TERORISMUL

JEAN SERVIER

Traducere şi tehnoredactare de: Bogdan Geangalău

Sunt ucise femeile, copiii sau bătrânii
pentru a doborî inamicul. Când el vede
numărul de cadavre crescând în tabăra lui,
vine să ne găsească şi spune: “Nu mai omorî.
Tu eşti cel mai puternic. Mă supun ţie.”
Astfel îţi sporeşti puterea.

Răspunsul lui Kinombe, *în* P.E. JOSET,
Societăţile secrete ale Oamenilor-Leoparzi
în Africa neagră, pag. 49, Payot, 1955, Prefaţă
de Marcel GRIAULE.

INTRODUCERE

Deturnarea unui avion, luarea de ostateci au devenit în această a doua jumătate a secolului XX fapte diverse, la fel ca şi agresarea bătrânilor, uciderea de copii, violurile sau atacurile unor indivizi izolaţi în plină stradă, uneori chiar în public.

Fără îndoială, este vorba despre fapte caracteristice ale unui aceluiaşi climat de violenţă, iar opinia publică le distinge cu greu de crimele de drept comun, aşa cum se pierd şi legiuitorii oricărei apartenenţe care au încercat, şi încearcă, să definească terorismul.

Este interesant, de exemplu, de citit într-o poliţă de asigurare: “Sunt excluse doar accidentele ocazionate de:

- război străin; asiguratul trebuie să facă dovada că sinistrul rezultă dintr-un alt fapt;
- război civil, mişcare populară, revoltă, un act de terorism sau de sabotaj comis în cadrul acţiunilor concertate de terorism sau de sabotaj, o grevă: asiguratul trebuie să facă dovada că sinistrul rezultă dintre aceste fapte.”

Dar oare dovada adusă în acest ultim caz ajunge să prezinte revendicarea unei oarecare “Armate Roşii”?

Poate că putem, într-o primă etapă, să distingem diferitele forme de violenţă, diferitele planuri pe care ea se exercită sau poate să se exercite, cu scopul de a preciza mai bine subiectul studiului nostru.

A teroriza nu înseamnă a terifia, a lovi cu teroare, ci, după dicţionarul Littre: “A stabili terorismul, domnia terorii.” Nu este vorba deci de o acţiune scurtă, limitată în timp, ci de o strategie asigurată de o anumită continuitate. Terorismul este deci folosirea sistematică a terorii.

Littre precizează ... “în timpul Revoluţiei franceze, teroriştii erau agenţii sistemului Terorii... după părerea lui, partizanii lui Gracchus Babeuf care au fost destituiţi sub numele de terorişti”.

Căci, în mod straniu, diferiţii lexicografi nu reţin decât un singur exemplu din istoria omenirii, şi pentru ei unicul, Teroarea: această scurtă perioadă de doi ani începută la 10 august 1792, care a marcat începutul violenţelor de stradă la Paris, a durat până pe 9 thermidor 1794, când un nou val de sânge a încercat să şteargă urmele furtunilor care trecuseră. Se vor găsi nostalgici ai acestui trecut însângerat care să îndrăznească să comemoreze bicentenarul?

Dar omenirea a cunoscut, şi cunoaşte, de la o civilizaţie la alta, aceste omoruri ce nu au caracterul instituţionalizat al războaielor - de aceea trebuiesc precizate limitele acestei “instituţii”- şi aceste sisteme de guvernare în care teroarea rămâne singurul mijloc de a exista, de a domni deasupra spinărilor zdrobite de atâta aplecare şi deasupra conştiinţelor adormite sau moarte.

Dacă lexicografii secolului trecut făceau dintr-o perioadă precizată a istoriei o situaţie exemplară a Terorii, este puţin probabil ca astăzi ei să fie urmaţi de către specialiştii unei anumite sociologii politice. Deoarece aici vine să joace un rol maniheismul naiv, variabil în deciziile sale, dar întotdeauna la fel de peremptoriu, ce constituie baza multor filosofii ale istoriei.

Terorismul a apărut, aici sau acolo, depăşind divergenţele armatelor pentru a târî, în spatele cortegiului de învingători, locuitorii unei cetăţi aduşi la stadiul de sclavi, abandonaţi printre ruine, trecuţi prin sabie sau orbiţi - cu scopul de a “servi drept exemplu” altor cetăţi care vor prefera atunci să se supună.

Poate că putem spune că înfruntarea dintre două armate inamice reprezintă un război, iar invadarea unui teritoriu un scop posibil al războiului, dar masacrul populaţiei civile, oricare ar fi forma sa, ca şi orice atingere adusă bunurilor şi libertăţii sale, ţin de terorism.

Dacă oamenii intră în luptă deschisă împotriva unei armate de ocupaţie, ei nu fac decât să prelungească războiul pe un alt teren şi sunt, din această cauză, combatanţi, oricare ar fi însemnele, uniforma lor, sau lipsa uniformelor. Ei nu devin terorişti decât dacă se dedau unor acţiuni de intimidare împotriva populaţiei civile cu scopul de a exercita presiuni asupra unui guvern pentru a-şi atinge scopurile.

În interiorul unei ţări, între oamenii uniţi prin legăturile cetăţii, nu poate exista un război civil; iar legăturile cetăţii, dacă trebuiesc desfăcute după o criză gravă, ar trebui să poată fi desfăcute în urma unei consultări politice.

În realitate însă, foarte repede, cele două facţiuni prezente au recurs la terorism ca la un arbitraj suprem, ce are la capătul său domnia Terorii.

Ceea ce noi numim terorism înglobează violenţele comise de către unul sau mai mulţi indivizi împotriva unor victime arbitrar alese, cu scopul unic de a afirma o putere, o voinţă de dominaţie, prin frică, prin teroarea ce devine repede contagioasă pentru întreaga populaţie.

Terorismul este deci, în sens primar, un sistem ofensiv întrebuinţat de către un individ sau un grup mai mult sau mai puţin întins, pentru a-şi impune voinţa unui întreg popor, ba chiar unei civilizaţii întregi, pentru a exercita o influenţă asupra istoriei.

În această perspectivă, teroristul, fie că este vorba despre un criminal izolat sau despre o întreagă naţiune, se erijează în justiţiarul suprem, deţinător al unei justiţii în partidă simplă pentru a folosi un termen de contabilitate, adică după ce s-a investit cu o putere arbitrară, în numele unor principii pe care adesea este singurul care le cunoaşte sau le admite. Acest fapt ne face să-i clasificăm printre terorişti nu numai pe criminali, ci chiar ţări care ar trebui să ţină de un drept comun al popoarelor, vinovate că reprezintă nişte crime la adresa umanităţii, de incitare la asemenea crime, sau de complicitate de diferite grade.

Trebuie deci să clasificăm sub termenul de terorişti regimurile ce-şi condamnă opozanţii politici şi care-i tratează ca pe nişte criminali de drept comun pentru simple delicte de opinie, în dispreţul oricărei libertăţi de gândire. Şi aceasta în măsura în care aşa-zis opozanţii nu se dedau la acte criminale şi nu-şi incită simpatizanţii să comită vreunul. Ei devin atunci criminali de drept comun.

În dreptul internaţional, încercările de a da o definiţie terorismului au fost prea puţin fericite.

În preambulul Convenţiei europene din 12 decembrie 1950 în privinţa reprimării Terorismului, statele membre ale Consiliului Europei şi cele semnatare s-au declarat "conştiente de neliniştea crescândă cauzată de înmulţirea actelor de terorism". Totuşi, articolul 5 propune eventualilor criminali elemente pentru o discuţie pe scena internaţională.

"Nici o dispoziţie a prezentei convenţii nu trebuie a fi interpretată ca implicând o obligaţie de extrădare, dacă statul în cauză are raţiuni serioase să creadă că cererea de extrădare motivată de o infracţiune avută în vedere la articolul 1 sau 2 a fost prezentată cu scopul de urmărire sau de pedepsire a unei persoane din motive de rasă, religie, naţionalitate sau opinii politice, sau că situaţia acestei persoane riscă să fie agravată de către una sau alta dintre aceste motive."

De asemenea, Comisia de Drept internaţional a Organizaţiei Naţiunilor Unite nu reuşeşte să îndepărteze toate ambiguităţile definiţiei sale în privinţa crimelor de război în "Principii de Drept internaţional consacrate prin statutul tribunalului de la Nurnberg şi în judecata acestui tribunal".

"Violarea legilor şi a obiceiurilor războiului care includ, fără a fi limitate, asasinatele, maltratările sau deportările pentru munci forţate sau în oricare alt scop, a populaţiilor civile din teritoriile ocupate, asasinarea sau maltratările prizonierilor de război sau a persoanelor aflate pe mare, executarea ostatecilor, jefuirea bunurilor publice private, distrugerea perversă a oraşelor sau satelor sau devastarea nejustificată de cerinţele militare."

Este clar că până şi ultimul criminal de drept comun se trezeşte în situaţia de a fi invitat să invoce pretinse opinii politice pentru a evita extrădarea; sau apartenenţa sa la o "armată secretă" pentru a justifica "cerinţe militare" încă şi mai misterioase.

O asemenea violenţă are drept câmp de desfăşurare acum conflictele colective de muncă, cu manifestări copiate după atentatele terorismului internaţional: sechestrări, ameninţări, violări de domiciliu, delapidări de tot felul: atingeri aduse adesea libertăţii de expresie, libertăţii muncii.

Dar există forme de agresiune mai redutabile decât luarea de ostateci inocenţi, explozia unei bombe într-un orfelinat sau un schimb de focuri într-un loc de cult

pentru că ele nu ridică nici o dezaprobare şi nu sunt condamnate de nici o instanţă naţională sau internaţională.

Filosofia istoriei este făcută în zilele noastre, plecând de la informaţie, de către mass-medii: staţii de radio, canale de televiziune, diferite reviste, edituri, care - cel mai adesea aparent anodine - , în mod abil ţinute în mână, transmit o aceeaşi versiune a faptelor, o aceeaşi imagine; prefigurând şi pregătind prin aceasta lumea din "1984" aşa cum o prevăzuse George Orwel. O formă, nu dintre cele mai slabe, dintre cele mai perverse ale terorismelor, şi dintre cele mai eficace de asemenea: terorismul intelectual cu afirmarea sa, cu impunerea sa a unei filosofii de stat sau, din lipsa ei, punctul de vedere al unei *intelighenţe* care se afirmă drept singura luminată într-o societate sortită tenebrelor. Doar analizele de conţinut, lungi de făcut, fastidioase de expus, permit detectarea orientărilor ascunse într-o editură, într-un canal de televiziune, staţie de radio sau revistă, aparent anodine, "obiective" sau distractive.

De aceea ar trebui ca marea masă să aibă acces la mijloacele de a repune în discuţie bazele însele ale acestei persuasiuni clandestine, fondată pe o prezentare parţială a faptelor, în ceea ce priveşte informaţia, şi pe o falsificare constantă a istoriei pentru ca poporul să se edifice. Terorismul intelectual serveşte la crearea unei filosofii a lumii şi a vieţii pentru marea masă. El devine atunci motorul invizibil prezent în spiritul tehnicianului însărcinat cu punerea în practică a mijloacelor materiale cele mai perfecţionate, vocea interioară pe care noi o putem lua drept expresia cea mai liberă a conştiinţei noastre.

Astfel deci, terorismul poate îmbrăca diferite aspecte: măşti, în spatele cărora nu se află decât o singură faţă.

Pentru a le situa în istoria popoarelor, şi îndeosebi în istoria gândirii occidentale, trebuie mai întâi să înlăturăm problema pusă de o anumită psihiatrie. Este fals să spunem că orice om este un criminal latent, marea responsabilă fiind Societatea - în ocurenţă, societatea capitalistă - , un sistem închis de contradicţii din care individul nu se poate elibera decât prin crimă. Trebuie să căutăm în altă parte, în personalitatea profundă a teroristului, ca şi în voinţa de putere a unei forţe străine într-un război sfânt, în influenţele pe care le primeşte, pe care le acceptă, secretul acestei stranii voinţe de putere, oricare ar fi maniera în care ea se exercită.

Aici, întâlnim o constantă, cea a sentimentului de transgresare în sensul cel mai strict al termenului: deviantul trăindu-şi respingerea ca pe o alegere, transformând-o într-o misterioasă voinţă de putere care-i permite trecerea peste limitele condiţiei umane pentru a se afirma, pentru a se elibera.

Ne-am înşela dacă am face din acest fenomen social o caracteristică a situaţiei mondiale actuale în această a doua jumătate a secolului XX. Într-adevăr, sistemele de interdicţii puse în practică de către toate societăţile pleacă de la o aceeaşi concepţie despre om şi despre locul său în lume, antrenând moduri analogice de transgresiune, de ruptură a interdicţiilor fundamentale.

Soluţia - actul terorist - regăseşte de la un atentat la altul, şi de această dată mergând până la detalii, aceleaşi constante arhetipale. Ca un filigran apare atunci cu claritate profilul sociologic şi psihologic al teroristului, întotdeauna acelaşi, până într-acolo încât suntem tentaţi să-l desenăm.

De fapt, fiecare recurs la violenţă - la crimă - marchează cu sigiliul său sfârşitul unei civilizaţii, al unui regim, a unei domnii; năruirea unei cauze sau, în plan psihologic, a unui individ: o *kala-yuga* - un timp al distrugerii - la scara unei durate deosebite, un secol, o viaţă, un vis.

În Occident, terorismul nu a fost, de-a lungul secolelor, decât una dintre formele războiului subversiv: acţiunea unei puteri ce încearcă să împiedice pentru o perioadă cât mai îndelungată posibil dezvoltarea unei naţiuni rivale, şi de asemenea uneori prin lupta împotriva acestei acţiuni.

Secolul al XIX-lea, pentru a nu vorbi decât despre epoca modernă, a fost marcat în prima sa parte de înfruntarea dintre Franţa şi Anglia - înfruntarea care era ea însăşi o consecinţă a vechilor rivalităţi.

Înţelegem mai bine atunci sprijinul acordat de Hoche în 1796 patrioţilor irlandezi; apoi pacea care s-a întors după prima paranteză napoleoneană, baricadele Parisului anilor 1830 şi 1848 survenite oportun în momentul expediţiei franceze în Algeria, în zorii unei noi politici mediteraneene a Franţei.

Comuna din Paris, acest scurt regim de teroare, ar fi putut, îngreunând acţiunea lui Thiers prin anarhie şi dezordine, permite justificarea prezenţei unei armate germane de ocupaţie, pentru mult timp.

Perioada atentatelor anarhiste precedă în Franţa războiul din 1914, însoţind, în contrapartidă, un vag antimilitarism activ; de asemenea, este cazul revoltelor din Irlanda şi din Europa centrală, agitaţia naţionalismelor. Deoarece din acest moment apar semnele ripostei Rusiei neliniştite de amestecul prusac în afacerile sale interne, prin revoluţionarii interpuşi.

Istoria nu mai este ţesută atunci decât dintr-un război şi o revoluţie - în realitate cele două faţade ale luptei care opune două imperii, cu un prim câmp de bătălie, o Europă ezitantă în căutarea unităţii sale.

După victoria aliaţilor asupra Imperiului german, curentele rasiste reprezintă tot atâtea indicii ale unui război subversiv dus de Germania avidă de revanşă: Shirts în America, Cagulele sau Sinarhiile roşie sau albă, nu reprezintă decât semne ale unor antemergători ai viitorului război.

O dată în plus, după victoria rămasă în tabăra libertăţii, Europa se găseşte sfâşiată de două voinţe de putere. De data aceasta, Imperiul rus, atinsese în sfârşit graniţa sa occidentală, visată de către toţi partizanii panslavismului - de la marea Baltică şi până la Adriatică -, în faţa Statelor Unite ale Americii. Miza reprezenta stăpânirea lumii.

În această partidă, terorismul a servit şi serveşte, la îndepărtarea puterilor prea slabe de pe câmpul de luptă, la suprimarea punctelor prea sensibile ale lumii occidentale, îndeosebi a imperiilor coloniale, condamnate de către Statele Unite ca fiind susceptibile de a asigura bazele mişcărilor revoluţionare.

Astăzi, terorismul nu face decât să servească acţiunea marxismului în Occident, deoarece din marxism şi dintr-un Islam convertit, pentru nevoile cauzei, la marxism se reclamă toate facţiunile tuturor armatelor roşii care operează în Europa, tuturor grupurilor marginale care se implantează mai mult sau mai puţin direct pe terenuri deosebit de bine alese.

Am ajuns în punctul în care ne putem întreba în mod legitim dacă nu există decât un singur itinerar strategic mergând de la un marxism "cald", manifestându-se prin atentate, la un marxism "rece", cel al comunismului de tip sovietic şi libian care se prezintă acum, la marginea prăpastiei, drept singurul capabil să asigure un regim de ordine; marxismul şi o anumită viziune aşa-zis "integristă a Islamului" confirmându-se la capătul unei îndoctrinări constante, rezultate ineluctabile ale procesului evolutiv politic.

Dar ar fi foarte simplu să limităm orice agitaţie subversivă doar la peripeţiile unei noi forme de război.

Alte imperii cu frontiere invizibile se înfruntă, profitând de anxietatea care a invadat Occidentul în urma şocului dintre cele două blocuri. Ele caută să-şi păstreze monopolurile, să le extindă, şi prin toate mijloacele să-şi ruineze eventualii concurenţi de pe toate pieţele: începând de la cumpărarea materiilor prime şi până la vânzarea producţiei lor industriale trecând prin cucerirea surselor de energie. Altele manifestă o voinţă certă de luare sub control a maselor printr-o gândire mai puternică. Şi în spatele guvernelor, grupuri de presiune nostalgice faţă de trecutul lor îşi regăsesc în mod misterios primele ardori. "Terorismul de stânga" dispare încetul cu încetul de pe scenă. Prea des văzut însoţit de "Fracţiunile Armatei roşii" sau de "Brigăzile" sale, el riscă să compromită înaintarea comunismului şi influenţa Imperiului rus asupra Occidentului. Din culise ies alţi figuranţi al căror joc distrage atenţia spectatorului: neonazişti antrenaţi în taberele palestiniene declarând dorinţa de reunificare a Germaniei - sub care stăpân?-; Senoussis ce se răspândeşte din Libia şi până la Dar-al-Islam sub numele de Fraţii musulmani; integrişti îmbătaţi de visul de a duce războiul sfânt în inima Occidentului; armeni hotărâţi brusc în 1985 să răzbune genocidul comis de către turci în 1915; pacifişti hotărâţi să protejeze Europa de "ameninţarea americană"; oameni ai Bisericii convinşi că este necesară evanghelizarea cu orice preţ "chiar de-ar fi ca Evanghelia să treacă prin Cuba", gata oricând să reînceapă experienţa încercată odinioară în Paraguay de către ai lor şi să o extindă la restul universului; naţionalişti ce revendică deodată frontiere uitate sau suveranităţi necunoscute ale istoriei. Oricine ar fi ei şi oricare ar fi cauza pentru care ei cred că luptă, cu toţii sunt membri ai unor organizaţii teroriste sau subversive, ţinute în aceeaşi mână.

De fapt este vorba de a împiedica Europa să se nască, de a dezorganiza cu orice preţ Alianţa atlantică şi, prin aceasta, de a destabiliza ţările membre NATO sau care riscă să se apropie: Spania, Turcia, Germania federală, Franţa, Italia; de a le aduce, ca Iranul, la distrugere. Atunci va apare singurul factor de ordine posibil, comunismul care progresează în favoarea eşecurilor electorale puse cu grijă la punct, sub acoperirea unui socialism liberal.

Restul... atentatele, revoltaţii şi bombele lor, conspiratorii, victimele însângerate, angoasele ostaticilor sunt, în primul rând, manevre de diversiune destinate să abată atenţia opiniei internaţionale de la adevăratele teatre de

operaţiune; în al doilea rând, servesc la justificarea existenţei teroriştilor, şi mai întâi în faţa propriilor lor ochi. În general, femei şi bărbaţi incapabili să atingă o vârstă adultă, oameni imaturi recrutaţi şi luaţi în stăpânire de către agenţii războiului subversiv, pedepsind, în numele oricărei cauze, întreaga umanitate prin neputinţa lor, şi prin răul lor de a fi: persoane marginale pentru care doar nevrozele lor prezintă un oarecare interes şi bietele lor destine.

Aceştia poartă în sufletul lor nostalgia Bunei Mame, de întoarcere la copilăriei în faţa refuzului vieţii adulte. În acelaşi timp, ei doresc să distrugă în ei imaginea Mamei Rele, devenită în ochii lor Societatea responsabilă de toate durerile lor, de toate eşecurile lor. O societate care trebuie distrusă cu orice preţ, la nevoie prin distrugerea umanităţii şi a lor înşişi, prin băutura magică a puterii, prin transgresarea limitelor sociale, cel puţin a celor aflate la îndemână - perversiunile sexuale, rătăcirea - apoi ruina cetăţii oamenilor, prin refuzul oricăror forme de instituţii şi dispreţul de sine împins până la ura faţă de ceilalţi.

Acest sentiment al eşecului este întreţinut, cultivat de o anumită subversiune ce capătă aspectele cele mai diverse, de la naţionalismele imposibile, până la integrismul religios în Islam care recapătă amploare în plin secol XX, limbajul războiului sfânt, demodat din secolul al VII-lea al erei noastre până în punctul în care a devenit absurd.

CAPITOLUL ÎNTÂI

ÎN CĂUTAREA UNUI MODEL

Regresie şi “revoluţie”

Istoricii au tendinţa, studiind terorismul, să nu urce dincolo de parantezele însângerate care au marcat Europa în cursul ultimelor trei secole. Totuşi, în altă parte, în afara Occidentului, trebuie să căutăm rădăcinile acestei identificări a omului cu moartea, omorându-şi semenii fără a invoca nevoia de apărare, doar pentru a-şi afirma puterea sau, ceea ce tot acolo ne duce, remodelarea lumii după visul pe care îl poartă în el.

În aproape toată Africa, încă până acum câţiva ani, oamenii-fiare marcau drumul încă prost cunoscut care duce, de la o formă de iniţiere deosebită şi fără îndoială de la un grad superior, la terorismul politic “modern” în concepţia şi în funcţia sa, dacă nu în forma sa.

Organizaţi în mici grupuri, la ordinile unui şef, ei se proslăveau pentru a îndeplini omoruri rituale, necesare de exemplu înmormântării unui rege, sau mai simplu pentru a “spăla” o răzbunare.

Două elemente precizează caracterul acestei forme de terorism:

- mai întâi personalitatea omului-fiară, care acceptă, prin simbolurile unei contra-iniţieri, să regreseze către stadiul de animalitate. În momentele alese de către conducător, după înghiţirea unei băuturi sacre, anonimatul cagulei sau al botului ascunde faţa omului, ocultându-i condiţia umană, aşa cum răgetul înlocuieşte limbajul articulat.

Prin ucidere repetată, iniţiatul se afirmă ca un stăpân al societăţii căreia îi transgresează interdicţiile, limitele cele mai extreme, stăpân al morţii căreia îi uzurpează rolul.

În istoria lor, societăţile oamenilor-fiară au fost tot atâtea forme ale unei reacţii de apărare ale unor civilizaţii mortificate de întâlnirea lor cu Occidentul. Reacţie în sensul propriu al termenului, acţiune care-şi ia un sprijin în trecut, în căutarea mărturisită a unei puteri magice necumoscute de învingători, dar venită din inima pădurii, din marile fiare a căror forţă îi anima pe strămoşi: o întoarcere în trecut, o “revoluţie”.

Oamenii-leoparzi, oamenii-pantere, oamenii-caimani au fost folosiţi de către şefii de triburi la vederea apariţiei unei noi lumi în care ei nu vor mai avea loc şi căreia nu îi vor mai fi stăpâni. Mai ales, ei simţeau cum le scapă o putere trecută la alte etnii favorabile Albilor, noilor notabili, noilor regi.

Sinistrul şi stânga

Aceste elemente ale nopţii, de respingere a condiţiei umane şi de transgresare a limitelor vin să se adauge unei alte date: întoarcerea la Mamă.

Thugii, care au însângerat India din 1326 (data primei menţiuni scrise) şi până la începutul secolului XX, nu erau asasini ocazionali împinşi la crimă de profituri mai mult sau mai puţin ilicite sau din pasiune, ci oameni inteligenţi, cultivaţi, aparţinând castelor elevate ale Indiei, având în viaţa cotidiană servicii adesea importante. Doar cultul lui Kali, Zeiţa Bună, le impunea să îndeplinească în anumite momente ale anului, în special în luna octombrie, gesturile precise ale unor numeroase ucideri rituale.

Un ziar indian, *Sumahar Dupan*, estima, în 1833, că o singură bandă de 100 de thugi puteau omorî 800 de persoane într-o lună. De aceea ar trebui înmulţite aceste cifre cu cel puţin 10.000, pentru a evalua numărul de criminali şi de victime la scara Indiei.

Şi aici, regăsim o "reacţie" împotriva unei lumi în schimbare, şi pentru indivizi, pentru o sectă, o "revoluţie" - adică o întoarcere la imaginarul unui trecut.

Influenţa crescândă ale puterilor occidentale începând din secolul XVIII, rivalităţile lor, lupta deschisă dintre Franţa şi Anglia, nu au făcut decât să mărească amplitudinea tulburărilor apărute cu patru secole mai devreme prin implantarea şi răspândirea Islamului. Apoi, dominaţia engleză, afirmată în 1799, ajunge să se întindă în 1803 în întreaga Indie, impunându-i pentru mult timp o limbă de schimb, un mod de viaţă - cel puţin pentru anumite clase sociale - şi, dacă nu o cultură, cel puţin o deschidere spre Occident.

Kali cea Neagră, Devi-zeiţa -, Bhowani, primea deja de mult timp, în numeroasele sale sanctuare sacrificii umane - până în 1835, data oficială a interzicerii lor de către guvernul britanic.

Către ea s-au întors thugii condamnaţi la moarte, musulmanii, rajpuţii, brahmanii sau hinduşii aparţinând înaltelor caste, mergând spre moarte ca înspre o naştere - o întoarcere la copilărie, la Mamă - după sentimentul de eşec al unei vieţi, infinit respinsă de la o crimă la alta.

Fără îndoială, în termenii unei anumite teologii hinduse, distrugerea este una dintre manifestările formidabile ale transcendenţei. Orice fază de edificare, de construcţie, alternează cu *nivriti marga*, faza de distrugere a oricărei desfăşurări ciclice. De asemenea, cultul zeiţei, soţia lui Shiva, sub multiple nume ca Durga, Kali sau Bhowani, poate urma două căi, deschise în mod egal, cea a Mâinii drepte, sau *Vama cara* - cea a Mâinii stângi (pentru acest aspect a se consulta: Jean Bies, *Litterature francaise et pensee hindoue, des origines a 1950*, pag. 132).

"Ultima bătălie"

Orice terorism este mistic - într-un sens - din moment ce el revendică întotdeauna un ideal, un scop de atins, fie şi cel al eliminării păcatului poftei sau al banului. Orice terorism este situaţional în măsura în care el înţelege crearea unei situaţii noi, exercitarea - aşa cum a spus Proudhon - unei influenţe asupra istoriei.

Toate revendicările care pot veni în susţinerea terorismului - politice, rasiale, teritoriale - se trag dintr-un numitor comun al unei anumite concepţii a umanităţii împărţită în asupriţi şi asupritori, în săraci şi în bogaţi, în Fiul Tenebrelor care domină Fiii Luminii, pentru o perioadă, şi a cărui stăpânire trebuie abolită, pe această lume, cât mai repede posibil.

A fost deja trasat drumul care leagă temele tuturor mişcărilor milenare de comunism şi de nazism care, "în ciuda folosirii lor a tehnicilor cele mai moderne, ele se inspiră din miturile profund arhaice" (Norman Cohn, *Les fanatiques de l'Apocalypse*, pag. 295).

Chiar dacă legătura istorică dintre aceste mituri şi speranţele escatologice ale primelor secole ale erei noastre, ale Evului Mediu şi ale secolului al XVI-lea poate cu greu să fie reliefată, rămân anumite constante care ne permit să înţelegem mai bine continuitatea în timp al unui anumit tip de violenţă: *Vama cara* hinduismului, Calea Mâinii stângi.

Studiul mişcărilor milenare care s-au succedat în Occident din 1110 în 1580, de la predica lui Tanchelm în Flandra până la rugul lui Jean Willemsen la Treves, trecând prin cruciadele săracilor, a copiilor şi a păstorilor, ne pune în prezenţa unei aceeaşi drame, în care personajele prezintă între ele multe asemănări, întinse de data aceasta la întregul Occident creştin.

Profeţiile escatologice venite dintr-un trecut îndepărtat, dacă ele tind să actualizeze vremurile Apocalipsei, devin un mit social, o temă de acţiune. Inamicul, imaginea multiplicată a Tatălui, este nobilul, fără îndoială, dar mai ales preotul şi, în vâltoarea Cruciadelor, evreul. Flagelatorii parcurg Europa din 1260, ucigând pe oricine se ridica să-i contrazică şi "vărsând în valuri" - aşa cum condamna papa Clement al VI-lea - sângele evreilor "pe care pietatea creştină îi acceptă şi-i susţine". *Vademecum in tribulationibus* a franciscanului Jean de Roquetaillade în 1356 adaugă viziunilor apocaliptice obişnuite un ansamblu de teorii sociale revoluţionare şi un nou duşman: Dives-Bogatul-, Domnul Capital, aşa cum va spune Marx mai târziu.

Toate aceste mişcări au în comun o voinţă de transgresare şi mai întâi de distrugere a Bisericii, considerată ca Mama Rea. Ea este, în predicile profeţilor milenarismului, prostituata Babilonului despre care vorbeşte Apocalipsa, Mama Faptelor Abominabile.

La polul opus, Mama Bună - Zeiţa Bună - este prezentă în inima tuturor nebunilor din Millenium, Sfânta Fecioară. Dacă nu toţi "profeţii"au avut naivitatea de a se căsători cu o statuie în timpul nupţiilor solemne, aşa cum a făcut Tanchelm, în schimb toţi sau aproape toţi au pretins că au fost gratificaţi cu viziunea sa sau că au primit instrucţiuni particulare.

Cei aleşi formează comunitatea fraţilor eliberaţi de sub orice tutelă, singura biserică autentică, trăind ca în jurul lui Eudes de L'Etoile, în 1135, "într-o stare de bucurie perpetuă, fără ca vreodată a se înjosi să muncească cu mâinile lor" (N. Cohn, *op. cit.,* pag. 48).

Aşteptarea "Revoluţiei"

Tema milenarismului desacralizat a dat naştere ideologiei comune a tuturor revoluţiilor.

Descoperirea Noii Lumi a constituit pentru Occident un şoc cultural generator de multe speranţe care până atunci nu fuseseră decât virtuale. Fiecare a plantat pe aceste pământuri considerate virgine decorul pe care şi-l dorea să-l găsească: o umanitate trăind în "stare de Natură", ferită de ideea însăşi a păcatului originar, o filosofie primordială din care s-au inspirat cei mai înţelepţi dintre legiuitori.

Copiile la scară mică din Paraguay, aceste colonii comuniste inspirate după organizarea Imperiului incaş, organizate şi conduse de către iezuiţi din 1588 până în 1768, au exercitat în Europa o seducţie certă asupra gândirii mai multor generaţii, în ajunul Revoluţiei franceze. Montesquieu, Voltaire au vorbit despre ele cu entuziasm. "Întotdeauna va fi frumos - a spus Montesquieu - să guvernezi oamenii făcându-i fericiţi". Aceste colonii guarani, Voltaire le numeşte: "Triumful umanităţii"; şi Joseph de Maistre, în lucrarea sa *Considerations sur la*

France, face din ele "o minune aflată atât de mult deasupra forţelor şi chiar a voinţei umane..." (ed. 1821, pag. 319).

Acestea au constituit marea speranţă a Revoluţiei franceze, certitudinea unei întregi elite a gândirii, recrutată atât din rândul nobililor cât şi din cel al burghezilor, formată în cele mai bune şcoli, de către iezuiţi,cei mai buni preceptori ai vremii. Totuşi, această domnie a prinţilor-filosofi - a Raţiunii - nu pare să poată să se instaleze doar prin voinţa oamenilor. Şi mai degrabă decât să ia în considerare convulsiile şi masacrele pe care Franţa avea să le cunoască în curând, această elită acceptă himerele propuse de către nişte visători. Aceşti iluminaţi de salon par să fie primii susţinători ai acestei ştiinţe fictive, formată din vulgarizare ştiinţifică prost înţeleasă, din doctrine ezoterice pripite, din spiritualitate iniţiatică ieftină şi dintr-o necunoaştere totală a faptelor economice, ca şi a principiilor ce se pot deduce din ele. Unii propun, ca Dubois de Crance, ca săracii să trăiască pe cheltuiala bogaţilor, regăsind aici ceţurile economice ale tuturor utopiilor.

Carrier încurajează sans-culoţii din Nantes spunându-le: "Voi ignoraţi că averea, bogăţiile acestor mari negustori vă aparţin şi că râul este acolo?".

Nu ne este indiferent să vedem că Revoluţia franceză, al cărei model va fi atât de des invocat în continuare, se situează pe cărări deja străbătute de către mişcările milenariste cu, prin acces, Raţiunea zeificată ţinând loc de Zeiţa Bună.

Doctrina Egalilor a unui Joseph Babeuf, zis Gracchus, avea nevoie de terorism pentru a "susţine entuziasmul popular" şi pentru a impune un guvern unui popor de altfel judecat ca "prea îndepărtat de ordinea naturală pentru a exercita o alegere lucidă".

Fără îndoială, nu toţi gânditorii Revoluţiei merg până într-acolo încât să o urmeze pe vizionara Catherine Theot atunci când ea pretinde că este noua Evă şi când face din Robespierre Mesia. Totuşi, când ea afirmă necesitatea de a reduce populaţia globului la 140.000 de aleşi, cei mai gravi dintre gânditorii politici ai vremii sunt gata să i se alăture. Masacrul duşmanilor Revoluţiei reprezintă, în ochii lor, o simplă măsură de salvare în care nu încape nici un sentiment de răzbunare, nici ideea vreunei pedepse: pentru ei este vorba de un simplu calcul bazat pe numere şi o anumită noţiune a unui echilibru "natural". Jeanbon propune reducerea la jumătate a populaţiei franceze; aducerea ei la un număr de 12 milioane de persoane i-ar fi de-ajuns lui Bo, un medic care adaugă cu simplitate: "Vom ucide restul". A suprima o treime din populaţie, spune Antonelli sau a instala ghilotina în permanenţă în toată Republica, căci pentru Guffroy, Franţa cu 5 milioane de locuitori va fi suficient.

Cu toate acestea viitorul Franţei nu a fost tributar acestor vise însângerate, chiar dacă mai târziu, mult mai târziu, alţi vizionari vor lua în sarcina lor uciderea Tatălui sub forma masacrului unei întregi generaţii vinovată de a-şi aminti, de a regreta libertăţile pierdute, demnitatea abolită a fiinţei umane şi de transmiterea nostalgiei sale.

Capitolul II

ÎN CĂUTAREA UNEI DOCTRINE “A ACŢIUNII”

Este interesant - pentru o anumită concepţie a istoriei - să notăm că acest acelaşi secol XIX, cel al oamenilor faustieni şi a “antreprenorilor” după Saint-Simon, a văzut înmulţindu-se rapid în toată Europa societăţile secrete în care se întruneau aceiaşi conjuraţi; intelectuali convinşi că o conspiraţie, o Seară Mare poate schimba devenirea unei naţiuni prin simpla substituire a unui guvern cu un altul, în mod naiv convinşi că vor avea susţinerea Poporului, aşa cum ei şi-l imaginează, împodobit cu virtuţi charismatice de inocenţă şi virtute.

De altfel, Europa napoleoniană, Franţa cu cele 101 departamente au adus trezirea sentimentelor naţionaliste, în rândul elitelor, cu voinţa de a continua, în numele Poporului, lupta pierdută pe câmpurile de luptă. Astfel, războiul patriotic clandestin dus împotriva cotropitorului a născut războiul revoluţionar dus împotriva regimului instalat la putere - Revoluţia franceză rămânând modelul întotdeauna revendicat.

De aici apare această Charbonnerie, aceşti Cavaleri ai Libertăţii - atât de puţin şi atât de slab studiaţi - cu iluzia unei elite, considerându-se ca atare şi spunându-şi singura luminată, voind să se alăture Poporului, pentru a-l face să se elibereze - în ciuda inerţiei sale - de o putere considerată prea absolutistă, şi dorind să-l antreneze în aventura revoluţionară. Şi romantismul unui întreg tineret se află aici cu o dorinţă arzătoare de sacrificiu.

După atentatul lui Karakosov împotriva ţarului în 1866, revoluţionarii şi chiar şi liberalii fug din Rusia cu miile, refugiindu-se mai întâi în Elveţia (unde câţiva dintre ei trăiau în vile somptuoase întreţinuţi prin nu se ştie ce mecenate) înainte de a se împrăştia în Europa în voia simpatiilor pe care speră să le întâlnească, jucării poate ale unui plan de subversiune a Europei.

O întreagă elită a gândirii şi entuziasmului va da un nou curs celei ce ar fi putut rămâne o ceartă a utopiştilor socializanţi, a economiştilor autodidacţi şi a teologilor ateismului.

Bakounine a fost o verigă între aceşti călători şi aceşti exilaţi, iniţiindu-i în doctrine a căror existenţă nu o bănuiau şi în mod special în gândirea lui Proudhon.

Revoluţia, care pentru Marx nu este decât un mod de a grăbi desfăşurarea unui proces ineluctabil, capătă în gândirea acestor noi discipoli ai lui Proudhon, Weitling şi Marx, caracterul unei purificări necesare a societăţii. Ea reprezintă pentru ei această contradicţie creatoare a unei ordini noi despre care a vorbit Hegel în a sa *Filosofia dreptului*, toporul îndreptat spre rădăcina copacului condamnat ca să răsară noi mlădiţe. Dar în spiritul acestor tineri, se perpetuează nostalgia “vechilor credincioşi” care, în Rusia, doreau să reînnoade cu tradiţia unui creştinism cu adevărat ortodox, cu Biserica Martirilor şi cu spiritul Evangheliei.

Într-o scrisoare către Jules Michelet, Bakounine scria în 1862: “Rusia nu va fi niciodată un mediu adecvat... Ea nu va face revoluţie doar cu scopul de a-l debarca pe ţarul Nicolae.” Dar, pentru Bakounine, nu proletariatul zdrenţăros din oraşe, “marea canalie populară”, va putea face revoluţia, deoarece este un act pur rezervat celor puri, ţăranilor ruşi, “izvorul pur al tuturor revoluţiilor”. Cu toate acestea, atunci când pentru prima dată de la Gracchus Babeuf şi Buonarotti, el formulează liniile directoare ale unei acţiuni subversive - bazele terorismului revoluţionar - el preconizează dezlănţuirea celor mai rele pasiuni ale maselor, “pentru a merge în faţa revoluţiei” (Scrisorile din 8 decembrie 1848 către George Herwegh in *Oeuvres et correspondances*, vol. III, pag. 367).

La 13 aprilie 1869, Bakounine îi scria unuia dintre prietenii săi pentru a-i spune că a întâlnit “unul dintre aceşti tineri fanatici... credincioşi fără Dumnezeu, eroi fără fraze”: Serghei Ghenadevici Neciaev. Neciaev sosise la Geneva pe 4 martie 1869. El afirma într-o proclamaţie adresată “studenţilor Universităţii, ai Academiei şi ai Institutului de Tehnologie” că reuşise “graţie fericitei sale îndrăzneli să scape de zidurile fortăreţei Petru şi Pavel”... (Franco Venturi, *op. cit.,* vol. I, pag. 633). O asemenea evadare, ca şi în rest multe altele, reprezintă o enigmă care deschide poate o perspectivă asupra raporturilor întotdeauna posibile dintre terorism şi provocarea poliţistă - cel puţin în Rusia ţaristă a acestui sfârşit de secol XIX.

În mod firesc, sosirea acestui tânăr de douăzeci şi unu de ani care trăise în mediul revoluţionar al oraşelor ruseşti şi care se considera trimis de o puternică societate secretă - fapt ce nu era adevărat - a fost considerată de către principalii membri ai emigraţiei ruseşti drept un semn de o importanţă excepţională.

Într-o primă etapă, Neciaev reia în esenţă o temă de acţiune lansată de către Ogarev cu zece ani mai devreme: “A merge spre popor”. Trebuiesc - spunea Ogarev - pregătiţi învăţători, predicatori ai ştiinţei pentru ţărani, dascăli care, călătorind dintr-un capăt în celălalt al Rusiei, vor putea răspândi cunoştinţele utile şi aplicate... În momentul dezordinilor şi a închiderii universităţilor, în toamna anului 1861, apelul “a merge spre popor” va deveni un cuvânt de ordine (cf. Franco Venturi, pag. 267-268). Neciaev preconizează, pentru a atinge acelaşi scop, abandonarea voluntară a cursurilor de către studenţi care trebuie să se consacre propagandei în rândul poporului: “Oh, studenţi ruşi, poliţia vă brutalizează”, apel reluat de către Bakounine într-un manifest adresat aceloraşi studenţi. “Fructul cel mai interesant al prieteniei care-l va lega o perioadă pe Bakounine de Neciaev va fi *Catehismul revoluţionar* imprimat ca un cod, şi cu caractere latine, pe care Neciaev îl va aduce în Rusia când se va întoarce la Moscova (Franco Venturi, pag. 635).

Cititorul descoperă în el un straniu ideal de asceză şi de renunţare, cel al predicatorilor de odinioară care se reclamau din spiritul Liber, revoluţionarul trebuind să se dedice în întregime sarcinii sale de distrugere.

“Dacă el continuă să trăiască pe această lume, aceasta este doar pentru a face *tabula rasa*. Revoluţionarul trebuie să dispreţuiască tot ce pleacă de la o doctrină, el trebuie să renunţe la orice ştiinţă, la orice cultură, la orice cunoaştere pe care o va abandona generaţiilor viitoare. El nu trebuie să aibă decât o singură ştiinţă, cea a distrugerii. Pentru a atinge acest scop şi doar acest scop, el va trebui să studieze mecanica, fizica, chimia şi chiar medicina, pentru a ajunge să distrugă cât mai mult posibil, pentru a dăuna ordinii existente.”

Am putea adăuga la această listă a discipolilor posedaţi de teroristul ideal sociologia şi psihologia. Căci pentru Neciaev păturile societăţii trebuiesc tratate într-o manieră diferită. Trebuie ca, într-o primă etapă, bogaţii să fie cruţaţi, deoarece bogăţia lor trebuie să alimenteze revoluţia. Pe urmă, ei vor fi aduşi la stadiul de sclavi ai proletariatului.

În viziunea lui, trebuiesc de asemenea eliminaţi cei care se pretind grupaţi în asociaţii revoluţionare. Nu se pune problema modificării instituţiilor lăsând neatinse bazele societăţii actuale. Dimpotrivă, toate eforturile trebuiesc depuse pentru a spori relele, durerile, necazurile ce apasă poporul pentru a-l aduce la capătul răbdării sale şi a-l împinge spre revoluţie, pentru a provoca insurecţia sa în masă.

Neciaev pare să aibă în vedere o revoluţie de tipul celei avortate în 1968, mai mult decât cea a revoluţiei agrare ruseşti, sau revoluţiile burgheze şi militare de tipul celor din Lumea a Treia.

“Prin acţiunea ce are o influenţă asupra publicului, noi înţelegem acte distructive pentru o persoană, o cauză, o condiţie sau o instituţie care stânjeneşte sau întârzie emanciparea poporului”.

Astfel de exemplu, după Neciaev, funcţionarul partizan al subversiunii care va duce la revoluţie trebuie să fie: în mod deliberat de o nedreptate gravă, dacă este magistrat, în aşa fel încât să ridice opinia publică împortiva ţarului; tracasant, dacă el este însărcinat să perceapă impozitul, în aşa fel încât să-i împingă la disperare pe micii burghezi timoraţi care atunci vor participa la acţiunea revoluţionară.

Neciaev denunţă societăţile secrete ale căror acţiuni sunt necunoscute publicului. Toate acestea, spune el, reprezintă în ochii noştri tot atâtea jocuri puerile, ridicole - intolerabile - fără influenţă.

În acelaşi timp, Neciaev subliniază importanţa acţiunii directe.

“În dispreţul vieţii noastre, trebuie să intrăm în viaţa însăşi a poporului, prin gesturi temerare, ba chiar lipsite de orice semnificaţie, car care vor ajunge să dea poporului încredere în el însuşi, să conştientizeze unitatea sa, să-i întărească coeziunea.”

De la baricade la “acţiunea directă”

Marx urmăreşte cu interes pregătirea unei revolte pe care o crede, mai întâi, capabilă să se întindă în întreaga Franţă, dar care, după rezultatele ultimului plebiscit, îi pare că trebuie să se limiteze la anumite arondismente din Paris... "Parizienii studiază vechiul lor trecut revoluţionar, scria el, pentru a se iniţia în noua lor sarcină revoluţionară care este eminentă." (Marx către Kugelmann, discuţie din 3 martie 1869, *op. cit.*, Chronologie, pag. CXXXVIII).

Dar când războiul izbucneşte în 1870, tonul lui Marx se schimbă: "Francezii au nevoie de o corecţie. Dacă prusacii sunt victorioşi, centralizarea puterii de stat va fi utilă clasei muncitoare germane" (Scrisoare către Engels, din 20 iulie 1870, *op. cit.*, pag. CXLIV).

Din partea mea - mai scrie el - aş dori ca prusacii şi francezii să se distrugă unii pe ceilalţi şi nemţii să câştige până la urmă, ceea ce se va şi întâmpla de altfel. Doresc aceasta pentru că înfrângerea lui Bonaparte va provoca probabil revoluţia în Franţa, în timp ce înfrângerea germanilor nu va face decât să prelungească starea actuală a lucrurilor pentru încă douăzeci de ani (Scrisoare către Engels, din 28 iulie 1870, *id., op. cit.,* pag. CXLIV).

Îl putem înţelege atunci pe Bakounine care pretindea că Marx este un agent al lui Bismarck, acelaşi zvon fiind răspândit de către unii membri ai ramurii franceze a AIT (Scrisoare către Engels, din 3 august 1870, *id., op. cit.,* pag. CXLIV, august-decembrie). La 1 septembrie 1870 are loc înfrângerea de la Sedan, capitularea lui Mac-Mahon; Napoleon al III-lea este prizonier în mâinile duşmanilor. Pe 4 septembrie 1870, la iniţiativa lui Gambetta, este proclamată republica şi se constituie un guvern de Apărare naţională. Asediul Parisului începe cu rigorile sale.

Parisul capitulează în ianuarie 1871. În februarie 1871, Adunarea naţională la Bordeaux îl alege pe Thiers "şeful executivului" însărcinat cu negocierile preliminare: pierderea Alsaciei şi a Lorrainei, plata unei indemnizaţii de război de 5 miliarde de franci-aur şi ocuparea timp de trei ani a estului Franţei. Apare un fapt, semnificativ pentru că se află la confluenţa diferitelor influenţe: Comuna din Paris.

Din 18 martie şi până pe 28 mai 1871, violenţa ia în primire străzile Parisului, presupusă a fi îndreptată în primul rând împotriva duşmanului, în realitate începând prin teroare ca sistem de guvernare. Ea va încerca instalarea instituţiilor revoluţionare, dar mai ales va retrăi într-un coşmar, adesea grotesc, uneori însângerat, amintirile din 1793 - ale Comunei Anului al II-lea.

Un război civil începe, pentru a afirma Teroarea Comunei asupra tuturor locuitorilor Parisului, apoi în întreaga Franţă. "Comunaliştii" ştiu bine că puterea lor se opreşte la zidurile fortificate ale Parisului; din ce în ce mai greu suportaţi în multe arondismente, odioşi pentru restul Franţei.

Marx, în *Le 18 Brumaire de Louis Bonaparte*, a implorat în zadar "Revoluţia socială din secolul XIX" să "lichideze orice superstiţie în privinţa trecutului", conducătorii poporului, oratorii de cartier cereau un "Nouăzeci şi trei" (cf. G. de Molinari, *Les clubs rouges pendant*

le siege de Paris, Paris, Garnier, 1871, ed. a II-a, pag. 96).Mulţi o fac în cadrul cluburilor, a adunărilor populare, mici foi de hârtie cu existenţă adesea efemeră ce reluau limbajul exagerat al Revoluţiei, mergând până la înjurăturile *"La grande colere du Pere Duchene"* (cf.. Decoufle, *op. cit.,* pag. 47), numele acestor mici foi este semnificativ: *L'ami du Peuple, Le Bonnet rouge, La Carmagnole, La Montagne, L'Oeil de Marat"*; ca şi incitarea "Adevăraţilor patrioţi la delaţiune".

"Poporul simte nevoia inaugurării politicii bănuielii... Pere Duchene v-o spune: toţi rebelii conspiră... Viitorul este plin de conspiraţii."

Acestea reprezintă tot atâtea motive pentru a se cere constituirea unui Comitet de Salvare publică. În acelaşi timp, comunaliştii încearcă - o dată în plus - să preia controlul asupra poporului prin ceremonii publice grandioase - sărbători.

Georges Sand scria în *Jurnal*-ul său pe 2 aprilie 1871: "Comuna face sărbători. Ea merge la Panteon să proclame nu se ştie ce." Demolarea coloanei Vendome, ordonată prin decretul din 12 aprilie, executată pe 17 mai, marchează punctul culminant al acestor "sărbători populare".

Teroarea se instaurează pe 5 aprilie. Un text decretează pe loc "o luare de ostateci": arestarea general-maiorului Darboy, a preotului de la Madeleine, a lui Gaspard Deguerry, a preşedintelui Bonjean şi a peste 600 de preoţi, funcţionari, jandarmi, etc. La 1 mai un Comitet de Salvare publică este creat, singura autoritate civilă alături de Comitetul central "investit de către batalioane", asotat cu o curte marţială.

Dar "dezorganizarea rămâne totală, anarhia nemaipomenită... proliferarea galoanelor pe mânecile ofiţerilor - adevăraţi sau falşi - nu are egal decât în cea a corpurilor neregulate şi a franc-tirorilor... rechiziţiile şi arestările arbitrare continuă şi ele, din ce în ce mai mult, până la nişte nivele niciodată atinse" (Decoufle, pag. 181).

Armata de la Versailles intră în Paris pe 21 mai, începutul acelei "Săptămâni de Mai" sau "Săptămâni însângerate" care rezumă în multe privinţe istoria Comunei. Armata regulată - de la Versailles -, după ce au cucerit forturi slab păzite, răstoarnă toate baricadele insurgenţilor. În retragerea lor, incendiatorii dau foc monumentelor şi edificiilor publice după ce le-au stropit cu petrol.

Aceleaşi zile sunt marcate de către masacre. Prima condamnare capitală - primul asasinat al Comunei - este pronunţată pe 18 aprilie, de către o "curte marţială".

Fără îndoială, Adunarea comunalistă ... va refuza până în zilele cele mai sumbre ale Săptămânii însângerate să "deschidă închisorile pentru popor" şi putem observa dorinţa, în rândul celor mai moderaţi "gestionari ai revoluţiei", de a opune o barieră legală tăvălugului justiţiei populare.

Neîndoielnic, acestei "legalităţi" îi corespunde, pe 24 mai, masacrul ostatecilor de la Roquette - a lui Darboy, a lui Deguerry, a preşedintelui Bonjean - precedat de toate aparenţele ordinii revoluţionare.

Pe 26 mai alţi ostateci sunt asasinaţi la Roquette şi la Belleville, pe stada Haxo; apoi pe 27, masacrarea dominicanilor la Arcueil.

Pe de altă parte, armata versaieză, primind fără îndoială ordinul de a semăna teroarea, procedează la execuţii sumare - la alte masacre.

Represiunea a fost atroce: "Douăzeci şi şase de consilii de război, douăzeci şi şase de mitraliere judiciare au funcţionat la Versailles, Paris, Vincennes la mont Valerien, la Saint-Cloud, Sevres, Rambouillet, până la Chartres (P.-O. Lissagaray, *op. cit.*, pag. 409).

În provincie, comunele s-au ivit la Lyon, Saint-Etienne, Creusot, Marsilia, Toulouse, Narbonne, mai mult din voinţa comitetelor Asociaţiei internaţionale a Muncitorilor decât prin "spontaneitate populară". Ele nu au cunoscut decât câteva ore de existenţă contestată de către majoritatea populaţiei: "Ele nu au fost decât nişte tresăriri" (P.-O. Lissagaray, pag.170). P.-O. Lissagaray evaluează la 107.000 de victime bilanţul "răzbunărilor înaltei burghezii": omorâţi în timpul războiului civil, împuşcaţi, întemniţaţi, deportaţi în Noua Caledonie (uitând cele două armistiţii din 17 ianuarie 1869 şi din 14 ianuarie 1880 care au adus înapoi un mare număr de deportaţi şi au eliberat prizonieri).

La acest număr - contestat - trebuie adăugat cel al victimelor făcute de către Comună, "ostateci" masacraţi şi asasinările "trădătorilor" de către justiţiari spontani - elemente incontrolabile am spune noi. Dar Marx a putut să-i spună lui Kugelmann la 15 decembrie 1870: "Oricare ar fi sfârşitul războiului, el a învăţat proletariatul să mânuiască armele, şi în aceasta se află cea mai bună garanţie a viitorului" (Karl Marx, *Opere,* vol. I, ed. cit., Chronologie, pag. CXLV).

"Comuna" din Paris - cea din 1871 - reprezintă sub multe aspecte un model de guvernare impus prun teroare şi menţinut timp de câteva săptămâni în favoarea unei catastrofe naţionale: înfrângerea militară.

Regăsim aici elementele care însoţesc un regim de teroare:
- recurgerea la un "model" din trecut: aici 1793;
- declaraţiile liniştitoare şi promisiunile de "dreptate socială";
- necesitatea de a suprima orice posibilitate de opoziţie, calificată atunci drept "trădare", "complicitate cu duşmanul";
- preluarea controlului asupra populaţiei prin intermediul "sărbătorii", apoi prin comitetele de cartier care devin comitete de supraveghere - de delaţiune, instalarea comisarilor poporului, camuflaţi adesea în animatori "socio-educativi" însărcinaţi să "lumineze" poporul asupra sensului "sărbătorii";
- necesitatea de a găsi un "duşman al poporului" - aristocratul în 1793, "patronul" în 1871, "capitalul străin" ... mai târziu şi încă şi mai târziu dar într-o manieră mai exotică "Marii satani": Statele Unite, Israelul şi chiar Franţa, în ciuda oricărui fapt...;
- necesitatea de a demasca "conspiratorii", de unde apelul la o justiţie populară care permite compromiterea prin asasinate a unei părţi din ce în ce mai importante a populaţiei şi apelul la participare "spontană" a copiilor la toate aceste manifestări şi la delaţiune.

La rândul ei, Comuna din 1871 va retrăi în amintiri; un vis care-şi va împrumuta Florealul (a opta lună a calendarului republican, care începea pe 20 sau 21 aprilie - N. Tr.) arhaismului tuturor revoluţiilor.

În spiritul noilor gânditori, revoluţia nu trebuie să reprezinte substituirea unui sistem politic cu un altul, a unei echipe conducătoare cu o alta, ci o reînnoire totală a societăţii, în care răul va fi pe veci surghiunit de către popor - răul, o dată în plus încarnat de către cel bogat - *Dives* al profeţilor milenarişti.

În Rusia, nihiliştii definesc termenii acestei reîntoarceri la puritatea primordială: abolirea claselor, egalitatea sexelor, punerea în comun a pământurilor şi a tuturor bogăţiilor, suprimarea graniţelor. Actul terorist nu este, în această perspectivă - ca în gândirea lui Neciaev - decât un şoc sortit să scoată poporul din apatia sa, creând un act irevocabil.

Cu toţii au de asemenea nostalgia *narodnost*, o dorinţă de apropiere de “adevăratul popor rus” - cu ţăranii - şi cu tradiţiile sale. Tot acest tineret care filosofează, izvorât din nobilime, păstrează la originile sale dragostea pentru sfânta Rusie. Un istoric rus, Pogodin, a afirmat: “Occidentul este putred”, scriind chiar o povestire redactată pentru moştenitorul tronului, viitorul Alexandru al II-lea: “Europa panslavistă trebuie să se întindă de la Pacific şi până la Adriatica şi să domine Occidentul” - frontierele atinse astăzi de noul Imperiu rusesc într-un secol.

În ciuda protestelor lui Marx, ideea unei Europe “luminate” de către Rusia iese la suprafaţă în anumite medii revoluţionare: o Rusie însărcinată cu o misiune eliberatoare: Mântuirea Europei corupte - o concepţie nouă din moment ce, până atunci, niciodată o naţiune, nici chiar Franţa celei dintâi Republici, nu pretinsese să încarneze, într-o asemenea măsură şi cu o asemenea credinţă mistică, Revoluţia.

Bakounine contribuie cu toate puterile sale, cu tot prestigiul său de ofiţer aflat în ruptură cu Armata imperială după reprimarea de la Varşovia, şi a evadaţilor din lagărele Siberiei: “Elementul naţional pe care Rusia îl aduce, este prospeţimea tineretului şi o tandreţe maternă pentru instituţiile socialiste.”

Discipolii lui Bakounine regrupaţi într-o Asociaţie internaţională se întrunesc la Londra, pe 14 iulie 1881 - la cinci ani după moartea maestrului lor - şi declară:

“Ştiinţele tehnice şi chimice aducând deja servicii cauzei revoluţionare şi fiind chemate să aducă din ce în ce mai multe pe viitor, Congresul recomandă organizaţiilor şi indivizilor ce fac parte din Asociaţia internaţională a Muncitorilor să aloce o mare pondere studiului şi aplicaţiilor acestor ştiinţe ca mijloc de apărare şi de atac.”

Pornind de la Congresul regional ţinut la Paris pe 22 mai 1881, “companionii” - numele pe care şi-l dau între ei anarhiştii - vor preconiza neobosit “propaganda prin faptă destinată să afirme prin acte revoluţionare principiile anarhiste”.

Sub rubrici intitulate “Studii ştiinţifice” sau “Produse antiburgheze”, ziarele anarhiste ca *Drapelul negru, Înfometatul, Lupta socială* explică cititorilor cum să fabrice bombe pentru a face revoluţie. De altfel în zadar, pentru că aceste acte vor fi rare. Începând din 1887-1888, această propagandă încetează şi sfârşeşte chiar prin a fi denunţată ca fiind ineficace (*Ravachol et les anarchistes*, prezentat de către Jean Maitron, pag. 12).

Totuşi, aproape peste tot în lume, terorismul va încerca să exercite asupra istoriei apăsarea sa sinistră şi inutilă, susţinut, încurajat de către “clasicii” revoluţiei.

Într-o scrisoare pe care ei o adresează “mitingului slav pentru comemorarea aniversării Comunei din Paris” organizat la Londra sub preşedinţia lui Leon Hartmann, Marx şi Engels interpretează asasinarea ţarului Alexandru al II-lea ca prevestind instaurarea certă a unei “Comune ruseşti” (K. Marx, *id.* ed*., op. cit.,* Chronologie, pag. CLXXII).

Este adevărat că Alexandru al II-lea, care abolise iobăgia, instituise adunările provinciale alese, şi îl împiedicase pe Bismarck să declare război încă o dată Franţei în 1875, era mai sigur sortit loviturilor nihiliştilor decât un autocrat odios poporului şi *intelighenţei*.

Alte atentate anarhiste vor urma împotriva altor suverani: împărăteasa Austriei, regele Humbert al Italiei, preşedintele Statelor Unite Mac Kinley, la fel de inutile ca şi atentatele eşuate împotriva regelui Eduard al VII-lea la Bruxelles şi ca şi cel din 1900 împotriva tinerilor regi ai Spaniei, chiar în ziua căsătoriei lor. Bombele explodează la Chicago în 1887 şi într-un teatru din Barcelona în 1894.

Dar, aşa cum scria Kropotkin în *Revolta* din 18-24 martie 1891: “Un edificiu bazat pe secole de istorie nu se distruge cu câteva kilograme de explozibil.”

În ciuda acestei mărturisiri de neputinţă o explozie teroristă bulversează Franţa.

Cizmarul Leauthier înjunghie “primul burghez venit” la 13 noiembrie 1893: în fapt, ministrul Serbiei la Paris, şi ne putem întreba asupra pretinsei orbiri a atentatelor anarhiste.

Vaillant aruncă o bombă în Camera deputaţilor asupra “bouffe-galette de l’Aquarium” pe 9 decembrie în acelaşi an.

“Ce importanţă au victimele dacă gestul este frumos” proclamă cu această ocazie poetul Laurent Tailhade (cf. *Ravachol et lea anarchistes*, prezentat de Jean Maitron, *op. cit.*, pag. 13).

O săptămână după execuţia lui Auguste Vaillant, Emile Henry îşi aruncă bomba sa în cafeneaua Terminus din apropierea gării Saint-Lazare, la 12 februarie 1894.

Bietul belgian Pauwels sare în aer în piaţa din faţa bisericii Madeleine, pe 15 martie 1894, cu dispozitivul pe care-l transporta. La 4 aprilie o bombă explodează în restaurantul Foyot. Poetul anarhist Laurent Tailhade îşi pierde un ochi... “Ce importanţă au victimele dacă gestul este frumos...”, spunea el. În sfârşit, pe 24 iunie 1894, Santo Geronimo Caserio îl înjunghie pe Preşedintele Republicii Sadi Carnot - care refuzase să-l graţieze pe Vaillant. A doua zi, “Doamna văduvă Carnot“ primea o fotografie a lui Ravachol cu aceste cuvinte: “El este răzbunat” (*Ravachol et les anarchistes*, prezentat de Jean Maitron, pag 1-14).

Totuşi acţiunea anarhistă aşa cum este ea preconizată de către Jean Grave sau Sebastien Faure tinde spre o curăţare a sindicatelor muncitoreşti mai mult decât spre terorism. Dar e greu să distingi anarhistul partizan de acţiunea directă a criminalului de drept comun, cu atât mai mult cu cât anumite puncte de vedere au putut servi drept filosofie unor indivizi destul de grosolani pentru a le înţelege altfel decât ca pe nişte paradoxuri.

Ca şi Sebastien Faure, Elisee Reclus şi nepotul său Paul aprobau furtul; pe care acesta din urmă îl justifica în următorii termeni într-un articol publicat în *Revolta*, pe 21 noiembrie 1891:

"În societatea noastră actuală, furtul şi munca nu sunt de esenţă diferită. Eu mă ridic împotriva acestei pretenţii că există un mijloc cinstit de a-ţi câştiga viaţa: muncă, şi unul necinstit: furtul" (*id., op. cit.,*pag. 23).

În acelaşi fel, în biata viaţă a lui Francois Claudius Koeningstein, zis Ravachol, crimele de drept comun sunt amestecate cu actele teroriste pe care le recomandă Neciaev, întregul fiind înecat în obişnuita frazeologie revoluţionară.

Ravachol - căutat pentru asasinat urmat de furt - şi complicii săi aruncă în aer diferite clădiri: cea de la numărul 136 de pe bulevardul Saint-Germain unde locuia consilierul Benoît care prezidase curtea cu juri cu ocazia condamnării a doi anarhişti, Decamps şi Dardare; cea de la numărul 39 de pe strada Clichy unde locuia substitutul Bulot.

Ravachol va fi condamnat la moarte la Montbrison de către curtea de juri a Loarei, pentru asasinarea unui bătrân singuratic, un pustnic, pe 18 iunie 1891, asasinat care i-a adus criminalului mai multe mii de franci.

Cu toate că era puternic bănuit, el a negat uciderea, lângă Saint-Chamond, a unui rentier şi a servitoarei sale şi cea a doamnelor Marcon, la Saint-Etienne, pe 27 iulie 1891; el a mărturisit profanarea - semnificativă - unui mormânt pentru a încerca să fure bijuteriile moartei.

Aventurile unui grup de bandiţi numiţi la vremea respectivă de către presă "bandiţii tragici", mai cunoscut astăzi sub numele de "Banda lui Bonnot", ilustrează mai multe aspecte ale terorismului şi prefigurează acţiunile similare contemporane.

La origine se aflau cinci tineri, proveniţi din lumea muncitorească şi pe care o refuzau. Unii comiteau delicte minore - furturi din magazine (ca să trăiască!); alţi doi încearcă să scape de serviciul militar. Într-un plan secund, există elemente psihologice pe care le vom studia odată cu personalitatea teroristului.

Putem nota un militantism muncitoresc anarhist destul de vag, exprimat în Memoriile atribuite lui Callemin, zis Raymond-ştiinţă, şi poate lui Garnier, un militant sindicalist ieşit în ilegalitate (cf. Jean Maitron, *Ravachol et les anarchistes, op. cit.,* pag. 181-195). Multe fraze demonstrează o anumită influenţă proudhoniană:

"... De ce această minoritate care posedă este mai puternică decât majoritatea deposedată"...sau nihiliste: "Aceşti oameni sunt prea laşi pentru a se revolta"... cu o violentă critică a sindicalismului.

"... Am înţeles că ei vroiau să distrugă starea socială actuală, doar pentru a se instala ei în loc; să înlocuiască Republica cu sindicatul, adică să elimine un stat pentru a-l înlocui cu un altul." Callemin întâlneşte anarhişti şi se instalează în sediul ziarului *Anarhia*. El dă atunci diferite spargeri pentru "a-i ajuta pe camarazii care au necazuri cu poliţia" (*ibid.,op. cit.,* pag. 191) şi până la urmă întâlneşte un conducător: Bonnot, care nu se încurcă deloc în frazeologia revoluţionară atunci când declară în faţa unui auditoriu dinainte convins: "Nu v-aţi săturat de această existenţă mizerabilă pe care v-o procură slabele spargeri, vânzările de biciclete furate de pe trotoare, plasarea câtorva monede false sau chiar salariul derizoriu de la uzină atât de penibil câştigat sub ochii maistrului, paznic mizerabil al patronului?" (*Le Journal,* 24 aprilie 1913, notele lui Callemin, *in* Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 164).

Acest discurs marchează începutul unei serii de "mari lovituri". Pe 21 decembrie 1911, la ora 8.45, Callemin, Bonnot, Garnier şi un al patrulea figurant atacă doi funcţionari de la Societe generale care operează un transport de fonduri pe strada Ordener: unul dintre ei este ucis de Garnier pe loc.

După o scurtă ocolire pentru a dejuca urmăririle, Callemin se refugiază la Romainville la sediul ziarului *Anarhia*, la Rirette Maitrejean care i-a urmat lui Lorulot. Ea trăieşte cu Kilbatchiche, care va pleca mai târziu în Rusia bolşevică şi va cunoaşte sub numele de Victor Serge celebritatea de scriitor revoluţionar troţkist: o filieră pe care ar fi interesant de urcat până la luarea sub control a sindicatelor în Franţa, în ajunul primului război mondial.

Bonnot îl întâlnise deja, pe când se specializa în furtul de maşini, pe un garajist din Choisy-le-Roi, Jean Dubois, un revoluţionar născut în Rusia în provincia Odesa. Urmează atunci alte crime comise de către diferiţi membri ai bandei:

- 2 spre 3 ianuarie la Thiais: uciderea unui bătrân nonagenar şi a servitoarei sale de către şase răufăcători, dintre care Carrouy, care fug cu 60.000 de franci;
- sfârşitul lunii martie 1912, atac asupra unei sucursale Societe generale în care doi funcţionari îşi găsesc moartea.

În faţa eşecurilor poliţiei opinia publică se irită - Garnier adresează ziarului *Matin* o scrisoare deschisă prefectului Poliţiei, Guichard, în care spune îndeosebi:

"Incapacitatea dumneavoastră în nobila meserie pe care o exercitaţi este atât de evidentă încât mi-a venit chef, zilele trecute, să mă prezint la birourile dumneavoastră să vă dau câteva informaţii complementare şi să îndrept câteva greşeli voite sau nu..." (*ibid., op. cit.,* pag. 168, citând *Le Matin* din 21 martie 1912).

Primii membri ai bandei sunt arestaţi: Soudy pe 30 martie 1912, Carrouy şi Callemin pe 2 aprilie; apoi Monnier, acuzat de participare la crima de la Montgeron-Chantilly, pe 24 aprilie.

Mergând în percheziţie la Petit-Ivry, la domiciliul lui Gauzy care-l adăpostise pe Monnier, adjunctul Siguranţei, Jouin, este împuşcat de către Bonnot care se refugiase acolo - Bonnot reuşeşte să fugă, dar patru zile mai târziu este descoperită ascunzătoarea sa la domiciliul lui Jean Dubois la Chousy-le-Roi. Este ultima luptă.

Poliţiştii găsesc cadavrul lui Dubois în dărâmături şi pe Bonnot viu învelit în saltele care l-au protejat de gloanţe.

Garnier şi Valat vor fi omorâţi pe 15 mai 1912 la Nogent-sur-Marne după un veritabil asediu.

Multe dintre elementele acestei aventuri ne pot ajuta la constituirea unui model de acţiune teroristă.

- Luarea sub control a marginalilor, până atunci delicvenţi minori, de către o personalitate mai puternică: Bonnot în acest caz, el însuşi aflat în relaţie cu misteriosul Jean Dubois originar din provincia Odesei, aşa cum Callemin este cu Rirette Maitrejean şi Kilbatchiche care, întors în Rusia, va deveni sau va redeveni Victor Serge.
- Acţiunea teroristă ce vizează băncile considerate punctele sensibile ale societăţii capitaliste. Bonnot fabricase el însuşi monedă falsă, fără îndoială pentru a ajunge în această aşa-zisă societate.
- Furturile de maşini şi garajele joacă pentru prima dată într-o dramă teroristă un rol privilegiat: maşina permite deplasări rapide; garajele uşurează transformarea maşinilor, dosirea lor pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă, dezasamblarea lor; în sfârşit, izolaţi în plin câmp, ca locul lui Jean Dubois, ei pot observa de departe orice apropiere suspectă.
- Rolul cotidienelor, "mass-mediilor" a fost considerat important în gândirea teroristă până într-acolo încât Garnier îşi va trimite "scrisoarea deschisă" ziarului *Matin* din 19 martie 1912. Cu toate acestea, ziarele nu au vorbit decât despre "banditii tragici" sau de "Banda lui Bonnot". Aspectul anarhist nu a venit decât mai târziu, în 1913, în timpul celor 25 de zile de proces. Niciunul din cei patru condamnaţi la moarte nu a revendicat vreo profesiune de credinţă anarhistă în momentul execuţiei lor (cf. *id.,op. cit.,* pag. 199, care povesteşte după un martor). Anarhia nu se afla pe gustul zilei şi trebuia să se ţină cont de părerea "cititorilor fideli". Într-adevăr, "agenţii de poliţie au avut multă bătaie de cap ca să-l protejeze pe Bonnot împotriva unei mulţimi exasperate care, în ciuda stării în care se afla, îl loveşte cu înverşunare" (Jean Maitron, *op. cit.,* citând un raport al poliţiei).

Aceleaşi incidente au loc şi după moartea lui Garnier şi Valet, în timpul transportului cadavrelor:

"La aflarea veştii capturării răufăcătorilor, o bucurie feroce a explodat în rândul miilor de spectatori, care dăduseră fuga în timpul orelor de asediu, şi care se traducea prin aclamaţii pentru zuavi, pentru poliţie şi prin strigăte de moarte împotriva lui Garnier şi Valet" (*ibid., op. cit.,*, pag. 177, citând un raport al poliţiei).

Dar deja mulţi anarhişti deveniseră anti-ilegalişti: în mod deschis, ca Andre Girard care scria în ziarul *Les Temps nouveaux* pe 6 ianuarie 1912:

"Asemenea acte nu au nimic anarhist în ele, sunt pur şi simplu nişte acte burgheze..." (citat de Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 203).

Doar Gustave Herve pune problema în termenii săi adevăraţi (in *Guerre sociale* din 1-7 mai 1912, după drama de la Choisy-le-Roi): "... În faţa a 500 de revoluţionari ca Bonnot... cât ar mai cântări poliţia din Paris..."

Kilbatchiche, condamnat la cinci ani de recluziune, scria din închisoare pe 22 ianuarie 1913 că el nu a fost niciodată de acord cu ilegalismul... Totuşi, aşa cum a arătat Jean Maitron (*op. cit.,* pag. 206), tot el scria în *Anarhia*, din 4 ianuarie 1912: "Că în plină zi este împuşcat un mizerabil băiat de la bancă, aceasta dovedeşte că oamenii au înţeles în sfârşit virtuţile îndrăznelii... Nu mi-e frică să o mărturisesc. Eu sunt de partea bandiţilor..."

Dar fără îndoială, Victor Serge a preferat să uite acest trecut recent şi să se gândească la noile misiuni care-l aşteptau în altă parte.

Capitolul III

TERORISMUL CONTEMPORAN

Punctul de plecare al terorismului contemporan - dacă putem încerca să fixăm unul - l-a constituit al doilea război mondial odată cu ajutorul dat diferitelor

naţionalisme ale Europei occidentale de către propaganda nazistă, repunerea în discuţie a imperiilor coloniale, războaiele succesive din sud-estul Asiei şi înfruntarea americano-sovietică aproape constantă.

De atunci încoace lupta nu a făcut decât să se intensifice, să se întindă în lumea întreagă, dar rămânând fidelă aceluiaşi tip de scenariu.

Grupările teroriste se vor deda din 1970 în 1978 unei serii de operaţiuni de hărţuire, fără o eficacitate directă deosebită, dar destinate să ţină opinia internaţională trează: o opinie parţial informată de către mass-medii, mobilizată la fiecare incident luat în mod separat, incapabilă să discearnă acţiunea unei voinţe unice în lume, pe deasupra şocurilor dintre interese diferite ce se înfruntă într-o ceaţă, înadins opacă, de dezordini însângerate.

Terorismul comite într-o primă etapă patru tipuri de atentate:

- răpirea de personalităţi pentru obţinerea unei răscumpărări şi adesea eliberarea teroriştilor deţinuţi;
- deturnarea de avioane, urmată în general de aceleaşi cerinţe;
- jefuirea băncilor şi a armureriilor, pentru "a susţine" grupurile armate;
- distrugerea de clădiri sau de instalaţii de diferite tipuri în funcţie de simbolica foarte subiectivă a teroristului, de moment.

La toate aceste atentate se adaugă măsuri destinate să frapeze opinia internaţională, cum ar fi cererea de publicare în ziare a "comunicatelor" şi difuzarea lor pe posturile de radio şi televiziune.

I. - America de Sud

Atentatele teroriste din America de Sud sunt revendicate de către "Mişcarea de Eliberare naţională" ai cărei membri şi-au dat porecla de "Tupamaros", derivată din numele unui şef indian din secolul al XVIII-lea care se revoltase împotriva spaniolilor: Tupac-Amaru. De atunci, indienii au făcut din el un erou naţional şi au invocat numele său în fiecare din revoltele lor împotriva spaniolilor. În ocurenţă, el ilustrează aici o confuzie cultivată cu grijă între mişcările subversive şi mişcările de eliberare.

Modelul unui punct de plecare posibil este furnizat de către aceste republici independente dintre care prima a fost creată după revoltele ţărăneşti din 1928, în Columbia, chiar înaintea creării Partidului comunist columbian. Altele au urmat pe urmă, mai întâi comunităţi rurale, şi grupuri de autoapărare, ce tind să devină republici revoluţionare, a cărui model rămâne Republica Marquetalia care, fondată în Columbia în 1956, a fost dizolvată în 1965.

Aceste comunităţi au, la începuturile lor, sprijinul clerului catolic, în plus instructori chinezi sau cubanezi - ca în cazul Marquetaliei.

Aşa cum a scris generalul Guzman: “Niciunul dintre ei (dintre membii acestei comunităţi), nu a renunţat la vechea sa desemnare politică sau religioasă, dar i-a adăugat una nouă, cea de comunist” (J. Larteguy, *Les guerilleros*, pag. 257). Aceasta pentru că ne aflăm în America Latină şi trebuie să ţinem cont de trei elemente pentru a înţelege caracterul specific al acţiunii revoluţionare care este dusă aici:

- vechea acţiune revoluţionară a iezuiţilor şi “experimentele” din Paraguay. Din acest fapt:
- un ideal milenarist este tot timpul prezent în inima populaţiei;
- prezenţa Bisericii catolice care trebuie neapărat, cel puţin în America Latină, să fie asociată mişcărilor revoluţionare pentru ca acestea să aibă o oarecare şansă de succes în rândul populaţiei; şi dacă nu Biserica, cel puţin unii dintre preoţii săi, fără a putea spune o dată cu J. Larteguy: “Biserica catolică era prezentă, activă chiar în spatele acestei revoluţii a unui întreg continent. Poate că ea este cea care va prelua conducerea” (*op. cit.,* pag. 285).

Totul se petrece, în America Latină, şi poate şi în altă parte a lumii, ca şi cum o dată în plus în istorie, preoţii şi-au luat dreptul de a judeca şi de a condamna, pe această lume, întotdeauna în numele aceleiaşi Biserici şi a aceleiaşi Evanghelii: o nouă inchiziţie nici mai susţinută nici mai dezaprobată de către Biserica oficială decât marele ei model.

În sfârşit, regăsim importanţa dată opiniei internaţionale şi rolul jucat de către mijloacele de comunicare din lumea întreagă.

Revolta cubaneză rămâne pe acest plan un model. Punctul de plecare nu este nou: luptătorii din mişcarea de rezistenţă reuşesc să atragă de partea lor populaţia rurală, în mare parte analfabetă şi mizerabilă, într-o societate cu inegalităţi profunde, coruptă, susţinută fără entuziasm de către Statele Unite. În mod simultan, o presă mondială abil informată, o *intelighenţie* americană şi europeană, convinsă prin mijloacele obişnuite, fac din lupta revoluţionarilor cubanezi o acţiune exemplară.

Moda pune stăpânire pe barba guerilleros, devenită - o dată în plus în istorie - simbolul tuturor contestărilor. Revoluţionarul copie în intenţie părul lung şi neîngrijit al combatanţilor, hainele lor verzi, cizmele, caschetele lor. Mass-media, intelectualii de pe toate continentele trec sub tăcere rezultatele economice mediocre ale acestei revoluţii, armata cubaneză de 200.000 de oameni dintr-o populaţie de 7 milioane de locuitori - o armată plătită şi echipată de către Rusia, care pe deasupra antrenează şi formează cadre. Dar camera oricărui adolescent, în Europa ca şi în Statele Unite, este împodobită cu un “poster” reprezentându-l pe “Che”, începând din 1965. Un Guevara din care propagandiştii au făcut eroul mitic al oricărei revoluţii, la marginea unui nou dar însângerat romantism.

Terorismul se vrea actualmente a fi “gherilă urbană”. Atentatele se grupează în timp şi se împrăştie în spaţiu, încercând să dea o impresie de omniprezenţă.

Ele marchează mai întâi o fază a organizării cu jefuirea a două casinouri în Uruguay, jefuirea Caja Obrera la Montevideo şi a unei armurerii în august şi noiembrie 1966.

Ele se pot împărţi apoi în două rubrici: consecinţele terorismului palestiniano-european şi crimele politice legate de un plan de acţiune împotriva Statelor Unite ale Americii.

În prima rubrică putem pune:

- răpirea ambasadorului Germaniei federale în Guatemala la 31 martie 1970 şi asasinarea sa la 5 aprilie;
- atacarea misiunii diplomatice israeliene la Asuncion în Paraguay (în cursul căreia o tânără funcţionară este asasinată);
- răpirea, în iunie 1970, a ambasadorului Germaniei federale în Brazilia, la Rio de Janeiro.

Atentatele pe care le putem pune în cea de-a doua rubrică sunt în mod clar mai puţin definite, pentru că nu ne aflăm în posesia tuturor datelor:

- asasinarea unui poliţist, în Uruguay, pe 31 martie 1970;
- răpirea unui magistrat însărcinat cu instructarea procesului Tupamaros în Uruguay. El a fost eliberat 8 zile mai târziu;
- răpirea la Montevideo, în Uruguay, a consulului Braziliei şi a şefului Securităţii ambasadei Statelor Unite pe 31 iulie; în august, răpirea unui agronom american, care va fi eliberat la 23 martie. Pe 10 august, consulul Braziliei va fi eliberat la rândul său, dar şeful Securităţii ambasadei Statelor Unite va fi asasinat;
- la 15 septembrie are loc distrugerea prin explozie a unei fabrici de textile la Montevideo producând pagube de mai multe milioane de dolari;
- în decembrie la Rio, în Brazilia, ambasadorul Elveţiei este răpit pentru a fi schimbat contra a 70 de prizonieri Tupamaros;
- la 8 ianuarie răpirea în Uruguay a unui procuror general care va fi eliberat la puţin timp după aceea'
- la 30 martie răpirea la Montevideo a directorului electricităţii uruguayene;
- la 13 aprilie, răpirea unui industriaş;
- la 29 aprilie, 30 de încărcături de dinamită explodează la Montevideo, în mai multe puncte ale oraşului;
- la 23 iunie 1971, răpirea unui avocat, şi
- la 25 iulie, asasinarea la Montevideo, de către Tupamaros, a unui colonel.

II. - Statele Unite ale Americii

Evoluţia situaţiei în Statele Unite este deosebit de bogată în informaţii datorate importanţei universităţilor şi a vieţii universitare americane, graţie schmburilor universitare numeroase cu ţările Americii de Sud, fără îndoială, dar şi cu Europa şi Orientul Apropiat.

Agitaţia din universităţile americane se instalează într-o înlănţuire melodică care cuprinde dezvoltarea opoziţiei rasiale, războiul dus în Vietnam şi marea ofensivă a lui Fidel Castro în Cuba.

Se observă în 1961 apariţia unei mişcări studenţeşti pentru o societate democratică - *Students for a Democratic Society* - SDS, cu idei generoase şi un program mai degrabă vag: lupta împotriva pauperizării şi pentru mai multă "dreptate socială". Strategia lor era bazată pe o contestare non-violentă şi pe învăţarea poporului a drepturilor sale, în cartierele dezmoştenite, slums şi bidonvilluri - aceasta în buna tradiţie a romantismului muncitoresc şi populist a întregului tineret universitar începând de la 1830 încoace.

Foarte repede această mişcare se împarte în mici grupuri ideologice. Ţintele avute în vedere sunt politica externă a Statelor Unite, recrutarea şi expedierea militarilor în Vietnam, în sfârşit învăţământul superior american în ansamblul său.

Din SDS rămâne imaginea, devenită familiară timp de câţiva ani, a studentului cu părul lung, murdar, amator de diverse stupefiante (*pot-smokers* sau *acid-heads*), care pledează pentru amorul liber - ca şi cum de-abia fusese inventat - şi partizan al discuţiei libere despre orice şi în orice circumstanţe: o amintire a vechiului individualist anarhist.

În 1970, 4.500 de membri erau cunoscuţi ca aparţinând acestor grupuri, dar influenţa lor se întinsese la mai multe sute de mii de tineri şi de mai puţin tineri împrăştiaţi în toate universităţile americane.

În 1965, o divergenţă profundă asupra acţiunii care trebuia dusă îi opune pe non-violenţi partizanilor violenţei. Se produc pagube în universităţi, în timp ce apar în campusuri arme în mâinile studenţilor.

În 1968, studenţii contestatari, fără o apartenenţă precisă, şi membrii SDS reuniţi într-o mare cinvenţie democratică decid un număr de măsuri care trebuiau luate; o tactică este oprită:
- boicotarea şcolilor (şcoala fiind creuzetul unde se formează personalitatea viitorilor membri ai societăţii de consum);
- lupte pentru revendicările studenţeşti;
- întreruperea cursurilor;
- injurii vociferate ca argumente;
- ocuparea clădirilor administrative;
- manifestaţii în faţa domiciliului personalităţilor;
- baricade în campus;
- publicarea unei prese clandestine *underground* dar aflată în vânzare liberă, ca *Helix* la Seattle în statul Washington sau *Kaleidoscope* la Madison în Wisconsin;
- lupta împotriva forţelor de poliţie;
- atacuri urmate de maltratări corporale împotriva studenţilor care se opuneau acestei linii de conduită.

Totuşi, în ciuda universităţilor închise sau ocupate, în ciuda ameninţărilor şi a luptelor, 72 % dintre studenţii americani refuză să se supună acestui terorism.

După un proces clasic, un grup antrenat la violenţă şi gata de orice va da naştere, iniţial, din această mişcare, non-violenţilor, brusc înăspriţi după o sciziune şi o evicţiune a elementelor "moi". Ei sunt *Weathermen* sau "meteorologii". Numele li se trage dintr-o frază aparţinând unui cântec al lui

Bob Dylan - *Subterranean Homesick Blues* - “you don’t need a weatherman to know which way the wind blows”, “nu ai nevoie de meteorolog ca să ştii din ce parte bate vântul”.

Aceşti *Weathermen* constituie o asociaţie, mai mult clandestină decât secretă. Ei sunt tineri partizani ai gherilei ale căror activităţi se limitează, deocamdată la confecţionarea şi punerea bombelor în clădirile publice, instituţii şi secţii de poliţie.

În 1970 *Weathermen* au comis sute de atentate cu bombă împotriva băncilor, sediilor marilor industrii ale ţării, comisariatelor de poliţie, centrelor de recrutare şi a birourilor sau instalaţiilor militare. În majoritatea cazurilor, teroriştii previn iminenţa unui atentat cu 15 sau 20 de minute înainte pentru a evita producerea de victime. Stategia le este limitată ca şi doctrina lor: “Atunci când reprimarea mult mai violentă a puterilor publice exasperate va atinge pături din ce în ce mai întinse ale populaţiei, atunci revoluţia va izbucni, pentru că poporul va fi excedat: revoluţia este singura care poate vindeca rănile acestei ţări.” (Michel Gardey, Qu’est-ce qui se passe donc en Amerique?, *France-Soir,* 26 ianarie 1971).

La FBI numărul lor este evaluat la vreo câteva sute - poate că ar trebui precizat că este vorba de câteva sute de membri activi, deoarece numărul de simpatizanţi, de complici, întotdeauna dificil de evaluat, este mult mai important, provenind în general din mediile cultivate şi înstărite ale ţării. Astfel un mare juriu din comitatul New York conducând o anchetă asupra atentatelor cu bombă din diferite puncte ale oraşului a primit declaraţii din partea unor tineri absolvenţi ai Facultăţii de fizică care recunoscuseră cu uşurinţă că se aflau în relaţie cu *Weathermen*.

Mulţi dintre ei “aveau la origine cele mai frumoase calităţi de dărnicie şi abnegaţie”. Ei vroiau “să schimbe Societatea”, şi să devină, pentru aceasta, infirmieri, educatori benevoli, lucrători sociali în cartierele negrilor sau în cocioabele locuite de albii cei mai săraci.

Ei au abdicat, spun ei, în faţa unei societăţi în care birocraţia sufocă orice iniţiativă, orice elan generos - chiar după principiile subversiunii.

Ar rămâne de retrasat istoria “preluării controlului” lor începând cu ultima descurajare şi de studiat geneza primului gest criminal.

La început membrii lor formau grupuri de afinităţi ce se recrutau prin cooptare şi care operau în clandestinitate. Începând din 1972, ei sunt împărţiţi în celule de câte trei membri. Ordinele sunt date şi primite prin telefon sau prin poştă, cu indicaţii convenţionale ce permit identificarea emiţătorului şi autentificarea mesajului.

Ansamblul acestor grupuri de dimensiuni variabile, al acestor asociaţii care formează probabil adevărate “comuniuni” prin intensitatea spiritului de luptă, în ciuda necesarei lor dispersări geografice, constituie ceea ce s-a convenit să numim în Statele Unite Noua Stângă.

Ca şi *Students for a Democratic Society*, această Nouă Stângă operează mai ales în universităţi, dintr-o raţiune strategică evidentă. În primul rând pentru că ele regrupează o populaţie tânără, eterogenă, din punct de vedere psihologic vulnerabilă. Apoi pentru că, datorită construirii de "campusuri" - după moda americană -, ele sunt izolate, îndepărtate de oraşe sau prost legate de centru. Aceste două elemente permit naşterea în rândul oricărui tineret a unui sentiment de frustrare, de *maladjustment* în societatea înconjurătoare. Este deci uşor să cultivi aici sentimente de anxietate, de ură compensatoare, de a cultiva şi a face să înflorească aici o noţiune la fel de absurdă ca cea a luptei dintre categoriile de vârstă. Această noţiune contribuie la înrădăcinarea şi mai profundă a sentimentului de izolare. Viaţa cotidiană a studenţilor, în creştere, îi pune în prezenţa profesorilor, a intelectualilor, în general fragili, ce au o mai mare grijă să placă auditoriului lor decât să împărtăşească convingeri incerte.

O aceeaşi situaţie a generat o aceeaşi strategie care va fi pusă în practică prin urmare în toate universităţile în care se va regăsi o situaţie "exploatabilă".

1. Trebuie mai întâi găsită *soluţia*, adică evenimentul, incidentul, pe care se va putea sprijini edificiul revendicării apoi cel al agitaţiei subversive, conducerile teroriste în sfârşit. Orice eveniment sau incident poate conveni, mai ales dacă el se sprijină pe o acuzaţie de rasism sau, la vremea respectivă, pe războiul din Vietnam. Şi bine înţeles cu condiţia de a nu fi posibilă ajungerea la un acord limitat, local, asupra chestiunii în cauză.
2. Instituţia sau universitatea este obligată să ia poziţie faţă de acest punct de dezacord - fie şi numai pentru a interzice manifestaţiile -, şi să fie adusă în situaţia de asupritor făcând-o să respingă - chiar pentru incompetenţă - cerinţele prezentate şi să refuze să se asocieze acestor cerinţe.
3. Crearea unei crize de autoritate printr-un act semnificativ ce poate să adune un mare număr de manifestanţi: un marş, o defilare, ocuparea prelungită a unor localuri putând să antreneze o reacţie brutală din partea administraţiei.
4. Extinderea conflictului folosind zi de zi incidentele survenite, subliniind luările de poziţie excesive ale personalităţilor în cauză şi împinse la exasperare, ca şi brutalităţile forţelor însărcinate cu menţinerea ordinii.

În toamna anului 1970, o lege - *Omnibus Central bill* - acordă puteri mărite forţelor de ordine şi măreşte pedepsele faptelor ce au drept scop plasarea de dispozitive explozive, distrugerea clădirilor publice, pagubele aduse în dauna proprietăţii private, la fel ca şi omorurile cauzate de explozia bombelor sau a dispozitivelor explozive. Legislaţia existentă este şi mai întărită la New York, în statele Wisconsin şi Ohio şi în California unde violenţa creşte în continuare. Trebuie observat, în trecere, că aceste state formează o parte din centura americană a Marilor Lacuri, în apropierea frontierei canadiene din zona Ontario şi Quebec - o posibilă zonă pentru implantarea unei platforme revoluţionare. În această perspectivă, putem să înţelegem mai bine terorismul din Quebec, care se hrăneşte mai mult din plângerile trecute şi din acele luni teribile ai anilor 1837 şi 1838 decât din revendicările prezente. Putem aşeza în acest cadru răpirea în

Canada, la 5 octombrie 1970, a lui M. J. Cross, şeful Misiunii comerciale britanice, şi, la 10 octombrie, cea a lui M. P. Laporte, ministrul din Quebec al Mâinii de Lucru şi al Imigraţiei, urmată de asasinarea sa la 18 octombrie.

În faţă, dacă putem spune aşa, diametral opuşi Noii Stângi americane, *Minutemen* constituie o armată secretă, gata să acţioneze "la minut" care ar urmări "o invazie a teritoriului american de către forţele sovietice sau o subversiune internă sfârşind printr-o maree revoluţionară". Baza lor teoretică - restrânsă - este reprezentată de "o clică socialo-comunistă care se pregăteşte să pună mâna pe putere urmând un plan şi un calendar riguros stabilite".

Minutemen au în comun cu *Weathermen* şi cu Noua Stângă o certă voinţă de distrugere a societăţii liberale actuale. Diferă doar modalităţile de organizare ale societăţii autoritară cu punerea lor în practică.

Ca şi *Weathermen, Minutemen* se antrenează în mânuirea diferitelor arme: bazooka, mitraliere silenţioase, grenade; de asemenea în utilizarea dinamitei şi a nitratului de amoniu. Ei provin, ca şi duşmanii lor, din clasa mijlocie şi sunt în 41 de state din Uniune.

Terorismul pentru ei nu este decât un mijloc de provocare. Scopul fiind acela de a face guvernul să ia măsuri represive împotriva unei părţi importante a populaţiei pentru a putea pe urmă ridica poporul împotriva guvernului până la o înfruntare decisivă - până la abolirea pluralismului democratic şi instalarea unei dictaturi elitiste (cf. James Boyd, *New York Times Magazine*, From Far Right to Far Left, 6 decembrie 1970, pag. 49 şi Kenneth Keniston şi Michael Lerner, *New York Times Magazine*, Recent Study of Right Wing and Left Wing Extremists, 8 noiembrie 1970, pag. 28-29).

Fără a merge până acolo încât să spunem ca aceşti autori că "extremele se confundă", putem constata că cele două categorii de marginali devianţi, prin refuz sau prin exces de conformitate, constituie în Statele Unite, ca şi în alte părţi fără îndoială, o masă instabilă - în sens chimic, periculoasă -, un explozibil social, în care mulţi artificieri încearcă să-şi plaseze detonatoarele, ca şi dispozitivele lor de reglare.

The Black Liberation Army, Armata de Eliberare neagră, declară în ziarul mişcării R*ight on* - pe 29 februarie 1972 - că ea caută să atigă acelaşi scop ca şi *Tupamaros* în Uruguay, *Frelimo* în Mozambic sau ca toate celelalte forţe de eliberare: "a pune în practică întreaga teorie şi retorică revoluţionară". Unul dintre liderii săi: Eldridge Cleaver, afirmase deja "dreptul absolut al afro-americanilor de a lua armele şi de a declara război asupritorilor lor". El recomanda în plus luarea iniţiativei de a ataca şi de a ucide "porcii" - poliţiştii, în argoul terorist american. *Black Liberation Army* s-a manifestat în 1971, când unii dintre membrii săi au rănit cu rafale de pistoale mitralieră poliţişti care urmăreau nişte automobilişti ce săvârşiseră o infracţiune. Două zile mai târziu, alţi doi poliţişti erau asasinaţi de către un grup al BLA.

La 15 februarie 1972 acelaşi organ îşi cheamă cititorii la "violenţă armată revoluţionară, de exemplu devalizarea băncilor". Alte bande teroriste americane, ca *Symbionese Liberation Army*, preconizează asasinarea persoanelor vinovate de împiedicare a acţiunii revoluţionare, adică de opunere faţă de terorism. La 6 noiembrie 1973, un grup din această "armată"

asasinează un director de şcoală, la Oakland în California, “vinovat” de a fi propus asigurarea securităţii şcolilor de către paznici şi de a fi cerut elevilor şi personalului carnete de identificare.

În sfârşit, la 4 februarie 1974, aceeaşi *Symbionese Army* o răpeşte pe Patricia Hearst, fiica unei importante personalităţi a presei americane. Teroriştii cer o răscumpărare de mai multe milioane de dolari... “în merinde care vor trebui distribuite celor mai nevoiaşi”. În plus, familia Hearst va trebui să publice în presă diverse proclamaţii emanând din acelaşi grup.

Această formă de criminalitate, pretinzându-se cu scop politic, imposibil de distins de crimele de drept comun, mai ales atunci când criminalii începători şi ucenicii terorişti sau intelectualii revoltei fac apel la criminali experimentaţi, s-a răspândit în lume, orientând într-o manieră deosebită tensiunile nelipsite traduse în limbajul luptei de clasă.

III. - Europa şi Japonia

Continuitatea agitaţiei revoluţionare în universităţile americane a fost asigurată, în Europa şi în special în Republica federală germană de către Universitatea Berlinului de Vest, datorită implantării sale politice, sociale, psihologice. Trebuie menţionat, în ocurenţă, rolul jucat, prin prezenţa în Germania, de o armată americană cu problemele sale şi cu dezertorii săi de-a lungul întregului război din Vietnam.

Consecinţele acestui fapt au fost descrise şi în alte părţi: revolta studenţilor din Berlinul de Vest care recapătă forma acţiunilor *provos, Kommune II* care se defineşte ca o “Societate psihanalitică de Artă dramatică amatoare”, violenţele din 2 iunie 1967, din timpul vizitei Şahului Iranului la Berlin, moartea unui student, înmormântarea sa la 8 iunie: până la o înfruntare - dorită de către conducătorii grupurilor - dintre manifestanţi şi populaţia exasperată a Berlinului în decembrie 1967 (cf. Henri Arvon, *Le gauchisme*, pag.86-88, Paris, PUF, 1974 (“Que sais-je?”,nr. 1587)).

La 24 mai 1967, un incendiu devastează un mare magazin din Bruxelles, *A l’Innovation*: incendiu criminal pe care un manifest semnat *Kommune I* îl atribuie unui grup pro-chinez numit “Acţiunea pentru Pace şi Prietenie între Popoare”.

Acest incendiu este prezentat ca un represaliu împotriva bombardamentelor americane din Vietnam.

Noi incendii izbucnesc în noaptea de 2 aprilie 1968: două mari magazine din Frankfurt, *Kaufhof* şi *Schneider*, în care au fost plasate bombe incendiare “artizanale” - una dintre ele va fi regăsită intactă la *Kaufhof*. Poliţia arestează trei bărbaţi şi o tânără: Thorwald Konrad Proll, de 26 de ani, Hubert Hartmut Horts Sohnlein, de 25 de ani, Andreas Baader, de 25 de ani, şi Gudrun Ensslin, 28 de ani. Se va vorbi despre prima bătălie - *Wolkskrieg* -, războiul Poporului împotriva “terorismului de consum”.

Procesul, de pe urma căruia cei patru sunt condamnaţi la trei ani de închisoare, serveşte drept tribună. Declaraţiile sunt făcute aici în cel mai pur stil al vechilor anarhişti din 1905, 1871, 1848 şi continuare înapoi în timp.

Totuşi inculpaţii sunt puşi în stare de libertate 14 luni mai târziu, pe 13 iunie 1969, aşteptând ca procesul lor să facă apel în noiembrie.

Ei profită de libertatea lor pentru a participa la o operaţiune condusă de către studenţii de la sociologie şi de la ştiinţe umaniste, tinzând să "politizeze" căminele de băieţi din Frankfurt, sub acoperirea a diferite asociaţii caritabile de ajutor.

Cu această ocazie, grupul lui Andreas Baader o întâlneşte pe Ulrike Meinhof, care făcea un reportaj despre căminele de fete pentru *Konkret*, odinioară *Studentenkurier*, la care ea era redactor-şef.

Aceşti tineri reprezintă, de fapt, o întreagă generaţie care se întreabă asupra atitudinii şi a opţiunii părinţilor lor din timpul perioadei hitleriste. Mulţi gândesc ca şi Thomas Mann că "anticomunismul este cea mai mare absurditate a secolului" şi nu văd decât manifestarea unui liberalism nonconformist acolo unde există de fapt terorismul anarhist şi subversiunea.

Punctul de întâlnire este Club Voltaire din Berlin, unde se întâlnesc autonomişti basci, catolici irlandezi, algerieni, bengalezi, negri americani şi africani proveniţi din toate mişcările revoluţionare ale Africii.

În Franţa, o vagă agitaţie studenţească pleacă de la Universitatea din Strasbourg în 1966 cu un manifest: *Despre mizeria din mediul studenţesc considerată sub aspectele sale economice, politice, psihlogice, sexuale şi în special intelectuale şi câteva mijloace pentru a o remedia.* Este vorba despre un supliment special al nr. 16 al revistei 21-27 *Etudiants de France* editată de către Uniunea naţională a Studenţilor din Franţa: Asociaţia federativă generală a Studenţilor din Strasbourg. Aceleaşi teme sunt aici dezvoltate în aceeaşi manieră şi cu aceleaşi argumente ca şi în publicaţiile aflate în vânzare la Cercul Voltaire din Berlinul de Vest.

Nu se mai pune problema participării la nişte alegeri oarecare, ci de a declara război cu scopul de a impune concepţia unui "Partid mondial - Armata roşie mondială - Frontul revoluţionar mondial".

În Japonia ca şi în alte părţi, subversiunea a ales terenul mobil al universităţilor din aceleaşi raţiuni ca şi în Statele Unite şi în Europa occidentală; în zilele de 20, 21 şi 22 septembrie, Grupul Armatei roşii se manifestă în înfruntările dintre studenţi şi forţele însărcinate cu restabilirea ordinii.

Cocteiluri Molotov, grenade lacrimogene, atacuri ale secţiilor de poliţie, baricade, se succed timp de peste cinci ore.

Dar, după strategia Armatei roşii japoneze, fiecare gest insurecţional constituie o pregătire pentru insurecţia finală (*Armata roşie*, februarie 1972). Nu mai este vorba deci de a antrena poporul ca în cursul primei Comune pariziene din 1793, nici de a-i trezi cele mai rele instincte aşa cum vroiau Neciaev şi Bakounine, nici chiar de a înspăimânta burghezul ca în timpul celei de a doua Comune pariziene din 1871 şi după gândirea anarhiştilor "fin de siecle", ci de a

obişnui poporul cu violenţa, cu morţii necunoscuţi găsiţi dimineaţa pe stradă, cu abdicarea, cu fuga, cu liniştea.

IV. - Orientul Apropiat

Tensiunile din Orientul Apropiat au drept axă principală existenţa statului Israel şi prezenţei minorităţilor religioase. Totuşi, organizaţiile teroriste actuale, ar putea revendica filiaţia lor directă din societăţile secrete care, pe aceleaşi pământuri, loveau prinţii în mijlocul domniei lor şi au dat numele lor "Asasinilor".

Istoria reînnoirii acestor mişcări începe cu primul război mondial, prin activarea confreriei religioase Senoussiya, de atunci, Tripoli de către agenţii Imperiului german. Această acţiune a continuat pe firul revoltelor naţionaliste din Maghreb, cu utilizatori diferiţi. Ea a continuat, de-abia vizibilă atât în rândul Oulema cât şi în sânul Fraţilor Islamului, acest ordin intern al tuturor revoltelor din Maghreb.

Atitudinea lui Mufti din Ierusalim în timpul celui de-al doilea război mondial, alăturându-se puterilor Axei, a fost în întregime de continuitate a unui trecut recent care nu potolise nimicirea armatelor arabe după primul război israeliano-arab din 1947-1948.

Din acest moment , în ciuda promisiunilor făcute de către comandamentul israelian ce garanta protecţia persoanelor şi a bunurilor, în ciuda manifestelor liniştitoare răspândite cu miile, 600.000 de palestinieni îşi părăsesc locuinţele, abandonând totul, până la obiectele de primă necesitate, în termenii nu se ştie căror asigurări a unei întoarceri prompte sub protecţia armatelor arabe.

Ei vor fi de-acum înainte sortiţi unei existenţe mizerabile în taberele pe care unele ţări arabe au acceptat să-i primească şi bine înţeles să-i menţină. Astfel, aceşti refugiaţi vor constitui, şi cu ajutorul unei demografii galopante şi a regrupării lor împreună cu o întreagă populaţie care până atunci trăia în bidonvilluri, un element al războiului de nimicire dus împotriva Israelului. Aceste tabere vor deveni tot atâtea baze de importanţă strategică pentru operaţiunile purtate pe teritoriul israelian, dar mai ales o armă puternică în mâinile *intelighenţei* occidentale pentru a ridica împotriva Israelului opinia publică mondială, după un scenariu de acum devenit familiar, până la o condamnare de către Naţiunile Unite.

Exasperaţi de raidurile inamice, israelienii ripostează în noaptea de 28 februarie 1955 lansând o acţiune punitivă împotriva cartierului general al armatei egiptene, în fâşia Gaza, în mijlocul taberelor de refugiaţi palestinieni.

În schimb, preşedintele Nasser dă ordinul de înarmare a voluntarilor palestinieni - fedaynii -, de a-i antrena pentru a îndeplini acţiuni teroriste chiar în interiorul teritoriului israelian. De aici a rezultat afacerea Suez în 1956 şi înfrângerea Egiptului. Palestinienii se organizează în grupări armate

independente. În ianuarie 1964, cu ocazia primei întâlniri la vârf arabe la Cairo, Ahmed Choukeiri, reprezentantul palestinienilor la Consiliul Ligii Arabe, îi sugerează preşedintelui Nasser să creeze o entitate naţională palestiniană în exil.

Patru luni mai târziu, un Congres palestinian se întruneşte la Ierusalim care hotărăşte crearea *Miunadhamat et-Tahrir-el-Falestiniya* - Organizaţia de Eliberare palestiniană sau OLP.

În timpul celei de-a doua întâlniri la vârf arabe care s-a ţinut la Alexandria în luna septembrie a anului următor, OLP este înzestrată cu o armată: Armata de Eliberare palestiniană, înarmată şi antrenată de către Egipt, având cartierul general la Gaza.

Siria părea atunci că susţinuse o altă organizaţie, *Haraka Tahrir Falestin* - Mişcarea de Eliberare a Palestinei - a cărei siglă inversată rezultă *Fatah* care înseamnă Victorie. Partizanii *El-Fatah* întreprind raiduri împotriva Israelului de pe teritoriul iordanian, în aşa fel încât să antreneze toată lumea arabă în acelaşi război.

Preşedintele Nasser hotărăşte închiderea golfului Akaba navelor israeliene, provocând astfel cel de-al treilea conflict israeliano-arab sau "războiul de Şase zile", în iunie 1967.

Noua derută a armatelor arabe aduce 150.000 de palestinieni în plus în taberele de refugiaţi, formând de data aceasta un adevărat stat practic autonom chiar în sânul regatului Iordaniei cu guvernul său *El-Fatah* organizat în două ramuri combatante:

- Miliţia compusă din membrii organizaţiei politice. Ea reprezintă o rezervă gata să pună mâna pe arme în orice moment pentru a întări rândul luptătorilor.
- *El-Assifa* - Furtuna - constituie ramura militară formată din aproximativ 200 sau 300 de fedayni repartizaţi în comandouri de câte şase până la opt oameni. Ea dispune de un armament modern cuprinzând arme grele cum sunt rachetele *Katiuşa* şi rachete anti-aeriene furnizate de către Vietnamul de Nord şi China. Din aprilie 1970, tehnicienii *El-Fatah* vor fabrica o parte din armamentul lor: grenade anti-tanc, rachete *Katiuşa*, perfecţionate şi denumite *Fath tip nr.1*.

Fedaynii sunt antrenaţi în baze militare stabilite în Iordania şi în Liban, dar şi în majoritatea ţărilor arabe, probabil ca şi în China populară, în Vietnamul de Nord, în Cuba sau în regiunile din sudul Africii.

Tinerii palestinieni între 12 şi 16 ani primesc o pregătire militară în cadrul unei organizaţii dependente de *El-Assifa: El-Aşbal* - puii de leu.

În sfârşit, şi ceea ce este fără îndoială cel mai important, *El-Fatah* pune pe picioare o întreagă reprezentaţie în lume în aşa fel încât să atingă repede opinia internaţională prin mijloacele obişnuite.

Nu este lipsit de interes să notăm că Biroul *El-Fatah* pentru Europa occidentală se afla, până nu de mult încă, la Frankfurt şi că delegaţiile cele mai puternice se aflau în Franţa şi Marea Britanie, şi care practic aveau un delegat în fiecare oraş universitar - un mediu deosebit de sensibil şi uşor de sensibilizat.

La 18 martie 1968, un autocar ce transporta şcolari de la Tel Aviv este aruncat în aer la Neguev de o mină pusă de către teroriştii *El-Fatah*: doi copii sunt ucişi, alţi 28 răniţi.

Israelul hotărăşte să prevină noile atentate distrugând o bază a organizaţiei *El-Fatah* de pe teritoriul iordanian la Karameh - într-o tabără de refugiaţi. Dar dornic să cruţe vieţile inocente şi populaţia iordaniană, comandamentul militar ordonă soldaţilor israelieni să nu tragă în civili şi, în caz de atac, să riposteze numai; în plus, manifeste aruncate din avion avertizau populaţia asupra atacului israelian de pe 21 martie 1968.

Este clar că un atac dus în asemenea condiţii nu putea conta pe vreun efect de surpriză.

Israelienii au putut să arunce în aer casele fortificate, să ucidă aproape 150 de fedayni şi să ia cu ei 200 de prizonieri. Totuşi, ei au trebuit să se retragă din faţa sosirii unei coloane blindate iordaniene şi să-şi numere victimele: 29 de morţi şi 70 de răniţi. Nu i-a trebuit mai mult organizaţiei *El-Fatah* ca să facă din lupta de la Karameh prima sa victorie militară, impunându-se astfel întregii lumi arabe.

Fedaynii *El-Fatah* comiteau atunci greşeala de a considera Iordania drept o ţară cucerită şi să viseze prea mult că vor face din regatul haşemit o Republică populară, bază de pornire a celor mai îndrăzneţe expediţii.

Fără îndoială, în ciuda armelor ruseşti de model recent, operaţiunile pe care ei le poartă pe teritoriul israelian rămân modeste. Dar Comitetul executiv şi Consiliul secret al organizaţiei *El-Fatah* au înţeles valoarea buletinelor de victorie, atât în ochii ţărilor lumii arabe cât şi pentru opinia internaţională devenită favorabilă.

În acelaşi an, Consiliul naţional al OLP şi Comandamentul *Jich et-Tahrir ech Cha'abi* - Armata de Eliberare populară - hotărăsc crearea Forţelor populare de Eliberare (*Kouwat et-Tahrir ech-Cha'abiya*) pentru a limita influenţa organizaţiei *El-Assifa* şi a lupta pe acelaşi teren.

Este vorba despre o forţă de aproximativ 2.000 de oameni compusă din unităţi clandestine destinate acţiunii teroriste. Totuşi, în sânul a ceea ce presa internaţională numeşte "lumea arabă unită" apar fisuri. Siria suscită propriile sale mişcări palestiniene. Mai întâi Avangărzile Războiului de Eliberare populară, la sfârşitul anului 1967 (*Talai'a Harb et-Tahrir ech-Cha'abiya*), care regrupează diferite mici grupuri sub egida Partidului baas sirian, cu ramura sa militară *Es-Saika* - Fulgerul. Această forţă poate primi foarte repede întăriri din partea armatei siriene. Din 1969 a fost semnalată aici prezenţa ofiţerilor instructori algerieni.

Politica de conciliere a organizaţiei *El-Fatah* în privinţa regatului haşemit şi a emiratelor arabe nu decurge fără şocuri, fără sciziuni.

Ostil regimului haşemit, doctorul Sartaoui Issam părăseşte *El-Fatah* la 7 noiembrie 1968 pentru a fonda propria sa organizaţie: Organizaţia de Acţiune pentru Eliberarea Palestinei (*el-Hatat el'amila li-Tahrir Falestina*). La începuturile sale OALP beneficiază de ajutorul interesat al regimului baas

irakian pentru echiparea a 7 grupuri înarmate cuprinzând aproximativ 400 de fedayni.

Dar, foarte repede, Partidul baas irakian şi cel puţin aripa sa dreaptă hotărăşte, în timpul congresului de la Beirut din februarie 1969, crearea unui Front arab de Eliberare (*Jebhat et-Tahrir el-Arabiya*), fapt ce permite închiderea birourilor Fatah la Bagdad şi oprirea oricărei susţineri a OALP care risca să constituie o ameninţare la adresa regimului.

Tendinţe revoluţionare foarte clare se afirmaseră deja în sânul Frontului popular de Eliberare a Palestinei(*el-Jabhat ech-Cha'abiya li-Tahrir Falestina*) creat în noiembrie 1967 sub egida Mişcării naţionaliştilor arabi.

Pentru FPLP lupta de eliberare împotriva Israelului nu mai este decât un mijloc de câştigare a maselor populare cu scopul de a asigura succesul revoluţiei şi mai întâi în lumea arabă.

Ramura marxist-leninistă se separă în februarie 1969 pentru a fonda un Front popular şi democratic de Eliberare a Palestinei (*el-Jabhat ech-Cha'abiya ed-Democratiya li-Tahrir Falestina*). Această mişcare îşi defineşte acţiunea ca o participare la o "luptă dusă de către revoluţionarii întregii lumi împotriva sionismului, imperialismului şi reacţiunii arabe"; el ar regrupa o mie de aderenţi.

Alte organizaţii se nasc, fuzionează în "fronturi" sau dispar, propunând soluţii mai mult sau mai puţin bazate pe violenţă, mai mult sau mai puţin inspirate de către puteri străine până la această Organizaţie a *Fidayin d'el-Aqca (Mounadhamat Fedayin el-aqca)* care nu ar fi fost decât un pretext pentru o escrocherie de colectări de fonduri, descoperită în septembrie 1969 în urma unei anchete conduse de către OALP.

Această înmulţire a organizaţiilor concurente dacă nu rivale a necesitat crearea de structuri de primire începând cu Organizaţia de Eliberare palestiniană, în februarie 1969. În acelaşi timp, subordonarea Fondului naţional palestinian, care până atunci depindea de Liga arabă, a adus OLP-ului importante mijloace financiare.

Consiliul naţional al Palestinei (*el-Majlis el-Outani el-Falestini)* este un fel de Parlament în care sunt reprezentate diferitele organizaţii palestiniene. Un comandament al luptei armate palestiniene (*Kidayat el-Kfak el-Moussalah el-Falestiniya*) se limitează în realitate la centralizarea şi la difuzarea comunicatelor militare ale câtorva zeci de organizaţii.

În acest timp unităţile antiteroriste israeliene produc pierderi grele fedaynilor, nimicind grupuri întregi încă de la intrarea lor pe teritoriul Israelului. Teroriştii îşi modifică atunci tactica şi bombardează chibuţurile şi oraşele din nordul Israelului - ca Kiryat Shmoneh - cu rachetele lor *Katiuşa* prevăzute data aceasta cu dispozitive de întârziere.

Lansate la începutul nopţii, ele explodează câteva ore mai târziu în mijlocul târguşoarelor şi a cartierelor adormite. Numeroşi israelieni, locuitori ai nordului Galileei caută atunci să se refugieze mai în sud. Teroarea riscă să provoace un adevărat exod.

Preşedintele Nasser prevăzând ripostele israeliene acceptă un acord de încetare a focului propus de către secretarul de stat american William Rogers la 23 iulie 1970.

În timp ce El-Fatah ajutat de organizaţiile ce ţineau de OLP loveşte Israelul, Frontul popular pentru Eliberarea Palestinei şi alte mici grupuri revoluţionare intră în terorismul internaţional.

După o serie de atentate împotriva avioanelor companiei israeliene El-Al, comandamentul israelian lansează un raid de represalii împotriva aeroportului din Beirut. Un comando heliportat distruge la sol numeroase aparate ale diferitelor linii arabe în timp ce în lume, împotriva Israelului, se dezlănţuie aceeaşi intelighenţie şi aceleaşi mass-medii. Totuşi Libanul, Iordania au ţinut cont de această punere în gardă şi au acuzat FPLP că a dat lumii o imagine falsă a cauzei palestiniene.

Alte atentate teroriste s-au succedat împotriva birourilor El-Al la Atena pe 25 noiembrie 1969 - atentat revendicat de către Frontul de Luptă populară palestiniană (*Jebhat el-Nidhal ech-Cha'abi el Falestini*), o organizaţie apropiată FPLP-ului, apoi împotriva birourilor aceleiaşi companii aeriene la Bruxelles, Berlin, Teharan şi Istanbul.

Un incendiu criminal izbucneşte la Munchen într-un cămin evreiesc pentru persoanele de vârsta a treia, făcând şapte victime; o grenadă este aruncată într-un autocar pe aeroportul din Munchen. În sfârşit, un Jumbo-Jet al companiei Lufthansa este deturnat pe Aden.

Alegerea teatrelor externe ale operaţiunilor ţine de prezenţa unei noi personalităţi din sânul OLP, fondatorul FPLP în 1967: Georges Habbache.

Într-adevăr, Yasser Arafat, ales în unanimitate pe 3 februarie 1969 preşedinte al Comitetului executiv al OLP reprezintă o versiune arabă a unui guerillero sud-american. O informaţie neverificată face din el nepotul vechiului Mufti din Ierusalim - Hadj Amine el Husseini, înrudindu-l deci cu o foarte veche familie palestiniană; el însuşi s-ar fi născut la Ierusalim sau la Naplouse - iar familia sa ar fi trăit mult timp în teritoriile din Gaza.

Într-o primă etapă, din 1965 în 1967, Yasser Arafat a beneficiat de sprijinul sirienilor, cu arme şi cu baze de antrenament în apropierea frontierei cu Israelul. Aşa cum am văzut, aceasta este perioada raidurilor purtate împotriva chibuţurilor din Galileea.

Războiul de Şase zile îi sporeşte prestigiul în ochii preşedintelui Nasser. Îl înlocuieşte pe Choukeiry în fruntea OLP-ului: un Choukeiry a cărui acţiune se limita îndeosebi la discursuri violente.

Ripostele israeliene, represaliile adesea mai marcante decât atentatele, opinia internaţională din ce în ce mai îngăduitoare, provoacă în rândul liderilor diferitelor mişcări palestiniene o criză certă.

Yasser Arafat continuă o luptă care a dat în alte părţi rezultate în trecut: asigurarea unei prezenţe militare şi în ciuda eşecurilor militare repetate,

încercarea de a repurta o victorie politică. Punctul de vedere al lui Geoges Habbache este diferit, cel puţin din ceea ce a expus unei ziariste italiene:

"Perspectiva de a declanşa un al treilea război mondial nu ne preocupă... Oricare ar fi preţul, noi vom continua lupta noastă... Fără acordul nostru, celelalte popoare arabe nu pot face nimic. Deci nu vom consimţi niciodată la o soluţionare paşnică..." (citat de Christofer Dobson, *Septembre noir*, pag. 51-52, traducere franceză).

Atentatele teroriste din Orientul Apropiat vor constitui, cel puţin în aparenţă, tot atâtea incitări la un război mondial. Ele sunt totuşi destinate să reţină atenţia opiniei internaţionale asupra acestei părţi a lumii, în timp ce alte acţiuni, mai importante pe planul stategiei mondiale, se desfăşoară în altă parte, în Africa de exemplu.

Primul obiectiv al acestor atentate este de a arăta că această primă etapă a unui război împotriva Europei ocidentale este dus de către elemente diverse venite din toate ţările lumii şi că ameninţarea unei revoluţii universale nu este ceea ce pare în realitate: o momeală, destinată să acopere înaintarea unui imperiu.

Din 1969 s-au stabilit relaţii cu diferite grupuri de simpatizanţi occidentali dornici de a nu tăgădui drepturile palestinienilor. Astfel, o delegaţie a OLP este întâmpinată la Congresul tinerilor Liberali - această aripă radicală a Partidului liberal englez - la Londra, în martie 1970. Dar din 1969, o misiune a reprezentanţilor FPLP a plecat în Statele Unite pentru a colecta aici fonduri, în special în rândul negrilor. Responsabilul însărcinat cu cumpărarea de material al *El-Fatah*-ului a efectuat un sejur de două luni în Japonia în vara anului 1969 şi Palestina a fost reprezentată la cel de-al VII-lea Congres al Federaţiei sindicale mondial la Budapesta, în octombrie 1969. În acelaşi timp, legăturile sunt întărite la Paris pe 22 ianuarie 1969 printr-un *Comitet de sprijin al Rezistenţei palestiniene*. În ianuarie 1970, o altă misiune se duce la Londra pentru a coordona acţiunea antisionistă a diferitelor organizaţii palestiniene din Marea Britanie şi să pregătească instalarea reprezentanţilor FPLP, pe 3 martie 1971. Două călătorii ale lui Yasser Arafat, una la Pekin pe 21 martie 1970 şi una la Hanoi pe 28 martie aduc la deschiderea unei săptămâni internaţionale a Palestinei la Pekin, la 2 mai 1971. În sfârşit, o conferinţă mondială asupra Palestinei este ţinută în Kuweit pe 13 februarie 1971. La sfârşitul ei, s-a hotărât punerea pe picioare a unor comandouri de acţiune în Franţa, Belgia, Republica federală germană, Elveţia şi în Italia.

De altfel, primele legături dintre Armata roşie japoneză şi FPLP-ul lui Georges Habbache au fost stabilite printr-un emisar irakian la începutul anului 1970.

Această punere în practică a politicii odată terminată este însoţită şi urmată de atentate. La 22 februarie 1970, o bombă declanşată de presiunea atmosferică explodează la bordul unui avion al companiei Swissair cu destinaţia Tel Aviv: 47 de morţi. Atentatul este revendicat de către FPLP.

La 31 martie 1970, un avion al Japanese Air-Lines este deturnat în Coreea de Nord. Este operaţiunea Phoenix. Unul dintre terorişti, Takamaro Tamiya declară, într-o "Scrisoare deschisă către proletarii revoluţionari din lumea întreagă": "Deturnarea acestui avion este un punct de plecare. Noi îndeplinim această misiune abandonând în mod voluntar naţionalitatea noastră şi forţând frontierele... Sarcina tovarăşilor din fiecare ţară şi în special al tovarăşilor japonezi este de a lupta până la capăt, până la toamnă, pentru prima fază a insurecţiei armate, de a depăşi stadiul defensiv şi de a atinge faza de înfruntare a războiului mondial revoluţionar."

La 6 septembrie 1970, patru avioane de linie sunt atacate de către teroriştii FPLP. Două aparate, aparţinând unul Swissair şi celălalt TWA, sunt deturnate în plin deşert iordanian la Dawson Field, pe un aerodrom dezafectat; al treilea, al companiei Pan Am, este deturnat la Cairo. Al patrulea atentat, comis asupra unui aparat El-Al care efectua zborul Amsterdam-New York, s-a soldat cu un eşec pentru terorişti. Într-adevăr, avionul constrâns să aterizeze la Heathrow-Londra a fost eliberat la intervenţia unui comando israelian de securitate şi cei doi terorişti, Patrick Agruello şi Leila Khaled, arestaţi.

Jocul terorismului continuă pe această nouă cale: trei zile mai târziu, un VC 10 al BOAC este deturnat la Dawson Field, când se ducea de la Bahrein la Londra. Miza este de data aceasta eliberarea celor doi terorişti deţinuţi la Londra, ca şi cea a celor şase membri ai FPLP din Germania federală, şi a altor trei terorişti prizonieri în Elveţia ca şi cea a tuturor fedaynilor deţinuţi în Israel, altfel avioanele vor sări în aer împreună cu pasagerii săi joi 10 septembrie la ora 3 dimineaţa.

După îndelungi şi dificile negocieri, teroriştii eliberează ostatecii - dintre care totuşi 40 vor fi păstraţi prizonieri într-o tabără de "refugiaţi" palestinieni din apropiere de Amman - şi distrug aparatele.

De pe 1 pe 3 octombrie 1970, un Congres internaţional al Organizaţiilor teroriste se întruneşte la Florenţa, fără îndoială la iniţiativa FPLP, în localurile Institutului Stensen condus de către RR. PP. de la Societatea lui Iisus.

Deja, pe 8 iunie 1970, şapte membri ai grupului german, dintre care Ulrike Meinhof, Gudrun Ensslin şi Andreas Baader s-au regăsit într-o tabără de antrenament, camuflată într-un sat de refugiaţi palestinieni, tabăra de la Baddawil, în mahalalele Tyr-ului, în Liban. Această întâlnire dintre teroriştii palestinieni militarizaţi şi teroriştii anarhişti se soldează cu un eşec. Grupul Baader-Meinhof se întoarce în Germania pe 9 august.

Victoriile uşoare ale FPLP care fac subiectul unic al presei internaţionale, teama justificată de a vedea Iordania transformată în Republică revoluţionară palestiniană îl face pe regele Husseim să restabilească ordinea. Aviaţia iordaniană bombardează taberele de "refugiaţi" care acopereau bazele bandelor înarmate ale FPLP şi războinicii beduini ai Armatei regale masacrează probabil 4.000 de fedayni. Un escadron de tancuri ai Armatei de Eliberare palestiniană care venea din Siria pentru a interveni ca întărire este interceptat de către aviaţia iordaniană. Luptele încetează după un acord de încetare a focului impus de către Egipt, fără vreo grabă deosebită.

Consiliul revoluţionar al *El-Fatah*, întrunit la Damasc în decembrie 1971 nu poate decât să constate sciziunea care exista deja de patru ani între Yasser Arafat şi FPLP-ul lui Georges Habbache, la care vin să se alăture alte organizaţii teroriste pentru a forma *Răzbunătorii palestinieni.*

S-a decis atunci ca aceştia din urmă să continue să facă parte în mod organic din *El-Fatah*; dar această nouă organizaţie, adevărată ramură secretă şi "Serviciul acţiune" al *El Fatah*, ar fi luat numele de *Septembrie negru*, avându-l în fruntea sa, în momentul formării, pe Khalef Salah, numit şi Abou Ayyad, adjunctul lui Yasser Arafat.

Organizarea acestei noi ramuri subliniază fără îndoială influenţa consilierilor, şi ei noi, probabil străini, specialişti ai acestei modalităţi de acţiune foarte deosebite.

Un stat major restrâns fixează obiectivele. Executanţii sunt aleşi dintre membrii diferitelor mişcări palestiniene - în realitate din sânul FPLP şi al organizaţiilor înrudite. Ei urmează un antrenament într-o tabără izolată, rar în acelaşi loc şi în aceeaşi ţară, în vederea misiunii ce trebuie îndeplinită.

Primele expediţii vor avea drept scop lovirea Iordaniei şi prin aceasta să dea motiv de gândire statelor arabe care ar putea avea intenţia de a se retrage încetul cu încetul din luptă.

Naşterea organizaţiei *Septembrie negru* - numele lunii în care regele Hussein îi nimicise pe fedaynii palestinieni - este marcată de asasinarea lui Wasfi Tall, Primul-Ministru iordanian, la Cairo, pe 28 noiembrie 1971. Trei săptămâni mai târziu, ambasadorul Iordaniei în Marea Britanie şi prieten personal al regelui, Zaid el Rifai, este asasinat la Londra. *Septembrie negru* revendică responsabilitatea acestor atentate. "După comunicat de către organizaţie, Rifai ocupa a treia poziţie pe lista neagră, după regele Hussein şi Wasfi Tall" (Christofer Dobson, *op. cit.,* pag. 25).

Anul 1972 marchează începutul unei politici mai afirmate de deschidere, după o reuniune a responsabililor OLP pentru Europa în birourile Ligii arabe de la Geneva din 30 noiembrie 1971, cu o clară reîncepere a atentatelor teroriste.

Din 22 decembrie 1971, terorismul este reluat a doua oară în Germania federală, făcându-şi intrarea în maniera obişnuită: jefuirea unei bănci la Kaiserslautern: prada este de 140.000 de mărci şi un poliţist este asasinat. Atentatul este revendicat de către Fracţiunea Armatei roşii - grupul Baader. Pe 6 februarie 1972, rezervoarele de carburant ale companiei Gulf-Oil sunt incendiate lângă Rotterdam. În aceeaşi zi, cinci iordanieni bănuiţi de a fi agenţi israelieni sunt asasinaţi la Koln. Pe 8 februarie, uzina Strusber din Hamburg sare în aer şi două săptămâni mai târziu, o conductă de petrol a companiei Esso. *Septembrie negru* care revendică cele două atentate acuză într-un comunicat aceste două întreprinderi de a fi acordat ajutor Israelului.

Pe 8 mai, un Boeing 707 venind de la Viena cu destinaţia Tel Aviv este verificat deasupra Zagrebului. Patru terorişti cer eliberarea a 30 de prizonieri de-ai lor din Israel, fără de care vor arunca în aer aparatul cu cei 87 de pasageri şi

cei 10 membri ai echipajului său. Asaltul comandourilor *Tsahal*, armata israeliană, împiedică reuşita manevrei. Doi terorişti sunt ucişi şi două femei tinere care făceau parte din grupul lor sunt arestate, găsindu-se asupra lor un adevărat arsenal şi paşapoarte israeliene false.

Aceasta reprezenta o înfrângere pentru *Septembrie negru*.

Totuşi, în cursul aceleiaşi luni mai, Georges Habbache organizează o întâlnire a reprezentanţilor diferitelor organizaţii teroriste, în aceeaşi tabără de refugiaţi palestinieni: Baddawil.

Această întâlnire duce la o relansare a acţiunii teroriste cu masacrul, de la 30 mai 1972, de pe aeroportul Lod, a pasagerilor zborului Air France venind de la Paris către Roma, de către trei japonezi înarmaţi cu puşti automate VZT-58 de fabricaţie cehă şi cu grenade.

Unul dintre teroriştii supravieţuitori, Kozo Okamoto, avea să mărturisească, printre alte fapte importante, că-l avusese drept instructor în tabăra de antrenament pe un membru al FPLP care participase deja la atacul unui avion al companiei El-Al la Zurich - arestat şi pus în stare de libertate după deturnările de avioane din septembrie 1970 - şi pe un locotenent-colonel din armata siriană, în vârstă de 40 de ani. El a recunoscut în plus că făcea parte din grupul *Rengo Sekigun*, grupul dur al Armatei roşii japoneze care cu un an în urmă, pe 12 martie, asasinase, după ce-i mutilase oribil, 12 dintre membrii săi - 12 tineri - acuzaţi de “deviaţionism”.

La 17 iulie 1972, o misiune compusă din membrii Consiliului executiv al OLP se duce la Moscova unde stă până pe 21. De partea sa, Haouatmeh Nayef, reprezentant al FPDLP are în vedere să se ducă într-un anumit număr de capitale africane - Lagos, Abidjan, Conakry, Freetown şi Monrovia. O altă misiune mai redusă ca număr se duce la Dublin.

În acelaşi timp , FPLP implantează antene în oraşele Europei în care trăiesc mai mulţi muncitori emigranţi maghrebieni sau turci decât în altă parte: Frankfurt, Munchen, Dusseldorf, Paris, Lyon şi Marsilia.

Alţi delegaţi au ca misiune prelungirea acestei acţiuni de informare în majoritatea oraşelor universitare, regăsind probabil simpatii născute la universitatea americană din Beirut.

La 5 august 1972, o echipă a *Septembrie negru* aruncă în aer conducta transalpină de petrol la terminalul de la Trieste, distrugând mai multe mii de tone de petrol. La 5 septembrie 1972, la ora 4.30 dimineaţa, are loc atacul taberei israeliene, chiar în interiorul satului olimpic, lângă Munchen, ale cărui tragice peripeţii sunt cunoscute: refuzul cerinţelor teroriştilor, de către guvernul israelian, care cereau eliberarea a 200 de prizonieri de-ai lor din Israel, asasinarea celor 9 ostateci israelieni şi a unui poliţist german.

Guvernul israelian hotărăşte atunci crearea unei organizaţii antiteroriste: *Mitzvan Elohim* - Mânia lui Dumnezeu.

Terorismul israelian loveşte în acelaşi timp toate ambasadele Israelului din Europa, prin scrisori şi colete capcană. Crimele răspund crimelor, la Roma, Paris

şi Nicosia. Moartea lui Mohammed Boudia la Paris răspunde asasinatului colonelului Yosef Alon, ataşat militar adjunct al ambasadei Israelului la Washington. Mohammed Boudia era probabil şeful organizaţiei *Septembrie negru* pentru Franţa; în orice caz el era căutat de către poliţia italiană pentru incendiul terminalului petrolier de la Trieste.

În februarie 1973, poliţia iordaniană îl arestează la Amman pe Mohammed Daud sau Mohammed Aouda, al cărui nume de cod în *Fatah* era Abou Daoud. Fostul profesor de liceu de fizică şi matematică era pe cale de a examina clădirile oficiale din capitala iordaniană, în vederea viitoarelor atentate pe care le proiectase să fie comise. Această arestare a permis iordanienilor obţinerea de informaţii interesante asupra raporturilor reale existente între *El-Fatah* şi *Septembrie negru*; Abou Daoud a recunoscut că a fondat serviciul de informaţii al *El-Fatah*: El Rasd - Observaţia - în 1968, că a participat la pregătirile războiului civil în 1970 din Iordania şi că a însoţit delegaţiile OLP în special în China şi în Coreea de Nord. În sfârşit el a afirmat la radioul iordanian participarea sa la asasinatele comise la Munchen în satul olimpic. Tot prin el, iordanienii au aflat rolul jucat de către serviciile libiene şi importanţa ajutorului lor dat teroriştilor.

Această arestare în Iordania a unuia dintre principalii responsabili ai organizaţiei *Septembrie negru* avea să antreneze alte drame a căror miză era obţinerea cu orice preţ a eliberării lui Abou Daoud. La 1 martie 1973, are loc la Khartoum masacrul membrilor ambasadei americane şi a însărcinatului cu Afaceri al Belgiei, chiar în clădirea ambasadei. Teroriştii adaugă cerinţelor lor eliberarea a 16 membri din *Septembrie negru* întemniţaţi la Amman; eliberarea lui Sirhan Sirhan - asasinul senatorului Kenedy - de către Statele Unite; eliberarea de către Israel a tuturor teroriştilor arestaţi şi de către Republica federală germană a membrilor grupului Baader-Meinhof.

În noaptea de 9 aprilie, un comando israelian, transportat cu vedete rapide, atacă sediul *El-Fatah* în plină inimă a Beirutului, ucigând trei dintre responsabilii importanţi ai acestei organizaţii. Un al doilea grup aruncă în aer mai multe clădiri ale FPDLP, înainte de a taca sediul central ale celorlalte trei mişcări. În acelaşi timp, un al treilea grup, însărcinat cu o operaţiune de diversiune, aruncă în aer o tipografie şi un depozit de muniţie aparţinând unor diferite organizaţii palestiniene la Sidon, la sud de Tyr.

Pentru palestinieni, reuşita acestor atacuri este resimţită ca o înfrângere, comandourile israeliene ducând cu ele numeroase documente, ca de exemplu fişele agenţilor ce operau atât în interiorul cât şi în exteriorul Israelului, ca şi lista personalităţilor considerate ca favorabile cauzei palestiniene în străinătate.

Nu le mai rămâne teroriştilor din cadrul *Septembrie negru* decât să-şi reia atentatele, cu atât mai multă violenţă cu cât unii dintre ai lor nu mai cred în eficacitatea acţiunilor.

Atentatele se înmulţesc, destul de întinse în spaţiu şi timp pentru a frapa opinia publică internaţională. La 20 iulie, un avion japonez este deturnat spre

Dubai, cei 143 de pasageri ai săi luaţi ca ostateci timp de trei zile. Pe 5 august, un atentat comis împortiva unui aparat aflat la sol pe aeroportul din Atena face trei victime.

Pe 6 octombrie 1973, la începutul după-amiezii, trupele egiptene traversează Canalul Suez şi tancurile siriene avansează pe platoul Golan.

Pe 25 noiembrie un aparat al KLM este deturnat spre Damasc, apoi spre Tripoli. Bombe cu fosfor provoacă incendierea unui Boeing 747 al Pan-Am pe aeroportul din Roma; un alt aparat de acelaşi tip, aparţinând companiei Lufthansa, este luat în vizor în aceeaşi zi şi un funcţionar al aeroportului este ucis cu sânge rece de către fedayni.

Aceste atentate contribuie la încovoierea evoluţiei lumii arabe în faţa terorismului: tranzacţiile se află în curs şi vor sfârşi, pe 13 noiembrie 1974, cu primirea lui Yasser Arafat la ONU. Preşedintele Sadate condamnă “agresiunea criminală şi mârşavă”; regele Marocului deplânge “victimele inocente ale unei agresiuni criminale şi mârşave, ce merge împotriva principiilor valorii de nobleţe şi umanitate ce apără naţiunea arabă”. Responsabilii anumitor mişcări palestiniene dintre care *El-Fatah* condamnă de asemenea aceste crime.

În ianuarie 1975, un purtător de cuvânt al OLP anunţă la Damasc că piraţii aerului vor fi executaţi dacă atentatele lor vor aduce atingere vieţilor omeneşti şi, oricum, vor fi condamnaţi la 15 ani de muncă forţată.

Totuşi, acelaşi terorism continuă, ca pentru a alunga din Orientul Apropiat orice speranţă de pace. La Maoloth, în Israel, copiii unei şcoli sunt luaţi ostateci de către fedayni şi 16 dintre ei vor fi asasinaţi cu sânge rece.

Pe 8 septembrie, un Boeing 707 al companiei TWA explodează în plin zbor în largul insulei Corfu cu cei 88 de pasageri ai săi şi membri echipajului. Acest atentat este revendicat de către *Tineretul naţionalist arab pentru Eliberarea Palestinei.*

Acest atentat marchează o schimbare în metodele terorismului şi a teatrului ales - Europa.

Pe 15 septembrie, trei membri ai Armatei roşii japoneze ocupă ambasada Franţei de la Haga. Ei cer eliberarea unuia din rândul lor, Oshiaki Yamada, arestat pe Orly în ianuarie 1974 şi restituirea a 300.000 de dolari pe care Yamada îi adusese celulei pariziene a Armatei roşii, odată cu instrucţiuni. Aceste ameninţări sunt punctate printr-un atentat comis împotriva centrului comercial Saint-Germain, la Paris - cu o grenadă aruncată în mulţime la parter.

Un apel telefonic îl revendică adăugând ameninţarea de a arunca în aer un cinematograf. Mai târziu, un mesaj scris adresat Presei declară: “Destul cu propaganda evreiască mincinoasă...” Autorul este până la urmă identificat: un sud-american care timp de doi ani condusese o reţea de acţiune teroristă la Londra şi la Paris sub pseudonimul de Carlos Martinez, sau mai simplu Carlos.

Pe 13 noiembrie 1975, Yasser Arafat, triumfător dar clar depăşit de propria sa imagine, cu metodele pe care le preconizase odinioară, cu liniile politice sensibil diferite de a sa urmate în diferite ţări arabe, este aclamat la ONU. Pe 23

noiembrie, fedaynii deturnează un avion englez asupra Tunisului, ucid unul dintre pasageri, se predau autorităţilor tunisiene şi mai apoi pleacă fără a fi deranjaţi în vreun fel.

Totuşi, în ciuda acestor acte ai căror autori ştiu bine acum că nu sunt “ireversibile”, lumea arabă este împărţită în două. Marii producători de petrol: Arabia Saudită, Kuweitul, Quatarul şi Emiratele Arabe Unite au lăsat deja să se înţeleagă că vor recunoaşte fără îndoială statul Israel în schimbul retragerii israeliene din teritoriile ocupate din 1967; în plus, Iranul va menţine raporturi de independenţă cu Israelul.

De cealaltă parte, Irakul, Libia şi Algeria rămân absolut ostile oricărei recunoaşteri a unui stat evreiesc în Orientul Apropiat. Irakul joacă rolul său de vârf socialist, înfipt în lumea arabă, şi de bastion apropiat Turciei, ţară NATO; Algeria pentru a-şi salvgarda fragilul său echilibru economic şi politic trebuie să supraliciteze absolutismul libian, iar Libia îşi continuă visul de dominare a Maghrebului, moştenire a Senoussiyei.

Extremiştii palestinieni doresc un nou *Septembrie negru* - revanşa lor asupra celor fără entuziasm -, Carlos propunându-i doctorului Ouadi Haddad să facă un raid împotriva miniştrilor petrolului întruniţi la Viena pentru conferinţa lor bianuală.

Şase terorişti, printre care şi Carlos, iau cu asalt pe 22 decembrie 1975 clădirea OPEP, ucigând un poliţist, rănind grav doi funcţionari ai delegaţiilor Libiei şi Kuweitului, ca şi un bodyguard irakian.

Teroriştii pun condiţiile obişnuite, printre care o lungă proclamaţie ce trebuia transmisă pe toate lungimile de undă şi publicată în toate cotidienele, semnată de data aceasta: *Braţul Revoluţiei arabe*. Celelalte cerinţe ţin de evadarea bandei nepedepsită; cereri de răscumpărare sunt adresate Arabiei Saudite şi Iranului în schimbul reprezentanţilor lor. În realitate puterile arabe ştiu că au “pierdut ruşinea” în faţa unuia dintre ai lor, sau mai degrabă a mercenarilor lor, a acestor *hashaishins* - asasinii.

Toate statele Orientului Apropiat sunt perfect conştiente de pericolul pe care l-ar reprezenta la graniţele lor un stat “revoluţionar” şi de riscul asumat de numeroasele minorităţi nemusulmane - creştini de toate riturile şi sabeeni - sau musulmane, dar considerate “schismatice”, cum ar fi şiiţii.

Renegaţi, învinşi, palestinienii - cel puţin aceia dintre ei care aparţin “Frontului Refuzului” - îşi pun toate speranţele ca şi după *Septembrie negru* în continuarea teorismului pe care îl califică drept “revoluţionar”.

Pe 27 iunie 1976, un Airbus al companiei Air France, zborul 139, cu plecare de la Tel Aviv cu destinaţia Paris *via* Atena, este deturnat spre Uganda. Piraţii cer eliberarea - printre altele - a lui Ian Carl Raspe, din grupul Baader-Meinhof; negocierile încep. Totuşi, pentru prima dată în istoria pirateriei aeriene, patru aparate militare israeliene de tipul Hercule aterizează pe aerodromul Entebbe, în noaptea de 3 spre 4 iulie. Într-o oră şi jumătate, un comando lichidează teroriştii şi pleacă înapoi aducând cu ei ostatecii eliberaţi.

Un atac împotriva pasagerilor unui avion al companiei El-Al pe aeroportul din Istanbul marchează declinul activităţii teroriste palestiniene cu obiective specific legate de situaţia din Orientul Apropiat.

Din primăvara anului 1976, teroarea s-a abătut asupra Libanului - odinioară o ţară liniştită în care trăiau în armonie creştini şi musulmani. În ambele cazuri, este vorba de familii de origine arabă, unele de religie creştină ca multe altele pe vremuri în Siria sau în Irak, adesea încă din primele secole ale erei creştine. Tensiuni existau fără îndoială. Printre musulmani se puteau număra numeroase organizaţii şiite reprezentând aproximativ 35 % din populaţie, mai ales în sudul ţării: minoritate puternică, dar minoritate certă, politic şi economic.

Astfel, la Sidon, unde populaţia este mixtă cu dominantă musulmană sunită, periferia săracă este şiită.

Intervenţia israeliană din 1982 a dezlănţuit pasiunile religioase. Palestinienii fiind eliminaţi, şiiţii au devenit stăpânii sudului Libanului. Influenţa iraniană întăreşte comunitatea şiită în voinţa sa de hegemonie a unui Liban unificat musulman şiit. Aceasta nu reprezintă decât un prim pas spre recucerirea lumii arabe şi supunerea lumii civilizaţiei creştine.

Aceste mişcări lasă loc unor mici organizaţii cu o durată variabilă: *Hizb ullah* în Bekaa, organizaţie şiită revoluţionară. Uneori, este vorba despre “clanuri” familiale, capabile de o crimă ca cea a ataşatului militar al ambasadei Franţei în Liban, colonelul Christian Gouttiere. Asasinat “revendicat” de către un grup obscur, scopul fiind eliminarea prezenţei franceze în Liban, atât de veche şi atât de mult timp prestigioasă. Apoi, creştinismul va fi şters, acolo ca şi în altă parte a lumii după plecarea Franţei. În sfârşit, eliminarea Israelului, şi afirmarea unui Dar el Islam care nu încetează să-şi caute unitatea şi să creadă că o va găsi în războiul sfânt.

În ziua de luni 7 octombrie 1985, un pachebot italian, *Achille Lauro,* ce efectua o croazieră în Mediterana, este luat ostatec în plină mare cu echipajul său şi cu cei 400 de pasageri de către 4 piraţi palestinieni care cer eliberarea palestinienilor deţinuţi în Israel. Ei ameninţă cu asasinarea pasagerilor unul câte unul şi, într-adevăr, un pasager american infirm, Leon Klinghoffer, este omorât.

Nava abordează în Egipt, şi în acord cu guvernul italian, un Boeing 747 al Egyptair trebuia să-i transporte pe cei 4 piraţi de la Cairo la Tunis: autorităţile algeriene apoi cele tunisiene refuză aterizarea.

În noaptea dintre joi 10 şi vineri 11 octombrie, mai multe avioane de vânătoare decolează de pe port-avionul *Saratoga* aparţinând flotei a VI-a americane şi constrâng aparatul egiptean să aterizeze la baza Siganella din Italia.

Yasser Arafat se indignează, spunând că preşedintele american Reagan a urmat o logică de cowboy. Aceasta reprezintă într-adevăr morala vechilor westernuri în care binele reuşeşte să se afirme.

Severitatea juriului italian nu a lovit decât acuzaţii judecaţi în contumacie. Curtea a făcut dovadă de o relativă indulgenţă în privinţa inculpaţilor prezenţi.

Magid el-Molqi, şeful comandoului, vinovat de a-l fi asasinat pe Leon Klinghoffer, se alege cu o pedeapsă de 30 de ani de închisoare. Ibrahim Abd-el-Latif este condamnat la 24 de ani şi Ahmed el-Hassadi, care acceptase să “colaboreze” cu justiţia italiană, la 15 ani şi două luni. În sfârşit, Curtea a absolvit trei dintre inculpaţii complici ai teroriştilor “a căror identitate nu a putut fi stabilită cu certitudine” - după părearea Curţii. Jocul identităţilor multiple dovedindu-se bun şi de data aceasta.

Atentatele se înlănţuie - deorece şantajul face parte de acum înainte din Jihadul islamic, pe care totuşi mulţi filosofi musulmani l-au conceput altfel.

Pe 25 septembrie 1985 la Larnaka, trei bărbaţi, Michael Davison - un englez -, Khaled Abd-el-Kader el Khatib şi Abd-el-Hakim Saad el Khalifa, asasinează trei israelieni ce se găseau la bordul iahtului lor.

Un corespondent anonim revendicase crima în numele *Forţei 117*, fosta gardă personală a lui Yasser Arafat.

La 1 octombrie 1975, aviaţia israeliană bombardează cartierul general al OLP din Tunisia, făcând 75 de morţi. Ca represalii, dispariţia unuia dintre ostatecii Jihadului islamic din Liban, William Buckley al cărui corp nu a mai fost regăsit niciodată.

Pe 4 noiembrie 1985 cei trei ucigaşi de la Larnaka sunt condamnaţi la închisoare pe viaţă.

În ziua de vineri 5 septembrie 1986, un Boeing 747 al Pan Am face escală la Karachi şi este luat cu asalt de către trei terorişti ce pretind că aparţin fie *Celulelor revoluţionare libiene* fie *Organizaţiei Soldaţilor lui Dumnezeu de la Beirut* dar de conducere iraniană. Ei cer eliberarea celor trei ucigaşi de la Larnaka. Vor fi între 30 şi 40 de morţi şi 104 răniţi, în cursul atacului aparatului de către forţele de securitate.

Unul dintre terorişti ar fi declarat în acest moment: “Momentul ultimului Jihad a sosit. Dacă suntem ucişi vom fi cu toţii martiri ai credinţei.”

Înţelegem atunci locul atentatelor împotriva comunităţilor evreieşti din Europa.

Iată o recapitulare a acestor atentate care au fost revendicate în majoritate de către grupurile palestiniene extremiste:

- 27 iulie 1980: la Anvers (Belgia), atentat în cartierul bijutierilor de diamante împotriva unui grup de tineri evrei ortodocşi: un mort şi 20 de răniţi;
- 3 octombrie 1980: la Paris, o bombă ascunsă în sacoşa unei motociclete explodează la ora rugăciunii în faţa sinagogii de pe strada Copernic: 4 morţi şi 20 răniţi;
- 29 august 1981: la Viena, atentat cu grenadă şi cu pistoale mitralieră împotriva unei sinagogi: 2 morţi şi 18 răniţi;
- 20 octombrie 1981: la Anvers (Belgia), un nou atentat în acelaşi cartier: 3 morţi şi 106 răniţi;
- 9 august 1982: la Paris, în cartierul evreisc, pe strada Rosiers, un comando format din 5 bărbaţi deschide focul în interiorul restaurantului Goldenberg: 6 morţi şi 22 de răniţi;
- 17 septembrie 1982: la Paris, în faţa liceului Carnot, o maşină a ambasadei Israelului explodează cu 3 persoane la bord: 51 de răniţi;

- 29 martie 1985: la Paris, pe strada Rivoli, atentat împotriva unui cinematograf, care propunea în ziua aceea un “Festival al filmului evreiesc”: 18 răniţi.

În Europa, în aceşti ultimi doi ani, atentatele anti-israeliene au lovit înedeosebi compania El-Al:

- 20 aprilie 1984: pe aeroportul Heathrow din Londra: 23 de răniţi;
- 19 iunie 1985: pe aeroportul din Frankfurt Rhein-Main (RFG): 3 morţi;
- 1 iulie 1985: la Roma-Fiumicino: 15 răniţi;
- 27 decembrie 1985: două atentate simultane pe aeroporturile din Viena şi din Roma fac 20 de morţi şi peste 100 de răniţi;
- 26 iunie 1986: pe aeroportul din Madrid: 13 răniţi.

În sfârşit, sâmbătă 6 septembrie 1986, nişte asasini îşi fac apariţia într-o sinagogă din Istanbul în timpul oficierii Sabatului, înrmaţi cu pistoale mitralieră şi cu grenade, făcând 21 de morţi, dintre care probabil 2 terorişti ucişi de explozia dispozitivului lor şi 24 de grav răniţi. Înainte de a pleca, ucigaşii au stropit corpurile cu benzină pentru a le arde, mai mult o profanare îndeplinită în mod conştient decât un act suplimentar de cruzime. Mai multe “organizaţii” au revendicat acest atentat. Analogia cu crimele comise pe aeroportul din Viena, din 27 decembrie 1985, şi cu cea de pe strada Rosiers la Paris, în 1982, evocă acţiunea lui Abou Nidal.

V. - Europa sau paisprezece ani de terorism

În Germania, terorismul a trăit mai întâi din viaţa sa proprie, apropiată de acţiuni, limitate totuşi, de la începuturile sale. Apoi alte grupuri s-au făcut cunoscute, ai căror membri trec de la unul la altul: grupul Baader-Meinhof rămâne cel mai cunoscut, urmat acum de *Mişcarea din 2 iunie, Ajutorul negru, Ajutorul roşu, Crucea neagră* şi de alte câteva.

După diferite incidente, dintre care o tentativă de aruncare în aer a ambasadei Turciei în Berlinul de Vest, membrii grupului Baader-Meinhof au fost până la urmă arestaţi în cursul verii anului 1972. Procesul lor, marcat de numeroase incidente de procedură este revelator pentru un anumit climat tensionat, pasional: recuzarea unuia dintre judecători pentru “suspiciune legitimă”, punerea în cauză a avocaţilor apărării de către partea civilă care părea să pună la inimă interesele clienţilor lor până dincolo de conştiinţa lor profesională. Deţinuţii alternează în mai multe reprize grele ale foamei, agravate de greve ale setei, până acolo încât, Holger Meins, nu poate rezista atâtor privaţiuni şi moare de epuizare la închisoarea din Wittlich pe 9 noiembrie 1974.

Acest proces devine, pentru teroriştii care sunt judecaţi în cadrul său, o ocazie de a face să reizbucnească violenţa, de a face să se comită noi atentate pentru a se smulge eliberarea lor guvernului Germaniei federale.

Într-o duminică a lunii noiembrie 1974, Gunter von Drenkmann, preşedinte al Curţii supreme a Germaniei, care nu avusese niciodată de a face cu cazuri ce aveau legătură cu membrii grupului Baader-Meinhof, este împuşcat mortal, în ziua împlinirii a 64 de ani, de către nişte tineri care se prezentaseră la uşa sa, cu braţele încărcate de flori.

Pe 28 februarie 1975, Peter Lorenz, secretar-general al creştin-democraţilor, este răpit în Berlinul de Vest de către un grup de terorişti care spuneau că aparţin *Mişcării din 2 iunie*. Toate cerinţele lor sunt satisfăcute de către guvernul german: nepedepsire, răscumpărare, eliberarea prizonierilor.

Totuşi, alegerile au loc în Berlinul de Vest, şi chiar şi stângiştii vin să acuze teroriştii de a fi făcut jocul dreptei, deoarece poporul începe să se sperie de consecinţele liberalismului burghez.

În ziua de marţi 4 martie, la miezul nopţii, Peter Lorenz este eliberat în Volkspark. Membrii *Mişcării din 2 iunie* sunt arestaţi pe 9 septembrie 1975 după ce distribuiseră în mod imprudent bilete de autobuz şi de metrou, devalizase bănci pentru a împărţi banii furaţi, oferind chiar, clienţilor prezenţi la hold-up-uri, mici prăjituri.

Acesta era romantismul jalnic al sărbătorii, aşa cum îl puteau ei concepe.

La 24 aprilie 1975, elemente ale aceleiaşi fracţiuni a Armatei roşii încearcă să smulgă punerea în libertate a membrilor grupului Baader atacând ambasada Germaniei federale din Suedia. Teroriştii iau 20 de ostateci, printre care însuşi ambasadorul, ataşatul militar şi consilierul comercial. Condiţiile lor sunt: eliberarea a 26 de terorişti dintre care Andreas Baader şi Ulrike Meinhof, şi în plus obişnuitele cerinţe de răscumpărare. Televiziunile germană şi suedeză urmau să transmită în direct plecarea prizonierilor. Numele grupului autor al acestei lovituri îndrăzneţe este bine cunoscut: *Holger Meins*.

La câteva zile după o importantă consultare electorală, cea din landul Rhenania-Westfalia, cancelarul federal german hotărăşte să refuze condiţiile puse de către terorişti. Aceştia anunţă atunci că vor ucide câte un ostatec pe oră. La ora 22.20, consilierul comercial Heinz Hillegart, în vârstă de 64 de ani, este asasinat.

La ora 23, trupele de şoc ale poliţiei suedeze se pregăteau de asalt, când o violentă explozie a dărâmat o parte din acoperiş şi a spart toate ferestrele. Unul dintre terorişti este ucis, alţi doi grav răniţi, iar ceilalţi trei se predau fără a opune rezistenţă.

La 21 mai 1975, procesul de la Stuttgart-Stammheim începe. Ulrike Meinhof, Andreas Baader se aşteaptă să fie condamnaţi la ani grei de închisoare. De altfel, ei au ajuns fără îndoială să înţeleagă că “acţiunea” lor, atentatele lor, nu au avut alt efect decât acela de a fi împins electoratul german pe calea unui conservatorism mai accentuat. Pe 9 mai 1976, Ulrike Meinhof este găsită spânzurată în celula sa. Experţii desemnaţi de către guvern, ca şi expertul angajat de apărare, ajung la concluzia unei sinucideri. Ceilalţi membri ai grupului sunt condamnaţi, pe 27 aprilie 1977, la închisoare pe viaţă. Cu toate

acestea, lanţul violenţelor comise pentru a se obţine eliberarea lor nu face decât să înceapă.

Pe 7 aprilie 1977, la Karlsruhe, procurorul general de pe lângă Curtea supremă federală, Siegfried Buback şi cele două gărzi personale ale sale sunt asasinaţi. Este cel de-al zecelea atentat comis în Germania împotriva unui membru al magistraturii începând din 15 mai 1972. Puţin mai târziu, presa germană primeşte scrisori ale “Grupului de acţiune Ulrike Meinhof” ce revendica atentatul şi anunţa şi alte acţiuni “punitive” “împotriva Republicii federale germane, bază şi complice a imperialismului american”.

O vastă operaţiune a poliţiei duce la localizarea, nu departe de frontiera germano-elveţiană, a patru terorişti responsabili ai acestui atentat, dintre care doi sunt omorâţi în timp ce ceilalţi doi reuşesc să fugă.

Sâmbătă 30 iulie 1977, Juergen Ponto, directorul Dresdner Bank, a doua bancă în Republica federală germană ca importanţă, este asasinat la domiciliul său de către un grup - de anarhişti, spune presa germană - compus din patru femei tinere. Una dintre ele ar fi aparţinut “Commando Holger Meins” responsabil cu atacul ambasadei germane la Stockholm, în aprilie 1975.

Luni 5 septembrie, la ora 17.30, Hans Christian Schleyer, preşedintele Federaţiei Patronatului şi Industriei din RFG este răpit; şoferul şi garda sa personală sunt omorâţi în cursul atentatului.

Răpitorii cer punerea în libertate a membrilor grupului Baader înaintea zilei de marţi 16 septembrie, la miezul nopţii. În timp ce negocierile se prelungesc, pe 12 octombrie, un Boeing 737 al companiei Lufthansa, asigurând legătura Palma del Mallorca - Frankfurt, este deturnat de către terorişti: doi bărbaţi, dintre care unul se pretinde a se numi căpitanul Walter Mohammed, celălalt locotenentul Khartoum, şi o femeie.

Teroriştii cer eliberarea prizonierilor politici aparţinând grupului *Tiger* deţinuţi în Germania. Poliţia Republicii federale anunţă că ea nu are cunoştinţă despre nici un grup *Tiger*. Ar fi trebuit, fără îndoială, despuiate diverse cotidiene pentru a descoperi sub ce nume grupul Baader-Meinhof era cunoscut de către presa orientală.

OLP refuză să participe la tratativele angajate în Cipru unde aparatul aterizase, iar reprezentantul său declară, ca de obicei, că “rezistenţa palestiniană nu este cu nimic implicată în această deturnare”.

Pe 14 octombrie, avionul aterizează în Dubai, cu acordul Emiratelor Arabe Unite. Teroriştii se fac cunoscuţi, ei formează “Commandoul Martir Halimeh” şi susţin că fac parte din *Organizaţia împotriva imperialismului mondial*.

Toate ziarele primesc o fotografie a preşedintelui Schleyer purtând semnătura celor două grupări teroriste: Siegfried Hausner şi Martir Halimeh. Ultimatumul lor comun expiră duminică 16 octombrie 1977, la ora 8 GMT.

După diferite peripeţii care poartă avionul şi pasagerii săi la Aden, apoi la Mogadiscio, cu 7 minute înaintea expirării celui din urmă ultimatum, brigada antiteroristă a Republicii federale germane îl ia cu asalt, aruncând grenade de un

model nou cu un fulger orbitor şi cu o deflagraţie asurzitoare. Trei piraţi sunt ucişi.

Grupul lor era compus din: Walter Mohammed, în realitate Stefen Wisniewski, în vârstă de 24 de ani, care vorbea curent araba, Monica Haas, o foarte tânără femeie de 22 de ani şi, în sfârşit, o altă tânără, Ingrid Siegmann, de 32 de ani, cea mai mare a grupului, dar şi cea mai experimentată, care participase deja la atacarea a şase bănci. Condamnată la 12 ani de închisoare, ea a fost "schimbată" pe 2 martie 1975 cu eliberarea deputatului Peter Lorenz. Cu toţii se antrenaseră într-o tabără "palestiniană" din Yemenul de Sud şi sunt mercenari.

Până la acest "Martir Halimeh", erou eponim al grupului ce ţinea de imaginarul arab al terorismului german, Halimeh ar fi fost numele de cod al unei tinere teroriste omorâte de către comandourile israeliene în iunie 1975, pe aeroportul Entebbe.

Numeroşi şefi de stat adresează telegrame de felicitare cancelarului federal german Helmut Schmidt. Preşedintele Statelor Unite exprimă convingerea generală că "germanii din Vest au dat o lovitură în numele nostru al tuturor, care suntem vulnerabili la această formă de terorism".

Sâmbătă 15 octombrie, aflând că piraţii Boeingului 737 al companiei Lufthansa cereau eliberarea a 11 membri ai *Fracţiunii Armatei roşii* - grupul Baader -, prizonierii de la Stuttgart-Stammheim strigaseră printre zăbrelele celulelor lor: "Vom fi în curând liberi."

În ziua de marţi 18, la ora 7.39, Andreas Baader şi Jan-Carl Raspe sunt găsiţi în celulele lor morţi, împuşcaţi în ceafă; Gudrun Ensslin şi Irmgard Moeller în stare gravă, cu un cuţit de pâine înfipt în piept.

Autopsia celor trei corpuri, în prezenţa unui comitet internaţional de medici legişti, permite autorităţilor germane să ajungă la concluzia sinuciderii. Nu mai rămâne decât să ne întrebăm asupra complicităţilor care au permis prizonierilor să asculte ce se întâmpla în lume, să comunice atât între ei cât şi cu colegii lor din afara închisorii până în momentul ales de ei, ca şi asupra posibilităţii disimulării armelor în celulele lor.

Percheziţii minuţioase au dat rezultate surprinzătoare, ce tindeau să scoată în evidenţă complicităţile exterioare, dintre care - fără îndoială - cea a unuia sau a mai multor avocaţi.

Miercuri 19 octombrie la ora 17, o voce anonimă declară la telefon că "ar putea fi regăsit corpul lui Hans Martin Schleyer într-o maşină verde de marcă Audi staţionată pe strada Charles-Peguy la Mulhouse". La ora 17.30, o voce feminină se adresează prin telefon cotidianului *Liberation* la Paris, pentru a citi o proclamaţie a *Grupului Siegfried Hausner* al *Fracţiunii Armatei roşii*, confirmând anunţul deja făcut la Mulhouse şi adăugând: "Lupta de-abia începe".

Acelaşi scenariu s-a desfăşurat cu aceeaşi precizie, în plină stradă, la Roma, pe 16 martie 1978 către ora 9, cu răpirea lui Aldo Moro, preşedintele Partidului italian al Democraţiei creştine. Şi acolo răpirea s-a produs printr-un ambuteiaj provocat; şoferul şi garda personală sunt asasinaţi. Un grup de complici, aflat nu

departe, a deschis focul asupra maşinii de escortă a Preşedintelui italian, omorând cinci poliţişti.

Comunicatele anunţă presa că preşedintele avea să treacă prin faţa tribunalului poporului, apoi că "tribunalul" în cauză îi pronunţase sentinţa - la care toată lumea se aştepta -, moartea. Un telefon anonim avea să permită găsirea corpului Preşedintelui Aldo Moro străpuns de 11 gloanţe de pistol mitralieră, marţi 10 mai 1978, în portbagajul unui Renault 4 "roşiatic", staţionat Via Caetani - o străduţă din plin centrul Romei, aflată la egală distanţă între sediile Partidului comunist italian şi cel al Democraţiei creştine: este omul tentativei de apropiere care fusese lovit, acelaşi om cheie al Europei unite ale cărui mărturii făcute sub tortură le ignorăm.

În sfârşit, în timp ce mişcările teroriste se dezvoltă în Italia în "ilegalitatea proletară", pe 13 mai 1981, papa Ioan Paul al II-lea este atins de două gloanţe trase de un terorist turc, în piaţa Sfântul Petru: un mercenar trimis de către cei ce sunt neliniştiţi de prezenţa unui papă polonez sigur pe el că va duce lupta cea bună într-un moment în care, încă o dată în istoria sa, Polonia începe să spere.

De asemenea şi atentatul împotriva preşedintelui Statelor Unite Ronald Reagan se înscrie în acelaşi context al represaliilor criminale, ca şi asasinarea la Cairo, pe 6 octombrie 1981, a preşedintelui egiptean Anuar el-Sadat, vinovat de a fi dorit pacea în faţa unei Libii îmbătate de războiul sfânt.

Capitolul IV

ABORDARE PSIHOSOCIOLOGICĂ A TERORISMULUI

I. - Primul bilanţ

Actele teroriste comise în Franţa şi recenzate de către diverse servicii se ridică la 480 de atentate cu explozive în anul 1976; 548 în 1977, dintre care 15 doar în săptămâna care a precedat Crăciunul; 605 atentate diferita în 1979, dintre care 21 ar fi de inspiraţie străină recunoscută, 107 revendicate de către organisme ale extremei stângi, 52 ale extremei drepte şi 446 ale unor "autonomişti". De la 1 ianuarie la 30 septembrie numărul de atentate şi crime diverse este de 570. Terorismul internaţional ce operează pe teritoriul francez ar fi responsabil: în 1977 de un asasinat, de un atentat cu explozibil, un schimb de focuri; în 1978 de 4 asasinate, o luare de ostateci, un schimb de focuri, două atentate cu explozibil; în 1979 de 12 atentate dintre care 5 asasinate. Noi nu avem, în majoritatea cazurilor, decât "revendicările" criminalilor ce pretind că acţionează în numele unei oarecare "Armate roşii": pentru aceasta este suficient un telefon anonim la redacţia unui cotidian sau la o agenţie de presă. În realitate, este dificil să atribui un atentat terorist unei ideologii sau alteia. Atentatul comis la Paris în 1981 la Hotelul Intercontinental a fost revendicat de către două organizaţii arabe până

atunci necunoscute, dintre care “Frontul palestinian pentru Qatar”, probabil ca represalii împotriva vizitei la Paris a emirului Qatarului.

În acelaşi timp, actele de piraterie aeriană au înregistrat o uşoară scădere, de la 25 în 1977 la 15 în 1979.

În Italia, poliţia a fost depăşită de un lanţ neîntrerupt de violenţe. Terorismul recent, ce reia modelul vechiului banditism rural din secolul al XIX-lea, a devenit o pregătire pentru gherila urbană, la rândul său model al crimelor de drept comun.

Atentate, crime, răpiri se succedă în Italia cu o cadenţă crescândă din 1975. În 1979 puteau fi numărate 2.000 de atentate: 40 de victime au fost omorâte sau au decedat în urma rănilor şi 54 de răniţi.

Din 1976 în 1979, tot în Italia, din 6.639 de acte atribuite terorismului, 4.882 au contribuit la distrugerea de materiale şi instalaţii diverse; 1.508 dintre acestea au făcut victime: 108 personalităţi asasinate şi 141 de răniţi.

Pe 11 septembrie 1978, şeful *Brigăzilor roşii*, Corrado Alunni, în vârstă de 30 de ani, a fost arestat într-un apartament în care trăia sub o identitate de împrumut. Confundat, responsabilul asasinatului preşedintelui Aldo Moro şi-a confirmat adevărata identitate, adăugând: “Eu sunt un luptător comunist.”

Într-o a opta scrisoare secretă trimisă de Aldo Moro cu puţin înaintea asasinării sale, destinată unuia dintre prietenii săi, membru al Consiliului de Stat, fostul şef de stat italian visând la o coexistenţă paşnică, acuză Partidul comunist de a fi responsabil de moartea sa: “Primesc ca recompensă din partea comuniştilor, după lungul marş, condamnarea la moarte. Eu nu comentez.” Cotidianul *Repubblica* a văzut în această publicare: “o manevră obscură de destabilizare”...

Arme, documente găsite într-o ascunzătoare a *Brigăzilor roşii* în aprilie 1978 au dovedit anchetatorilor că *Brigadisti* au un suport operaţional eficace, o reţea întinsă de ascunzători, un important parc de maşini furate, posibilitatea de a fabrica atât paşapoarte false cât şi buletine de identitate false. Autorităţile responsabile estimează că *Brigăzile roşii* trebuie să aibă un efectiv de 700 până la 800 de membri activi în legătură cu alte grupuri ca *Nucleele înarmate proletare* (NAP) şi că pot conta pe ajutorul ocazional al aproximativ 10.000 de persoane marginale şi că pot beneficia de complicitatea pasivă a 40.000 de simpatizanţi în rândul tinerilor şomeri şi a studenţilor a căror ocupaţie universitară se rezumă doar la înscrierea anuală. Teroriştii italieni au o cunoaştere aprofundată a obiectivelor industriale, a strategiei întreprinderilor şi a problemelor relaţiilor de muncă. S-a mers până acolo încât unul dintre conducătorii sindicali cei mai cunoscuţi din Italia, Enzo Mattina, a estimat că mai mulţi dintre terorişti erau în mod sigur cadre sindicale; obiectivul lor fiind, în cazul Italiei, distrugerea industriei, deci a unui sector important al economiei. A ruina o ţară înseamnă să o pregăteşti să accepte orice: o formă de terorism la fel de eficace ca multe altele cu numeroase implicaţii morale şi cu decăderea oricărei demnităţi umane.

Acţiunea directă a cunoscut mai multe perioade, începând cu primele sale manifestări din 1979. Într-o a doua etapă, din vara anului 1984, acest grup s-a specializat într-un tip deosebit de atentate dirijate împotriva aparatului militar, industrial şi politic al lumii occidentale.

Fracţiunea Armatei roşii revoluţionare a afirmat de partea sa voinţa de a lupta "împotriva imperialismului american şi a NATO". Se pare că ar fi avut loc un acord între cele două grupuri, la 15 ianuarie 1985, ce afirma deschiderea unei gherile vest-europene.

Pe 25 ianuarie 1985, Rene Audran, inginer general de înarmare şi director al afacerilor internaţionale în ministerul Armatelor este asasinat de către un grup franco-german, în faţa domiciliului său la La Celle-Saint-Cloud. *Acţiunea directă* revendică crima.

În februarie, *Fracţiunea Armatei roşii* revendică la rândul său asasinarea lui Ernest Zimmerman, capul industriei aeronautice vest-germane.

În Franţa, RFG, Belgia, Spania şi în Portugalia, *Frontul unit* atacă instalaţiile NATO şi industriile de armament.

Acţiunea directă revendică bombele puse la Institutul de Afaceri internaţionale, la Centrul de Cercetări şi de Construcţii navale, la Agenţia spaţială sau la Elf-Aquitaine. *Fracţiunea Armatei roşii* a comis atentate împotriva unui hangar al firmei Siemens, al unui centru de industriei NATO, a Centrului de informatică de la Reutlingen, a birourilor armatei americane de la Dusseldorf şi a unei conducte de petrol a NATO de lângă Giessen.

Alte atentate sunt comise de către *Celulele comuniste luptătoare* din Belgia.

După asasinarea lui Gerald Von Braumuehl, anchetatorii din Germania federală cred că vor fi comise atentate în Franţa, de către *Acţiunea directă*.

Pe 9 august 1985, *Fracţiunea Armatei roşii* şi *Acţiunea directă* revendică în comun un atentat cu o maşină capcană comis în ajun la o bază aeriană americană (2 morţi şi 20 de răniţi). Acest text comun redactat în germană constituie prima revendicare indisolubil legată de un atentat sau de o nouă manevră "strategică". Într-adevăr, pe 15 ianuarie 1985, cele două grupuri teroriste anunţaseră într-o lungă scrisoare în franceză şi în germană o ofensivă de gherilă împotriva NATO şi a axei Paris - Bonn.

Un atentat cu bombă este comis, vineri 16 mai 1986 la ora 22.05, la sediul Interpolului în periferia pariziană, de către doi sau trei bărbaţi. Mişcarea *Acţiunea directă* a revendicat atentatul printr-un manifest, într-o franceză foarte aproximativă: "A lovi articulaţiile centrale care leagă astăzi strategia lor politică, economică şi militară şi în sânul cărora se găsesc incluse şi zărite antagonismele cele mai puternice ale contradicţiei proletariat / burghezie imperialistă... a concretiza saltul calitativ al ansamblului antagonismelor de masă şi a le dezvolta în sensul unei strategii revoluţionare globale."

II. - Există un terorism internaţional ?

Un om politic al Republicii federale germane a gândit definirea terorismului care făcea ravagii în ţara sa în următorii termeni:

"Un nucleu dur de vreo treizeci de terorişti aflaţi sub incidenţa mandatelor internaţionale de arestare; aproximativ 400 de potenţiali complici în Republica federală germană, 5.000 de simpatizanţi gata să ofere la nevoie adăpost şi susţinere. Şi asta este tot."

Totuşi, la funeraliile lui Gudrun Ensslin, Andreas Baader şi Ian Carl Raspe, drapele vietnameze fluturau printre drapelele negre ale anarhiei şi cele roşii ale marxism-leninismului, iar o telegramă de susţinere din partea Armatei republicii irlandeze a fost citită cu această ocazie.

La anunţul sinuciderii lor, adesea pus sub semnul întrebării de către o parte a presei, unde se vorbea, într-o manieră de-abia voalată, despre asasinat, nişte manifestanţi, deseori puţini la număr este adevărat, şi-au arătat simpatia faţă de teroriştii germani: în Olanda, în Franţa, în Turcia - la Izmir -, în Creta, şi în Sardinia, atacând autocarele turiştilor germani, ca la Paris, agenţiile, birourile sau magazinele germane, ca la Paris, Grenoble, Cagliari sau Brescia.

Teroriştii înşişi şi-au revendicat întotdeauna apartenenţa lor, cel puţin spirituală, la o revoluţie; certă, cel puţin pentru ei, din moment ce o plăteau cu viaţa.

Probabil că tentativa de a lega crimele lui Ravachol şi ale lui Emile Henry de un curent revoluţionar internaţional ar fi zadarnică, chiar dacă, la vremea respectivă, ziarele vorbeau cu plăcere despre un "complot al dinamitei".

La prima vedere, terorismul apare ca o strategie, un mijloc de presiune a cărui unitate este constituită doar de repetarea aceloraşi atentate.

Pare deci preferabil să vorbim despre discontinuitate a terorismelor, a folosirii violenţei. Este o părere care va fi întărită probabil încă şi mai mult, aşa cum vom vedea mai departe, de similitudinea cu anumite crime de drept comun.

Putem face legătura între terorismul întrebuinţat de anumite grupări autonome, îndepărtate în spaţiu, terorismul micilor grupări despre care s-a putut spune că erau victimele unui climat de violenţă, terorismul palestinienilor şi numeroasele acte criminale izolate care pleacă de la un acelaşi model?

Prezenţa lui Kibaltchiche, mai cunoscut în Rusia bolşevică sub numele de Victor Serge, şi a misteriosului Jean Dubois în istoria Bandei lui Bonnot poate aduce un prim element de reflecţie, nu asupra terorismului în ansamblul său, ci asupra preluării sub control, a utilizării, cu scopuri politice îndepărtate, a criminalilor într-un moment precis al istoriei.

Fără îndoială, este posibil să afirmăm într-o primă etapă că ideile şi armele parcurg un drum lung, putând să treacă uneori prin mâinile traficanţilor internaţionali.

Pe 26 iunie 1972, 75 de grenade de tipul M 26 au fost furate de la baza americană de la Nisau, în Republica federală germană, de către membrii grupului Baader. Trei dintre aceste grenade au fost aruncate de către teroriştii

japonezi în apropierea ambasadei Franţei la Haga, pe 13 septembrie 1974 - în ciuda acceptării tuturor condiţiilor lor de către guvernul francez; o alta a fost aruncată de către Carlos în mulţimea din centrul comercial Saint-Germain la Paris. Majoritatea grenadelor neutilizate a fost găsită într-unul din domiciliile lui Carlos la Londra.

Circulaţia acestor grenade materializează legătura dintre Armata roşie japoneză, grupul Baader şi cel al lui Carlos. Bombele plasate de către membrii grupului Boudia la Paris în august 1974 în faţa birourilor cotidianului *L'Aurore*, a săptămânalului *Minute* şi a unei reviste, *L'Arche*, erau de acelaşi model ca cele întrebuinţate de către teroriştii IRA în Irlanda. Şi oamenii circulă în acelaşi fel, trecând de la un grup la altul şi schimbând câmpul de acţiune. Cazul cel mai evident este cel al japonezilor care au asasinat cu sânge rece pelerinii portoricani pe aeroportul Lod. Ei fuseseră antrenaţi de către doi instructori palestinieni.

Şi franţuzoaice au fost prezente alături de palestinieni, ca Evelyne Barge care, după deturnarea deasupra oraşului Cairo a unui Jumbo-Jet al Pan Am, a participat la sabotarea rafinăriei Gulfoil la Rotterdam, sfârşind prin a fi arestată la Lod, pe 12 aprilie 1971, în momentul în care se ducea în Israel pentru a incendia mai multe hoteluri. Ea era însoţită de surorile Bradley sau Bardali, însărcinate cu aceeaşi misiune; în sfârşit Henriette Van der Meer care, pe 28 august 1971, acosta pe aeroportul din Roma o pasageră a companiei El-Al şi căreia îi cerea să-i ia o valiză, de fapt capcană, plină cu explozibil.

De altfel, pe 8 iunie 1970, Horst Mahler şi Hans Jurgen Backer, amândoi căutaţi de către poliţia din Berlinul de Vest în urma evadării lui Andreas Baader, îşi iau zborul spre Beirut, având asupra lor paşapoarte false, însoţiţi fiind de unul dintre complicii lor şi de trei femei tinere. De la Beirut, grupul a plecat în Iordania într-o tabără de antrenament a FPLP, ca şi alţii care vor primi aceeaşi instrucţie în Yemenul de Sud. Trebuie să amintim că Abou Daoud (cf. *supra*, pag. 69) fusese atins de cinci gloanţe, sâmbătă 1 august 1981, la Varşovia, în timp ce efectua una dintre misiunile sale regulate "pentru a întâlni, în mod special, responsabilii Companiei maritime a Liniilor oceanice poloneze". El avea asupra sa un paşaport irakian pe numele Tarik Shakir Mahdi, în vârstă de 46 de ani, locuitor al Bagdadului.

În sfârşit, o valiză plină de explozibil - *pentrită* - este descoperită în februarie 1982 în maşina unei militante germane a "Celulelor revoluţionare". Maşina aparţinea unui membru al Frontului de eliberare naţională din Corsica. Explozibilul este acelaşi care a fost folosit la motocicleta capcană lăsată pe 3 octombrie 1980 în faţa sinagogii de pe strada Copernic şi probabil este tot acelaşi folosit la bomba plasată, pe 29 martie 1982, în vagonul 18 al trenului rapid Paris-Toulouse unde ar fi putut lua loc primarul Parisului Jacques Chirac. Să adăugăm că *pentrita* este un explozibil militar ce poate fi procurat în Franţa.

Alte elemente vin să întărească această ipoteză a terorismului internaţional. Se pare că Libia şi Algeria ar fi ajuns la un acord privind ajutorul dat mişcărilor autonome din Europa occidentală, în special în Franţa. Libia ar finanţa

programul, iar Algeria ar lua asupra sa realizarea tehnică a operaţiunii. Cinci grupuri şi-ar fi terminat deja antrenamentul într-o tabără de lângă Blida. Trei dintre ele ar urma să opereze în Bretania şi celelalte două în Ţara bascilor.

Un prim grup corsican ar fi încheiat de asemenea stagiul de pregătire la Benina lângă Benghazi. Armele ar fi fost livrate în Corsica - undeva la sud de Bastia - în cursul lunii februarie, cu ajutorul a două vase de pescuit.

Se pare că mişcările corsicane sunt cele care au primit ajutorul financiar cel mai important, permiţându-le astfel să-şi sporească în mod considerabil acţiunile. Libia evită totuşi să fie implicată direct în realizarea acestui program, în aşa fel încât să nu întâlnească obstacole în cumpărările sale de arme din Franţa.

Bascii şi bretonii pleacă din Franţa în Algeria prin Spania, corsicanii tranzitează prin Roma şi Tripoli (David Floyd, Arab aid rebels in France, *Daily Telegraph*, 26 martie 1977, Londra).

Această informaţie a fost reluată în esenţă de către cotidianul *France-Soir* în numărul său din 9-10 octombrie 1977, care mai adaugă precizări interesante.

Deja la câteva săptămâni după raidul împotriva OPEP-ului de la Viena, în decembrie 1975, David Martin, un ziarist englez corespondent în Africa pentru *Observer*, afirmă întreaga responsabilitate a Libiei, după o mărturie pe care el o consideră demnă de încredere.

În această perspectivă trebuie situată acţiunea anumitor asociaţii, cum ar fi *Solidarite* în Franţa, numită mai târziu *Aide et Amitie*, al cărei animator a fost Henri Curiel, fost conducător al *Mişcării anticolonialiste franceze* - MAF - care, o perioadă, a sprijinit activ *Frontul algerian de Eliberare naţională* - FLN -, în paralel cu *Reţeaua Jeanson*.

Într-adevăr, prin statutul său, *Solidarite* se prezintă ca "o asociaţie franceză care are drept scop ajutorarea luptelor de eliberare a popoarelor Lumii a Treia şi a popoarelor supuse unei dominaţii fasciste".

În proiectul său de "Reguli de lucru", *Solidarite* afirmă că "doar o asemenea asociaţie este capabilă:
- să acumuleze mijloacele de acţiune;
- să dobândească o experienţă crescândă în diferite domenii;
- să formeze militanţi capabili şi specialişti abili şi experimentaţi".

În plus se precizează într-un proiect de "Platformă" că "*Solidarite* este o asociaţie franceză de militanţi care consideră ca pe o obligaţie ajutorarea concretă a luptelor de eliberare a popoarelor Lumii a Treia". Se subliniază că "activităţile *Solidarite* nu reprezintă o participare directă la luptele de eliberare, ci un ajutor acordat celor care duc aceste lupte aşa cum o înţeleg ei. Această distincţie este capitală".

Totul este să defineşti ceea ce responsabilii acestei asociaţii înţeleg prin "eliberarea popoarelor Lumii a Treia" şi prin "dominaţie fascistă", ca şi de a şti cine este însărcinat cu definirea liniilor prioritare de acţiune, şi, mai suntem noi

tentaţi să adăugăm, în numele cui? (Pentru elemente diferite dar complementare, cf. Georges Suffert, *Le Point*, nr. 196 din 21 iunie 1976.)

În urma apariţiei primei ediţii a acestei cărţi, i s-a reproşat autorului de al fi prezentat pe domnul Henri Curiel ca pe unul dintre animatorii terorismului internaţional dându-se ca singură referinţă articolul citat al lui Georges Suffert.

Pentru a permite cititorului o cât mai completă informare, semnalăm, într-un sens diferit sau contrar:

France-Soir, 22 şi 23 iunie 1976;
Claude-Francois Jullien, *Le Nouvel Observateur*, 28 iunie 1976;
Claude Bourdet, *Temoignage chretien*, 1 iulie 1976;
Bernard Thomas, *Le Canard enchaine*, 23 noiembrie 1977;
Maxime Rodinson, *Le Monde*, 6 mai 1978;
Francis Jeanson, *Le Monde*, 24 mai 1978;

ca şi punerea la punct a revistei germane *Der Spiegel* din 29 mai 1978, care-şi retractează articolul din 24 octombrie 1977.

Neglijând *L'Humanite rouge* din 10 mai 1978 care afirma: "El se numeşte Julien sau Raymond şi este plătit de către URSS", ne vom lega de un articol scris de Patrick Rotman: "Moartea unui revoluţionar. Ultimul dintre Drepţi", apărut în *Politique Hebdo*, nr. 311 din 15 mai 1977, care precizează că acţiunea reţelei în cauză tindea, în timpul războiului din Algeria, să aducă un ajutor FLN-ului: "Transportarea de fonduri, trecerea frontierelor, cazarea, ajutorul acordat răzvrătiţilor. Curiel încredinţa aceste sarcini unor tineri de 20 de ani revoltaţi împotriva războiului mizerabil, fără a căuta să-i îndoctrineze..."

Dar, Franţa intrase într-un război pentru care angajase recrutaţii contingentului naţional dintre care mulţi obţinuseră carnetul şi crucea de luptător. Era vorba în mod clar despre un război. Preşedinţii Consiliului, de la Pierre Mendes France la generalul de Gaulle, trecând prin Edgar Faure, Guy Mollet, Maurice Bourges-Maunoury, erau republicani declaraţi, ca şi miniştrii de Interne care-şi împărţeau responsabilitatea acestui război, de la Francois Mitterrand la Roger Frey, trecând prin Maurice Bourges-Maunoury, Jean Gilbert Jules, Maurice Faure, Jules Moch, Emile Pelletier şi Jean-Marie Berthain, cu toţii au avut la inimă ideea de a apăra Algeria franceză.

Diversele reţele care au ajutat inamicul, în ciuda bunelor lor sentimente, se făceau vinovate de colaborarea cu o armată duşmană. Soldaţii francezi morţi "în serviciu comandat" sau pe "câmpul de onoare", după formulele uzitate, stau mărturie.

Această listă nu este una limitativă. Şi alte "reţele de informaţie" şi de "prietenie" pot căuta să pătrundă - aducându-le un oarecare sprijin - în mediile Internaţionalei negre, ca şi în grupurile autonome regionale sau în cercurile militanţilor împotriva poluării industriale sau atomice.

Războiul subversiv are ca prim obiectiv îndreptarea efortului asupra punctelor vulnerabile ale unei societăţi, ale unei ţări, sau ale unui continent - vulnerabile -, pentru că într-un moment al istoriei lor ele traversează o criză mai mult sau mai puţin gravă sau intră într-o fază delicată a dezvoltării lor. Este vorba deci pentru o organizaţie subversivă sau pătrunsă de elemente subversive, să împiedice rezolvarea acestei crize prin mijloace paşnice, prin negocieri, sau, în funcţie de ordinele primite, să împiedice dezvoltarea economică sau industrială a unei ţări, sau, mai apropiat de noi, constituirea unei Europe independente, puternice şi libere. Se va pune problema exasperării opiniei publice prin acte ireversibile, prin atentate teroriste, prezentate de fiecare dată drept acţiuni "revoluţionare", reacţii legitime ale partizanilor unei cauze drepte, sau a unui popor aflat în luptă pentru cucerirea independenţei sale: cuvinte magice care înteţeşte neliniştea bunelor conştiinţe ce nu mai sunt foarte sigure. Aşa a fost prezentat recent masacrul unor trecători liniştiţi, în plin centru Tel Avivului - 28 de morţi, bărbaţi, femei şi copii şi 76 de grav răniţi -, de către un aşa zis "commando palestinian", sâmbătă 11 martie 1978. Ei sunt terorişti ai OLP, organizaţia "moderată" a lui Arafat.

Această crimă a fost comisă în momentul în care unele ţări musulmane, dintre care Egiptul era emisarul, căutau să pună bazele unei soluţionări paşnice a problemei la a cărei creare contribuiseră, în Orientul Apropiat.

Astfel, aşa cum putem vedea în mod constant, în momentul în care violenţa dispare dintr-un punct al globului, ea reapare într-o altă parte, ca şi cum un mânuitor de marionete nu ar dori în nici un moment să lase în umbră scena unui teatru vast cum este lumea peste care el pretinde că domneşte.

Este posibil ca numele de "Acţiune directă"să fie revendicat de mici grupări care să nu aibă nici un fel de legături sau prea puţine unele cu altele, din prudenţă sau din absenţa unei organizaţii reale. Apelul la o strategie revoluţionară globală este în această privinţă semnificativ... pentru vorbărie. Este evident că aceste foarte mici grupări botezate într-o manieră abuzivă "commandouri" nu sunt decât asociaţii ascunse, provizorii a câtorva răufăcători. Commandoul Loic Lefevre îşi trage numele său din actualitate: un tânăr bărbat ucis vineri 4 iulie, pe strada Mogador din Paris, în cursul unei intervenţii a poliţiei; această asociaţie ţinând de *Acţiunea directă* după un comunicat trimis cotidianului francez *Le Monde*.

Dacă există o coordonare, ea nu poate fi realizată decât la nivelul agenţilor, de unde această impresie de sincronicitate în atentate şi de dezordine în revendicările lor, totul legându-se de prezenţa franceză în Liban.

III. - Către un terorism de masă

Terorismul individual care reprezintă fapta unui ucigaş sau a unui mic grup, ne-a introdus în era terorismului de masă: adică după strategia marxistă, manipularea unei societăţi, în aşa fel încât să fie condusă spre autodistrugere.

Modelul a fost cel al războiului din Algeria sau eşecurile militare suferite de mişcarea de rezistenţă şi tentativele întotdeauna reprimate ale gherilelor urbane, a fost bogat în învăţăminte, mai puţin pentru mişcarea de rezistenţă decât pentru cei care, de departe, îi sfătuiau. Războiul din Irlanda a urmat, cu aceleaşi eforturi pentru a duce la apariţia unei lupte de clasă şi mai ales la destabilizarea morală a unei democraţii constrânse să folosească, pentru a se apăra, mijloace repugnând eticii sale, principiilor sale fundamentale, conştiinţei sale. Războiul din Irlanda risca să se împotmolească, violenţa se abate asupra oraşelor continentale din Marea Britanie, o ţară strâns legată de întregul sistem al Occidentului.

Evenimentele din 1976-1977 sunt cunoscute, carnavalul antilezilor din cartierul Notting Hill din Londra degenerează în violenţe împotriva poliţiei.

În 1977, manifestanţii opozanţi ai guvernului britanic protestează împotriva rasismului după un scenariu bine pus la punct. Urmează o revoltă care provoacă intervenţia a 4.000 de oameni ai forţelor de ordine.

În primăvara anului 1980, au loc noi explozii de violenţă, care au la bază incidente minore. Pe 3 iulie 1981, autobuze încărcate cu *Skinheads,* care se afirmă în mod deschis a fi rasişti, se întrunesc cu ocazia unui concert punk - conştienţi sau manipulaţi, ei joacă un nou act al scenariului dedându-se unei *Paki-bashing expedition* - şi au loc violenţe în care victimele sunt pakistanezi. Poliţia intervine pentru a despărţi manifestanţii, moment în care explodează - actul final - cocteiluri Molotov.

La Liverpool, albii şi negrii - după incidente "rasiste" - se unesc împotriva forţelor poliţiei venite să-i despartă: de data aceasta, preludiul unei probe de forţă împotriva guvernului britanic. Pe 6 iulie 1981, la ora 2.15, se dă ordinul de utilizare a gazelor lacrimogene - pentru prima dată pe străzile unui oraş din Anglia cu ocazia dezordinilor civile. În 1981, teroriştii IRA se întorc la metodele lor obişnuite de asasinat, aruncând în aer o maşină capcană - o camionetă a unei spălătorii - în plin centrul Londrei.

Franţa poate medita asupra incidentelor rasiste pornind de la o sărbătoare de cartier, o dată cu intervenţia unor aşa numiţi "rasişti" deosebit de odioşi, totul mergând până la cel mai mic detaliu care îşi are locul său într-un puzzle cu întrepătrunderi multiple - de exemplu, prezenţa printre manifestanţi a unei fetiţe de 10 ani care îşi arunca cocteilul Molotov într-un poliţist. În sfârşit. obictivele propuse, capabile să-i apropie pe negri şi pe albi, ca jefuirea magazinelor: o aceeaşi luptă împotriva poliţiei, contra unui guvern liberal: o luptă din care democraţia iese întotdeauna slăbită, mortificată pentru mult timp.

După incidentele de la Lyon din 1981 şi de la Avignon din 1982, numeroase agresiuni nocturne, şi acum diurne, pregătesc un climat de violenţă, ura faţă de forţele de ordine, prima etapă către gherila urbană care figurează pe un loc fruntaş în "posibilul" istoriei Franţei.

Deja, în Italia, termenul însuşi de “trupe de ocupaţie” pentru a desemna forţele de poliţie este semnificativ pentru această nouă fază a subversiunii angajate spre o nouă formă de terorism, gherila urbană înaintea războiului civil.

IV. - Teme ale terorismului contemporan

Am putea să ne întrebăm dacă nu cumva este vorba, atunci, de apariţia, în locuri bine alese, a unei violenţe ce nu ar reprezenta decât expresia unei filosofii politice, pusă în practică de către elemente care nu au între ele decât legături ideologice; şi se vorbeşte adesea în această privinţă despre dezamăgirea tineretului. Totuşi, aceasta nu are însemnătate. A atribui terorismului contemporan în diferitele sale manifestări subversiunii, care este singurul trunchi comun al rădăcinilor filosofice, reprezintă un exerciţiu şcolar.

Fără îndoială, îl putem cita pe Marcuse (Herbert Mercuse, filosof american de origine germană, născut la Berlin, 1898-1979.El a dezvoltat o critică a civilizaţiei industriale plecând de la freudo-marxism: *Raţiune şi revoluţie*, 1941; *Eros şi civilizaţie*, 1955; *Omul unidimensional,* 1964 - n. trad.) sau Şcoala de la Frankfurt, aşa cum au făcut-o câţiva ziarişti. Aceasta înseamnă a lua un efect drept o cauză. Anumiţi autori au putut fi revendicaţi de către grupări, doar prin simpla lectură. Koeningstein, zis Ravachol, a declarat că fusese “iluminat” de lectura *Evreului rătăcitor,* fără de care nu s-ar fi încercat niciodată să se facă din Eugene Sue un părinte al ”acţiunii directe”.

Dacă Frankfurt-ul a fost, o perioadă, locul de întâlnire al teroriştilor, el o datorează mai puţin calităţii filosofilor săi decât funcţiei sale de piaţă europeană, de nod al căilor de comunicaţie, unde oricine poate cumpăra orice, numai garanţiile financiare să fie bune.

Ideile exprimate de către Andreas Baader, în cursul convorbirii sale cu scriitorul francez Jean-Paul Sartre în 1975 au fost adesea reluate de-a lungul secolelor, dar întotdeauna la fel de sărace. El “sperase să stabilească relaţii cu mesele muncitoreşti” ... dar estimează “că masele vor trebui educate mult timp pentru a le face să înţeleagă că anumite acţiuni sunt necesare”... Grupul său a “căutat să creeze legături cu Lumea a Treia, cu arabii şi cu America Latină cu scopul de a clădi o organizaţie politică capabilă să permită contrabalansarea influenţei Statelor Unite”... “Masele sunt ţăranii şi proletariatul şi după el această luptă va ajunge la un război civil” (Jillian Becker, *Hitler's children*, în traducere franceză *La Bande a Baader*, pag. 307-308).

În cadrul aceleiaşi gândiri, revendicată şi în alte părţi, sunt condamnate *“*tertipurile serviciilor secrete sovietice, cubaneze şi americane care sfârşesc masacrul nebunei gherile boliviene pe care o creaseră de altfel din mai multe părţi cu acest unic scop”, ca şi “ghevarismul ce se voia un panaceu al imobilităţii pentru victoria socialismului şi ... dacă nu învingem, cel puţin să constrângem imperialismul american să se împotmolească în numeroase Vietnamuri”... (Emile Marenssin, De la preistorie la istorie, in *La Bande a Baader ou la violence revolutionnaire*, pag. 15).

Ca să spunem drept scopurile terorismului actual sunt vagi, dacă nu şi mijloacele. A spune că “gherila urbană trebuie să fie o luptă armată” ne face să folosim o frază lungă pentru a

evoca un război civil dorit (*ibid., op. cit.,* pag. 115, *Textes de la Fraction Armee rouge, la guerilla urbaine*).

Cu toate acestea, nici "teroarea împotriva aparatului de dominaţie, element necesar al luptei maselor" (*ibid., op. cit.,* pag. 169), nici faptul de a "dezvălui în mod concret forţa maselor populare şi de a depăşi resemnarea" (*ibid., op. cit.,* pag. 169) nu constituie bazele unei filosofii politice oarecare.

Nu există, ca şi în trecut, decât aforisme de luptă - "A pedepsi unul, înseamnă să vindecăm o sută" (*ibid., op. cit.,* pag. 161) -, sfaturi privitoare la arta şi modalitatea de a-i da o proastă conştiinţă burghezului sau de a-l teroriza (*ibid., op. cit.,* pag. 159); pentru a termina prin apelul la acţiune directă a micilor grupări (trei, cinci sau zece) fără ca scopul de răsculare promis maselor populare să fie vreodată precizat, doar dacă: "A transforma lumea şi a schimba viaţa" (*De la misere en milieu etudiant, op. cit.,* pag. 28).

Regăsind rămăşiţele grosolanei filosofii a anarhiştilor secolului trecut, suntem surprinşi să găsim aici esenţa unei aceleiaşi gândiri, care este aceeaşi, atunci când o formulează, cu cea a criminalilor de drept comun. Francois Claudius Koeningstein, zis Ravachol, reluase deja aceleaşi critici privitoare la societate; dar şi Emile Henry:

"Mi se spusese că instituţiile sociale erau fondate pe justiţie şi egalitate dar eu nu constatam în jurul meu decât minciuni şi viclenii, în care doar cinicii şi târâtoarele îşi puteau ocupa un loc bun la banchet" (Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 103).

Callemin, în memoriile sale *Pourquoi j'ai cambriole, pourquoi j'ai tue*, formulează o aceeaşi critică la adresa societăţii, dar mai întâi la adresa familiei, pentru a ajunge la acţiunea sa.

... "Încă de la cea mai fragedă vârstă a mea, am cunoscut deja autoritatea tatălui şi a mamei. Înainte de a avea vârsta înţelegerii, eu mă revoltam împotriva acestei autorităţi... " La vârsta de 13 ani mi-am spus:

"Trebuie să găsesc un mijloc de a ieşi din acest putregai care erau patronii, muncitorii, magistraţii, poliţiştii şi alţii. Toţi aceşti oameni îmi repugnau ..."

"Nevrând să fiu nici exploatat şi nici exploatator, am început să fur de pe tejghele ..." Dar toţi teririştii au practicat ceea ce ei numesc "reprize" - adică jefuirea băncilor -, furtul din magazine în stadiul minor al devianţei lor; incendierea sau distrugerea prin explozie în sfârşit.

De asemenea, de mult timp munca era dispreţuită, refuzată şi o viaţă parazitară, larvară a fost adesea propovăduită. Ravachol descoperise către 1893, după mulţi alţii, ceea ce mai târziu s-a numit "erotizarea muncii":

"Omul neputând sta fără ocupaţie ar găsi o distracţie în muncă. Nu ar exista leneşi, iar dacă ar exista, numărul lor ar fi atât de mic încât i-am putea lăsa în pace şi i-am putea lăsa să profite fără murmur de munca altora" (Jean Maitron, *op. cit.,*).

Pe drept cuvânt, în toate acestea nu există numai arhaisme inconştiente, scheme reluate de la un moment de criză la un altul, în Occident mai întâi şi, odată cu pătrunderea civilizaţiei occidentale, pretutindeni în lume, pe măsura propagării sale.

Emile Pouget în 1904, în *Enquete sur la greve generale dans le mouvement socialiste*, dorea ca "greva generală să deschidă balul social". Aşa cum remarca Jean Maitron (*Ravachol et les anarchistes, op. cit.,* pag. 121), ideea nu era nouă, nici necunoscută, o întâlnim încă din secolul XVIII şi în timpul Revoluţiei franceze.

Dar noi putem urca dincolo de zorii tuturor mişcărilor milenariste pentru a o regăsi formulată în termeni analogi.

Noi cunoaştem această voinţă de a aboli orice autoritate şi de a înlocui ordinea socială cu ceea ce este conceput acum ca opusul său, Sărbătoarea (aceasta în concepţia absurdă sociologizantă actuală, care nu găseşte în spatele faptelor decât ceea ce ea depune. În realitate, sărbătoarea este expresia unei societăţi, a imaginii pe care ea şi-o face în privinţa dezvoltării sale în spaţiu şi timp - aşa cum ea le imaginează. Ordinea socială iese de fiecare dată afirmată şi nu slăbită din sărbătoare).

Dar deja profeţii Milleniumului au propovăduit abolirea muncii, cu mult înaintea anarhiştilor de la sfârşitul secolului trecut şi există o foarte mică diferenţă între aceste atitudini dogmatice şi dispreţul faţă de muncă şi faţă de cei care muncesc a criminalilor de drept comun. Bietele graffiti-uri "Metro-Boulot-Dodo" pleacă de la acelaşi spirit al termenilor de *săpători* sau de *năduşiţi* folosiţi de Domnii din Clasa de Mijloc pentru a desemna oamenii oneşti.

De asemenea, Pământului sfânt mânjit de Infidel îi succedă, în zilele noastre, imaginea unei Palestine arabe, asociată - cel puţin în gândirea militanţilor occidentali - unei Naturi scăpate de orice poluare industrială, unei Provincii - nu contează care - ideale, scăpată, eliberată de autoritatea puterii centrale şi redată minunatei armonii a trecutului său imaginar.

În spiritul multor ucigaşi, a ucide nu reprezintă de cele mai multe ori a aduce o atingere demnităţii umane, ci porneşte de la o voinţă de "purificare": a şterge prezentul - un prezent penibil, dureros - pentru a se întoarce înaintea dramei, înainte chiar ca acele cauze ale dramei să se înlănţuie. Este cazul multora dintre crimele "pasionale".

Acestea reprezintă tot atâtea imagini ale întoarcerii în trecut şi la mamă, în timpul fericitei copilării şi al jocurilor. Dintr-o asemenea perspectivă, atingerea unei vârste adulte, cu disperare refuzată, este prezentată ca o moarte.

Înţelegem mai bine acum programul revoluţiei teroriste formulat de Tkatcev: exterminarea tuturor ruşilor de peste 25 de ani, consideraţi a fi incapabili să accepte noile idei. Şi totodată reuşim să situăm mai bine gândirea tuturor nihiliştilor ce preferă să aibă în vedere - şi să provoace - mai degrabă o apocalipsă decât să constate neputinţa lor de a depăşi vârsta refuzurilor, şi să ajungă la vârsta adultă.

Regăsim în curentele gândirii revoluţionare contemporane, care subîntind acţiunile teroriste, aceleaşi teme ca şi în trecut.

Ca şi în perioadele de cruciadă a copiilor şi a săracilor, tineretul se investeşte cu o misiune de purificare a lumii, având un “instinct revoluţionar mai sigur decât restul”. De asemenea, observăm apariţia, la baza noii ideologii, a unei confuzii a luptei socio-economice dintre clase anunţată de Marx extinsă la o luptă a categoriilor de vârstă. Dacă Marx nu putea prevedea transformările condiţiilor de viaţă ale celor pe care îi numea “proletari”, este regretabil că noii profeţi nu au luat în considerare îmbătrânirea inevitabilă a tinerilor şi intrarea lor, dacă nu în vârsta adultă, cel puţin în procesul de îmbătrânire.

Într-o aceeaşi perspectivă se situează, fără îndoială, o respingere a istoriei, care este de fapt o respingere a viitorului, de unde “primitivismul” neo-marxiştilor americani.

Dar alţii vor face din această respingere a viitorului o cramponare încăpăţânată într-un trecut “imaginat”, o întoarcere la ceea ce ei numesc “tradiţie”...alţi marginali, aceştia din exces de conformitate cu modelul social aşa cum ei îl concep, recurg la internaţionalele lor negre, cafenii, albastre sau în armuri.

Respingând ceea ce a putut ţine loc de valori societăţilor trecute şi actuale, o anumită Nouă Stângă adoptă o atitudine violent anti-intelectuală - adică, ea însăşi produce “noii”săi intelectuali, afişându-şi preferinţa pentru violenţă ca mijloc de acţiune politică şi în general verbală, ceea ce făceau şi anarhiştii secolului trecut.

Regăsim, în profesiunile de credinţă, negări de adevăruri construite pe o voinţă certă de punere în valoare a indivizilor respinşi sau “închipuind” fiinţa. Astfel:

“Revoltându-se împotriva studiilor lor, studenţii americani au luat imediat în discuţie societatea care are nevoie de asemenea studii. Ca şi revolta lor (la Berkeley şi în alte părţi împotriva ierarhiei universitare) care s-a afirmat dintr-o dată ca o *revoltă împotriva întregului sistem social* bazat pe ierarhie, pe dictatura economiei şi a statului” (*op. cit.,* pag. 16).

Apare în mod cert că doar studenţii respinşi în “campusurile” lor departe de oraşe, convinşi că societatea - mama lor cea rea - i-a abandonat, pot să-şi imagineze că sunt indispensabili lumii şi că “prin revolta lor împotriva studiilor” ei o vor zdruncina.

În gândirea acestor “noi” revoluţionari, distrugerea oricărei organizări sociale trece o dată în plus, începând de la Neciaev şi Bakounine, prin “activarea” tuturor opoziţiilor, chiar şi a celor mai obişnuite, transformarea lor în conflicte, apoi în lupte deschise.

După Ulrike Meinhof:

“Trebuiesc exacerbate conflictele, deconspirate forţele implicate. În ce constă un conflict între părinţi şi copii ? O analiză politică incorectă ar putea lăsa să se creadă că este vorba

numai despre un conflict familial care nu se revarsă asupra societăţii şi a raporturilor sale de forţă...

"... În spatele părinţilor se află profesorii, cei care din sânul guvernului se ocupă de tineret, şi în spatele tuturor, poliţia. Un conflict cu autoritatea familială reprezintă deci, într-o ultimă analiză, un conflict cu forţele represive ale societăţii."

Un alt exemplu: un conflict care ar opune un locatar judecătorului său sindic: " în spatele judecătorului sindic există proprietarul casei, aprodul, expulzarea, poliţia" (Jacques Kaufmann, *L'internationale terroriste*, pag. 66, citându-l pe Ulrike Meinhof, *Die Rote Armee aufbanen*).

Totuşi, în aceste declaraţii exaltate, apare expresia personalităţii mortificate, dureroase a lui Ulrike Meinhof, ca şi cum un acelaşi spectru de durere şi de ură ar sta în spatele fiecăruia dintre aceste manuale de "război revoluţionar" sau de "terorism aplicat" - tineri cărora le este frică de lumea exterioară, de vârsta adultă, prezentând ca fiind rău tot ceea ce nu reprezintă tineretul lăsată de capul său.

Negând orice mobilitate socială, considerând-o ca iremediabil blocată, ei transmit la rândul lor viziunea lor tragică a lumii. O asemenea situaţie psihologică a fost dintotdeauna în istoria indivizilor generatoare de agresivitate, ea a provocat întotdeauna în istoria popoarelor conflicte cu consecinţe mai mari sau mai mici.

În privinţa terorismului, problema, examenul unei situaţii la un moment dat, reprezentarea pe care şi-o face, se pune în termeni analogi în esenţă, dar mai clari: ca un tablou în care ar fi vizibile doar liniile mari de construcţie, fără ca acestea să fie disimulate de detalii, în ocurenţă contingenţele sociale şi psihologice. Programul a fost fixat de către Neciaev acum aproape un secol, reluat de o sută de ori de atunci, adesea într-o manieră mai puţin afirmată.

"Toată această societate dezgustătoare trebuie să fie împărţită în mai multe categorii, prima compusă din cei ce trebuiesc condamnaţi la moarte fără amânare. Camarazii trebuie să întocmească registre cu aceşti condamnaţi, în ordinea relativă a faptelor lor rele, ţinând seama de succesul operei revoluţionare...

În primul rând trebuiesc înlăturaţi oamenii cei mai pernicioşi pentru Organizaţie şi a căror moarte violentă subită poate înspăimânta cel mai mult guvernul şi zdruncina puterea sa privându-l de agenţii energici şi inteligenţi."

- Mistic, fără ştirea sa, alăturându-se mişcărilor escatologice fără să aibă cunoştinţă, mişcări care începând cu secolul I al erei noastre au zdruncinat Occidentul, terorismul va dori sosirea unei noi lumi, o domnie a celor aleşi, în care cuvântul Cetate va fi surghiunit, fără constrângeri, fără ură, fără durere - de fapt, scopul spre care au tins toate mişcările milenariste, visul de la capătul tuturor febrelor anarhiste.

- Purificator, el va dori să construiască o Cetate perfectă, o Cetate a legilor drepte, chiar dacă - şi este întotdeauna cazul - ele sunt costrângătoare. Această tendinţă nu este decât un mod de a exprima dorinţa inconştientă de a spăla

Mama - Mama cea Bună - de toate murdăriile făcute de Tată, de a înlocui acest tată abject cu autoritatea indiscutabilă a tânărului şef - el însuşi proiecţia imaginii subiectului, dedublată în fratele mai mare.

Doar alegerea acestor două scopuri contează, dacă vrem să pătrundem mai mult în studiul mecanismelor psiho-sociale ale terorismului, dacă dorim să încercăm să stabilim o clasificare tipologică a mişcărilor şi a oamenilor care le pun în practică.

Iar toate acestea merg până în punctul în care ne putem întreba dacă aceste teme, atât de des prezentate de către terorişti ca o doctrină filosofică elaborată, nu sunt în primul rând liniile de expresie ale unei aceleiaşi personalităţi.

V. - Personalitatea teroristului

Ne putem atunci întreba dacă acest refuz al culturii noastre, şi în cazurile extreme de refuz a oricărei forme de cultură, această absenţă a unei filosofii politice, chiar şi atunci când se pretinde a fi una dintre ele, nu este caracteristică unui anumit tip de personalitate, întotdeauna aceeaşi atunci când se descrie - cu complezenţă - începând de la Stirner şi Neciaev. Repetarea actelor teroriste permite, fără îndoială, încercarea de întocmire a unui clasament tipologic.

Dar, în prealabil, două lucruri trebuiesc a fi subliniate. Să spunem mai întâi că orice act terorist ia naştere într-un anumit context cultural, deci simbolic, care îi conferă caracteristici deosebite. Suntem puşi în situaţia de a distinge - în perioada contemporană - un terorism "palestinian" şi un terorism "european", această clasificare neantrenând vreo clasificare a actelor în sine.

Trebuie apoi să ţinem cont de faptul că încercarea noastră statistică nu poate să se refere decât la teroriştii cunoscuţi de către serviciile însărcinate să lupte împotriva lor. Criminalii astfel identificaţi sunt fie cei care au optat pentru manifestarea lor în plină zi cu scopul de a continua lupta în mass-media, prin propagandă, fie rataţi ai terorismului, arestaţi sau aflaţi pe punctul de a fi arestaţi.

1. Eseu al unei sociopsihologii al terorismului palestinian. -

Pe un eşantion reprezentativ de 230 de membri ai diferitelor organizaţii palestiniene având responsabilităţi cu titluri diverse:

18 sunt născuţi între		1920 şi 1929
69	-	1930 şi 1939
105	-	1940 şi 1949
22	-	1950 şi 1959

În acest total nu există decât cinci femei, născute respectiv în 1944, 1945, 1951, 1953, 1959 şi care nu au avut decât sarcini minore de îndeplinit cu ocazia atentatelor.

Avem deci un grup important de bărbaţi născuţi între 1930 şi 1949: în total 174, care au trăit luptele din 1947 şi 1948, naşterea statului Israel, sau de care i-au auzit vorbind pe părinţii lor.

Repartiţia locurilor de naştere pe o hartă demonstrează că ei sunt, în majoritate, născuţi în teritoriul palestinian devenit parte integrantă a statului Israel, în "fâşia Gaza". Nivelul lor de informare pare a fi satisfăcător. O bună treime a primit o educaţie universitară la Universitatea americană de la Beirut, uneori la London School of Economics sau chiar la Harvard.

Unii întârzie, din raţiuni de propagandă sau de încadrare, prin universităţile europene, studiind atât medicina cât şi dreptul, doar dacă nu au putut intra în centre de cercetare specializate în ştiinţele politice, economice sau sociale.

Este vorba despre o "populaţie" adultă ce avea în 1971 între 41 şi 22 de ani - o elită ce-şi interiorizase în mod profund raţiunile luptei sale şi îi dăduse o rezonanţă afectivă aşa cum au făcut-o mulţi scriitori sau poeţi, pe firul celei mai clasice inspiraţii arabe. Chiar numele anumitor grupări palestiniene aparţin acestei inspiraţii, aşa cum am văzut-o, ca atâtea ilustraţii, şi în special cele ale primelor formaţiuni:

- "Eroii Întoarcerii" (*El-abthal el'aouda*),
- "Tinerii Răzbunării" (*Ech-Chabab et-tar),*

fără a uita să menţionăm "Mişcarea de Cucerire islamică" (*El Fatha el-Islami*) creată sub egida regelui Faisal al Arabiei pentru a se opune influenţei crescânde a organizaţiilor palestiniene pe care le considera prea "la stânga", sau "Organizaţia războiului sfânt" (*Mounadhamat el-Jihad*) condusă de Muftiul din Ierusalim, El Hadj Amin el-Husseini, care fondase deja în 1968 Înaltul Comitet arab pentru Palestina.

În ianuarie 1981, 38 de şefi de state musulmane, în prezenţa lui Yasser Arafat reprezentând OLP-ul, au proclamat "Jihad"-ul, războiul sfânt împotriva Israelului, mult după declaraţiile asemănătoare făcute de Iran şi Libia.

Nu mai este vorba de terorism, ci de organizarea unei armate de voluntari şi de mercenari străini, încadraţi de către consilieri tehnici musulmani sau nemusulmani, dar de formaţie militari.

Antrenamentul are loc atât în Liban cât şi în Siria, în Yemenul de Sud, sau mai recent în Nicaragua. Dar orice sat de vacanţă poate fi o tabără de antrenament de prim rang. Scopul este clar: un anumit număr dintre aceste tabere poartă numele semnificativ de "Tariq al Qods" - drumul Ierusalimului: Polul - urmat de un număr de ordine: ca, "Tariq al qods nr. 10 în Libia".

În 1985, poliţia din Nancy a putut aresta un voluntar însărcinat să transporte dispozitive reglate în avans, după nişte instrucţiuni precise. Acest om părea a fi responsabil de atentatele împotriva magazinelor Mark şi Spencer la Londra, din 24 decembrie 1985, şi a băncii Leumi, la Paris, din 24 august 1984.

Instigatorul acestei tactici, Najin Allouche, părea a fi unul dintre fondatorii *Acţiunii-Fatah* şi se părea că ar fi comis atentatele împotriva companiei El-Al la Istanbul în ianuarie 1982 şi a unui restaurant comunitar israelit la Berlin, în ianuarie 1982.

Pe 7 decembrie 1985, două mari magazine de pe bulevardul Haussmann la Paris fac obiectu atentatelor - 35 de răniţi - dar o bombă arde fără a exploda. Explozibilul este analizat: un amestec de octogen şi de hexogen: C14. Dar pe 12 decembrie 1983, acelaşi explozibil fusese folosit în maşina capcană din faţa ambasadei Franţei din Kuweit şi în aceeaşi zi, un camion sinucigaş a sărit în aer în incinta ambasadei americane, făcând 4 morţi. Dispozitivul recuperat la Paris se găsea învelit într-un ziar arab care a putut fi identificat: Al Cabas, un cotidian din Kuweit. Iranul dă un avertisment regimurilor din Peninsulă, favorabile

Irakului lui Saddam Hussein lansat de către refugiaţi irakieni, membri ai unui partid de opoziţie integrist.

Există la bază două focare de tensiune: condamnarea la moarte a 6 terorişti şiiţi arestaţi în Kuweit, considerată ca o sfidare de către Jihadul islamic şi afacerea ostatecilor francezi şi americani în Liban.

Mişcarea s-a întins puţin câte puţin în Franţa, odată cu asasinarea ambasadorului Emiratelor la Paris, în februarie 1984, şi cu atentatul ratat la 25 mai împotriva Emirului Kuweitului: atentat revendicat de la Paris (cf. Jacques Derogy şi Jean-Marie Pontant, Terorism: "Ciuma şiită", *L' Express*, 7-13 februarie 1986, pag. 50-51).

În aprilie 1986, un iordanian având un paşaport sirian pe numele Nazar Hindawi îi dă însoţitoarei sale - care aşteaptă un copil de la el - o valiză capcană de care nu ştie. Ea trebuia să ia avionul companiei israeliene El-Al. Valiza este examinată, dezamorsată, ea urmând să explodeze în plin zbor în avionul care transporta 375 de pasageri. Nazar Hindawi este condamnat în Anglia la 45 de ani de închisoare, joi 23 octombrie 1986.

Centrele de interceptare a convorbirilor ale guvernului britanic GCHQ de la Cheltenham şi ale NASA de la Fort Meade confirmă implicarea lui Hindawi în această tentativă de atentat şi complicitatea guvernului sirian.

Primul ministru britanic, doamna Thatcher, hotărăşte întreruperea relaţiilor diplomatice ale Angliei cu Damascul. Londra cere sprijinul partenerilor săi împotriva Siriei.

Comitetul de solidaritate cu prizonierii ameninţă... ASALA compusă din armeni, cetăţeni francezi sau libanezi cere Jihadului islamic asasinarea unuia dintre ostatecii săi francezi, Jean-Paul Kaufmann, pentru a sancţiona sosirea în Franţa a primului ministru israelian Simon Peres. Acelaşi Jihad islamic a ameninţat luni 27 octombrie 1986 cu asasinarea ostatecilor francezi dacă Parisul nu intervine pe lângă Kuweit pentru a-l face să dispună eliberarea a 17 terorişti. OLP-ul afirmă o dată în plus că CSPPA şi ASALA se află în solda guvernului sirian.

Franţa este ameninţată în Liban, înainte de a fi ameninţată pe teritoriul său. 123 de militari francezi au fost ucişi în Liban începând din martie 1978: 26 de "căşti albastre" ale contingentului francez a FINUL; 88 de membri ai Forţei multinaţionale de Securitate la Beirut. Această forţă fusese instalată din 1982 până în 1985, după masacrele de la Chabra şi Chatila. La aceştia trebuiesc adăugaţi 8 militari francezi şi asasinarea colonelului Gouttiere, ataşat militar, în apropierea ambasadei Franţei în Beirutul de Est.

Pe 24 octombrie 1985, un oarecare Georges Ibrahim Abdallah este arestat sub acuzaţia de delicte considerate minore: posesie de paşapoarte false, de arme şi de explozibili. El a fost condamnat la 4 ani de închisoare şi, îndeplinind jumătate din timpul de detenţie, putea beneficia de o eliberare anticipată. El era creştin libanez (maronit), originar din satul Kobayat de lângă Tripoli. Un sat a cărui populaţie era majoritar maronită, situat într-o zonă controlată acum de Siria.

El însuşi şi, fără îndoială, alţi membri ai "clanului" său sunt foşti militanţi ai Frontului popular de Eliberare a Palestinei (FLP) a lui Georges Habbache, care a devenit FARL cu

tendinţă marxist-leninistă. În ianuarie 1982, acest grup a părut a fi responsabil de tentativa de asasinare a lui Christian Chapman, un diplomat american, cu ajutorul unei maşini capcană instalată pe bulevardul Bourdonnais, în august 1982, şi mai târziu în septembrie, pe bulevardul Malesherbes.

De fapt, Georges Abdallah urmasă fie eliberat, trimis în Algeria, schimbat contra unui funcţionar al Afacerilor culturale franceze la Tripoli, răpit pe 23 martie 1985 şi repus în libertate pe 2 aprilie în acelaşi an.

Poliţia descoperă un reper al Forţelor armate revoluţionare libaneze (FARL) la Paris în arondismentul 19. Sunt descoperite atunci 20 de tone de explozibil şi de arme, printre care pistolul care fusese folosit la două crime: în ianuarie 1982, cea a locotenent-colonelului Charles Ray, ataşat militar pe lângă ambasada Statelor Unite la Paris, şi trei luni mai târziu, la cea a lui Yacov Barsimentov, consilier al ambasadei Israelului, de asemenea la Paris.Pe lângă acestea mai sunt găsite diferite documente, călimări, etc. Amprentele lui Georges Abdallah sunt regăsite pe unul din aceste obiecte.

familia locotenent-colonelului Ray şi ambasada Statelor Unite se constituie în parte civilă, fapt ce determină guvernul francez să reînceapă anchetele asupra acestor crime şi deci să-l păstreze pe Georges Abdallah în detenţie.

Începând din septembrie 1986, numeroase atentate lovesc Franţa: în special Parisul.

Actele teroriste, atunci când fac parte dintr-un ansamblu şi nu sunt acte izolate, ca gestul unui nebun de exemplu, trebuiesc plasate în contextul politic al momentului.

Astfel, la 20 martie 1986, în ziua constituirii guvernului Chirac, zis “de coabitare”, două dispozitive explodează, aproape în acelaşi timp, la Paris: unul dintre ele explodează într-o galerie comercială de pe Champs-Elysees, celălalt în staţia de metrou Chatelet - bilanţ doi morţi şi 28 de răniţi. De ce oare exact în acea zi, terorişti veniţi dintr-o ţară din Orient (Libia? Iran?) au primit ordinul de a da un avertisment Franţei, acest “mic Satan”, această furnizoare de arme a Irakului?

Pe 4 septembrie, la staţia RER, Gare de Lyon, la Paris, 13 batoane de exploziv plastic sunt descoperite într-o garnitură, gata să explodeze, făcând, dacă ar fi fost cazul, vreo sută de victime, sau peste, şi destabilizând ministerul.

Luni 8 septembrie, o bombă explodează cu două minute înainte de închiderea biroului de poştă 113, situat în Primăria Parisului, în apropierea biroului în care preşedintele Chirac avea obiceiul să-şi întrunească principalii săi colaboratori, omorând o funcţionară a poştei şi provocând 18 răniţi, printre care o fetiţă de trei ani.

Deja, pe 2 septembrie, “Jihadul islamic” somase guvernul francez să “se îndepărteze de politica americană, sub ameninţarea represaliilor”. Aceasta reprezenta oare un prim şantaj pentru a pregăti opinia publică franceză în faţa unei schimbări a politicii externe, ca de exemplu susţinerea tacită a unor organizaţii palestiniene?

În acelaşi timp, terorismul loveşte şi în alte părţi, pentru a da impresia unei forţe omniprezente, fără îndoială, dar şi ca şi cum ar dori să ofere opiniei internaţionale alibiuri.

Pe 4 septembrie, în acelaşi timp cu atentatul de la staţia RER din Gare de Lyon, evitat în ultimul moment, trei "căşti albastre" ale Forţei interimare a Naţiunilor Unite sunt victimele unei explozii datorate unei bombe telecomandate. Vineri 5 septembrie, un avion american este atacat de către un commando înarmat pe aeroportul din Karachi în Pakistan - bilanţ 17 morţi, dintre care 2 terorişti.

Sâmbătă 6 septembrie, la ora 9, cinci "reporteri-fotografi" pătrund în sinagoga din Istanbul unde sunt adunaţi 30 de credincioşi pentru slujba săptămânală de dimineaţă. Ei deschid focul, apoi devastează interiorul templului: bilanţul a fost de 24 de morţi, dintre care doi presupuşi sinucişi - terorişti - şi 4 răniţi.

Parisul pare a se afla totuşi în centrul acestor atentate, chiar dacă ele sunt împrăştiate în lume pentru a îndepărta bănuielile, dar situate cu toate acestea în aceeaşi arie politică.

Parisul este fără îndoială, pentru o anumită formă de terorism, oraşul cel mai uşor de destabilizat din Europa: centralizarea mediilor de informare permiţând acţiunea asupra opiniei franceze devenită fragilă în ansamblul său din cauza atentatelor repetate.

Pe 12 septembrie, o bombă explodează într-un local din cartierul La Defense; pe 14 în Pub de pe Champs-Elysees, şi pe 15, în faţa prefecturii poliţiei din Paris; o alta explodează în faţa magazinului Tati din Montparnasse, făcând 5 morţi şi 60 de răniţi, dintre care doi au murit la spital, magazinul Tati de pe bulevardul Barbes fiind cruţat.

Aceste atentate sunt revendicate de către un "Comitet de solidaritate cu prizonierii politici", un nume printre atâtea altele. Aceşti prizonieri erau Anis Neccache, de 35 de ani, condamnat la închisoare pe viaţă pentru tentativa de asasinare a lui Chapour Bakhtiar, fost prim ministru iranian, refugiat în Franţa din 1980, şi Varujan Garbidjan, de origine armeană - unul dintre cei trei membri ai ASALA (Armata secretă pentru eliberarea Armeniei), autorii atentatului comis pe Orly, la 15 iulie 1983 (plasarea unei valize capcană în faţa ghişeelor de la Turkish Airlines) - bilanţ 8 morţi şi 50 de răniţi.

Doi indivizi par a se afla la originea acestui val de atentate comise la Paris: Bassam, pseudonimul unui libanez, "artificier itinerant", şi Fuad Ali Saleh, zis şi Ali Tunisianul, care ar fi fost pivotul reţelei.

În august 1991, Chapour Bakhtiar era asasinat în vila sa din Suresnes din Hauts-de-Seine, plasată totuşi de către Serviciile de Securitate franceze sub "înaltă supraveghere". Unul dintre asasini părea să fi reuşit să câştige încrederea victimei lor şi să devină unul dintre obişnuiţii casei.

Opozanţii iranieni ai regimului actual atribuie această crimă "Gardienilor Revoluţiei". Nu putem să nu ne gândim şi la alţi "Gardieni", de data aceasta ai Credinţei, mai cunoscuţi sub numele de *Asasini* - Gardienii - raportul stabilit cu haşişul fiind rezultatul unei confuzii lingvistice: Asasinii sunt gardienii.

Era vorba despre o societate iniţiatică, secretă, fondată în 1090, care dobândise de-a lungul secolelor înalte protecţii şi sprijin în toate mediile, la Teheran, ca şi la Bagdad sau la Damasc, şi de atunci, fără îndoială, şi în alte părţi.

Scopul lor mărturisit era acela de unificare a Islamului, în ciuda diversităţii dinastiilor şi a suveranilor. Aceştia din urmă se temeau de pumnalul lor, ca şi ultimul dintre supuşii lor. Astfel, ei nu au ezitat să-l asasineze pe Saladin în 1176, la Damasc, la ordinul Marelui Stăpân; aşa cum nu ezitau nici să răpească personalităţi ale lumii diplomatice, ştiinţifice sau literare pentru a obţine informaţii de care avea nevoie Marele Stăpân. Dar "ostatecii" nu sunt decât nişte "ostateci"?

În 1810, consulul Franţei la Alep semnalează că Marele Stăpân al Asasinilor, şeicul Khalilullah, al patrulea descendent al Marelui Stăpân, era venerat ca un zeu, capabil, se spunea, să facă miracole.

"Gardienii Credinţei", chiar dacă şi-au schimbat numele, sunt Asasinii prezenţi în lume, în Europa acestui sfârşit de secol XX. Poate că ei sunt fideli unui Mare Stăpân cunoscut de câţiva credincioşi, ca odinioară însărcinaţi cu misiuni pe care el accepta să le încredinţeze oamenilor săi, necunoscut de regi şi de curţi altfel decât prin emisarii săi care nu erau decât relee: necunoscut, dar obţinând sprijin la toate curţile; necunoscut şi deci ignorat, renegat de către diplomaţia curţilor.

Poate că trebuie înscrisă, în prelungirea acestor acţiuni duse împotriva Franţei, asasinarea lui Georges Besse, director general al Regiei Renault, la 17 noiembrie 1986, cu puţin înainte de ora 20, în momentul în care se pregătea să intre în casă: ucigaşii, ucigaşele sunt, Nathalie Menigon, 31 de ani, şi Joelle Aubron, de 28 de ani, cu complicitatea a doi bărbaţi: Jean-Marc Rouillan, de 36 de ani, şi Georges Cipriani, de 38 de ani. După crima lor, cele două tinere femei pleacă înspre bulevardul Raspail şi împrăştie manifeste pe scările staţiei de metrou, obişnuita chemare la Revoluţie, semnată: "Commando Pierre Overney, un nume ca multe altele, emanaţie, se pare, a Acţiunii directe" - un alt nume. Această crimă este cu atât mai semnificativă cu cât Georges Besse tocmai fusese însărcinat cu reorganizarea Regiei Renault. Deja, în acea toamnă a anului 1986, primele semne ale acţiunii sale se făceau simţite printr-o reducere sensibilă a deficitului prevăzut pentru anul în curs.

Georges Cipriani, unul dintre complici, pusese mâna pe servieta de piele neagră a lui Georges Besse, ce conţinea dosarul pe care vroia să-l studieze chiar în acea seară: vânzarea de terenuri ale Renault la Boulogne-Billancourt - un fapt care-şi are importanţa sa.

Cei patru acuzaţi sunt arestaţi la o fermă, la Vitry-aux-Loges (Loiret), pe 21 februarie 1987. Probabil că încercau şi ei întoarcerea la Mama-Natură, ca atâţia alţii înaintea lor.

În cursul procesului lor, început luni în 9 ianuarie 1989, acuzaţii au întrebuinţat - în special Nathalie Menigon - obişnuitul jargon "revoluţionar" bombastic, obscen şi obscur, comun anarhiştilor şi anumitor criminali de drept comun, cel al bietului Koeningstein zis Ravachol, cu mult timp în urmă.

Totuşi, în acest moment, în Franţa, este permisă întrebarea dacă nu a existat, sau dacă nu există, vreo înţelegere între asasinii ce pretind că fac parte din Acţiunea directă şi teroriştii folosiţi de către organizaţiile orientale, sub diferitele

lor nume: scopul comun fiind acela de a destabiliza opinia publică franceză, de a o face mai maleabilă, gata să accepte orice compromis în orice domeniu.

De altfel, diferitele mici grupări teroriste, sau mai degrabă elementele care le compun, sunt cunoscute de către diferitele servicii însărcinate cu securitatea în ţările CEE: textele pe care ei le tipăresc, locurile în care aceste imprimate sunt puse în vânzare, librăriile prin care încep să fie difuzate. Acolo, fără îndoială, militanţi, exilaţi politici, "artificieri itineranţi" se întâlnesc, şi tot acolo ei pot fi ţinuţi sub control. De către cine? Problema constă în a şti dacă o ţară, un stat înţelege să creeze şi să menţină un climat de insecuritate pentru a face presiuni asupra opiniei publice, sau dacă vrea să lupte, caz în care va trebui să participe la reprimarea terorismului, plasându-se pe planul internaţional: în cadrul CEE de exemplu, într-un fişier internaţional şi măsurile luate în comun.

Nu există numai războiul sfânt, Jihadul. Mai trebuie adăugată nebunia clanurilor creştine (maroniţii) din Liban ai căror purtători de cuvânt afirmă că Ierusalimul trebuie să fie oraşul sfânt al creştinilor şi al musulmanilor, în ciuda exemplelor stării creştinismului, de-abia tolerat, în ţările din Maghreb.

În realitate, este vorba despre războiul sfânt al clanurilor libaneze: creştini suniţi sau şiiţi - şi mai sunt şi alţii - se acoperă cu false străluciri politice. Joseph Abdallah, unul dintre fraţii lui Georges Ibrahim, a declarat unui ziarist: "Noi suntem maroniţi progresişti. Gemayel şi falanga sa sunt, dimpotrivă, maroniţi fascişti. Ei vor să demonstreze lumii că nu există maroniţi progresişti. Ei ne calomniază spunând că suntem terorişti. Gemayel şi ai săi sunt gata să "lucreze" pentru serviciile secrete franceze; ei sunt cei care au dat fotografia celor patru fraţi Abdallah poliţiei franceze."

Pe 19 octombrie 1986, ASALA declară într-o conferinţă de presă la Beirut că ar exista nişte tratative aflate în curs cu guvernul francez pentru eliberarea prizonierilor. Parisul a dezminţit.

2. Eseu al unei sociopsihologii a terorismului european. -

Trebuie făcută distincţia între două tipuri de indivizi: incitatorul şi agentul executor.

Incitatorul poate fi un agent de meserie a cărui psihologie rămâne în continuare de definit din cuza lipsei de date precise. El aparţine cel mai adesea categoriei de oameni greu de suspectat, dacă nu dincolo de orice bănuială şi imposibil de inculpat. Una dintre misiunile sale poate fi aceea de recruta executanţi pentru o sarcină bine definită, cel mai adesea acţiunea sa nu se exercită decât din mici grupuri sau instituţii care-i permit să rămână în umbră - deseori organizaţii caritabile sau filantropice. Pentru el terorismul nu este decât o armă destinată slăbirii unui inamic deja zdruncinat prin subversiune.

Personalitatea agentului executor ne este numai în parte cunoscută. Studierea sa ne permite să înaintăm mai mult în analiza noastră a actului terorist şi de a scoate în evidenţă unele dintre resorturile sale.

Numărul, prezenţa şi rolul femeilor se află la baza acestei prime distincţii a terorismului "european".

Din 62 de terorişti care au participat la atentate, putem număra 29 de femei.

Atunci când profesia ne este cunoscută, în 24 de cazuri pentru bărbaţi, 19 pentru femei, este vorba întotdeauna de ocupaţii neclare, mai mult "joburi" decât meserii propriu-zis, ce nu necesită decât prea puţină ucenicie sau chiar absenţa oricărei specializări deosebite. Putem observa de asemenea o alternanţă a sarcinilor care nu necesită aceleaşi aptitudini şi sunt cu greu compatibile între ele: de exemplu un secretar al unui avocat devenit mecanic într-un garaj sau un librar - asistent fotograf. Nu există decât trei avocaţi, un magistrat stagiar, doi medici şi două învăţătoare care au profesii stabile care cer o anumită pregătire.

Această impresie de absenţă a înrădăcinării este mărită prin atitudinea faţă de căsătorie - 5 bărbaţi din 33 sunt căsătoriţi, dintre care 3 avocaţi şi un medic - alţi trei au fost. Vârsta este de asemenea semnificativă:

9	între	20 şi 22	de ani
18	-	23 şi 25	-
32	-	26 şi 32	-

Trebuie observat faptul că în momentul atentatului sau al începerii unei perioade criminale, femeile sunt sensibil mai vârstnice decât bărbaţii.

Dar, după statisticile furnizate de către *Revista Poliţiei naţionale* pe 1976, răufăcătorii se repartizează într-o manieră generală pe următoarele categorii de vârstă:

mai puţin de 20 de ani	11,5 % dintre cazuri
între 20 şi 25 de ani	43,5 -
25 la 30 -	25,3 -
35 la 40 -	3,5 -
40 la 45 -	2,5 -
peste 45 de ani2	

Ne putem întreba dacă această alunecare de cinci ani nu reprezintă indiciul unei mai mari maturităţi a spiritului din partea teroriştilor şi dacă nu cumva numai diferenţa de intenţie separă actul terorist de crima de drept comun.

După nişte statistici foarte generale, marea majoritate a căsătoriilor se situează între 20 şi 29 de ani şi înrădăcinarea socială are loc între 25 şi 30 de ani.

În realitate, totul se petrece ca şi cum teroriştii politici ar fi rămas cramponaţi de un aspect al tinereţii, refuzând o întreagă parte a conştiinţei lor intrarea în vârsta adultă. Este neîndoielnic faptul că ar trebui mai mult decât cele două biografii ale lui Andreas Baader şi Gudrun Ensslin pentru a încerca schiţarea unei apropieri psihologice directe faţă de terorist şi de climatul său familial originar: ele sunt totuşi semnificative.

Fuad Ali Salah - Ali Tunisianul - povesteşte că pe când era copil, îi plăcea să se refugieze în micuţa moschee din satul său din sudul Tunisiei. Acolo el s-ar fi convertit la şiism, după părerea lui islamul dezmoşteniţilor.

În ciuda neverosimilităţilor acestor "amintiri" din copilărie, trebuie să subliniem acest argument neaşteptat al propagandei şiite în Maghreb, în ciuda sunismului trufaş al Ulema a cărui influenţă s-a exercitat împotriva Franţei mult

timp, pentru a triumfa - în Algeria - prin venirea la putere a FLN şi a unei problematici a independenţei.

Dar, aşa cum bine o ştim, "săracul inspirat de Dumnezeu" s-a aflat la originea multor revolte în istoria Maghrebului marcat, în tradiţiile populare, de prezenţa şiismului fatimizilor, de peste zece secole, cu aşteptarea semnelor precursoare ale venirii lui Mahdi, trimisul lui Dumnezeu (cf. Jean Servier, *Les Berberes*, Paris, PUF, "Que sais-je?", nr. 718, 1990).

S-a spus de multe ori că teroriştii "politici" aparţin burgheziei. Este surprinzător să citim într-un articol al doctorului Richard Clitterbuck, "Poliţia şi terorismul urban", "cum majoritatea teroriştilor aparţine burgheziei, ei ştiu că pot întotdeauna să se abată pe la o mamă sau pe la un tată care nu ar cere mai mult decât să-i primească dacă ei s-ar hotărâ să se întoarcă la casa părintească" (*Bulletin de l'International Police Association*, Secţia franceză, nr. 47, septembrie-octombrie 1975).

Această viziune a unei noi versiuni a fiului risipitor nu ţine cont de două elemente: vârsta criminalilor, voinţa lor de a se rupe de un mediu familial aproape întotdeauna modest şi de a trăi de pe o zi pe alta din ce le pică - din slujbe temporare - din refuzul modelului familial respins. Constatăm în realitate, în declaraţii, în vorbele teroriştilor europeni şi ale emulilor lor chiar îndepărtaţi, aceeaşi instabilitate funciară care o impinge pe una să-şi abandoneze copilul "pentru a nu se lăsa prinsă în capcana maternităţii" sau pe alţii să strivească cu dispreţul lor o societate a adulţilor în care ei sunt incapabili să intre.

Este inutul să reluăm biografiile expuse de către Jillian Becker în lucrarea sa *Hitler's children*, dar regăsim în copilăria teroriştilor germani situaţii familiale "cu probleme", medii familiale dezorganizate, imagini care au făcut-o pe tânăra femeie sau pe tânărul bărbat să caute îngrăditura protectoare a unui grup şi să respingă - sau să evite - societatea înconjurătoare, lumea adulţilor considerată ca fiin rea. Asupra acestui punct ne alăturăm gândirii criminaliştilor. Într-un studiu efectuat în 1971, Hiram şi Ruth Grogan (citaţi in Martin R. Haskell şi Lewis Yablonski, *Juvenile delinquency*, pag. 84, Rand MacNally Publishing Company, Chicago, 1974) au demonstrat că tensiunile şi rupturile familiale diminuează rezistenţa copilului ce se dedă propriilor tendinţe agresive, în faţa frustrărilor, mărindu-i permeabilitatea la diverse forme de delicvenţă: "Crescând, copilul va fugi de familia sa pentru a căuta refugiul într-o bandă în care va accepta bucuros toate valorile."

Trebuie deci să admitem în analiza noastră un alt element: atitudinea individului care-şi evaluează raporturile sale cu societatea. Dacă un individ consideră integrarea sa imposibilă la nivelul pe care el îl doreşte şi mobilitatea socială îi pare definitiv blocată pentru el, el va putea căuta un alt orizont social, însufleţit atunci de o voinţă de aderare la o societate mai binevoitoare, maternă, ba chiar de a crea o asemenea societate a cărui centru va fi el însuşi - un orizont social de substituţie, o proteză socială.

Banda va ţine loc de cămin tinerei sau tânărului solitar ce refuză intrarea în maturitate şi îşi prelungeşte adolescenţa, înconjurat de prieteni uniţi într-un acelaşi refuz.

Statutul femeii solitare în majoritatea societăţilor occidentale se află, fără îndoială, la baza unor asemenea atitudini, provocând o certă anxietate în faţa viitorului, care este încă şi mai agravată de instabilitatea funciară caracteristică deja menţionată. Comportamentele criminale, atunci când ele marchează realizarea unor asemenea procedee, nu pleacă cu nimic de la vreo atitudine "religioasă", aşa cum unii ziarişti au fost tentaţi să scrie.

Asemenea comportamente sunt în mod sigur mai uşor de apropiat de crimele de drept comun.

La graniţa dintre crimele de drept comun şi terorismul ce invocă raţiuni politice, regăsim vechiul anarhism "fin de siecle", un anarhism revendicat ca o scuză de către criminali, în timp ce anarhia însăşi în calitate de filosofie politică le dezavua crimele - cu o indulgenţă înduioşată. În mod sigur, un mediu familial dezorganizat a cântărit greu în formarea gândirii lui Ravachol:

"Tatăl meu o bătea pe mama mea (scrie el), şi a părăsit-o cu patru copii" (citat de către Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 46).

Multe detalii ar putea fi regăsite, în această biată existenţă, comune biografiilor teroriştilor cunoscuţi şi criminalilor de drept comun. Regăsim aceeaşi mobilitate a slujbelor - muncitor agricol, apoi încadrat în diferite ateliere - şi o anumită agresivitate funciară.

Intrarea în delicvenţă are loc în momentul în care el comite mici pungăşii, "ca să vină în ajutorul familiei sale aflate într-o situaţie critică", apoi prin contrabandă. În sfârşit, în urma unui incident semnificativ (*op. cit.,* pag. 61), aşa cum el însuşi scrie, "dragostea sa filială s-a preschimbat în ură" îndreptată împotriva mamei sale.

În acest moment, prin această viziune a mamei rele, se deschide pentru Ravachol perioada hotărâtoare a criminalităţii, cu o tentativă de justificare a comportamentului său.

"Ideea furtului pe picior mare mi-a venit în gând, îmi spuneam că, aici jos, suntem toţi egali şi că ar trebui să avem aceleaşi mijloace pentru a ne procura fericirea."

De-abia după ce a scăpat de poliţiştii veniţi să-l aresteze, Ravachol îşi face intrarea în perioada sa de anarhist militant (cf. Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 39).

În "Banda lui Bonnot", Carouy a fost considerat ca având o inteligenţă mai degrabă peste medie. Soudy, fiind abandonat, a avut copilărie fără tandreţe - "fără noroc", spunea el însuşi - iar Bonnot rămâne orfan de mamă pe când avea 5 ani.

Dar nu ştim nimic despre ceilalţi, despre Callemin zis Raymond Ştiinţă, "născut la Bruxelles dintr-un tată cizmar". Amator de muzică şi de teatru, duşman al oricărei violenţe, el a devenit din bravadă un ucigaş cinic şi rece (cf. Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 163). Nu ştim nimic de Garnier, fiul unui cantonier din Fontainebleau, şi despre cei 20 de tineri care se adunau la Romainville la sediul ziarului *Anarhia* în jurul lui Pierrette Maîtrejean şi a lui Kilbatchiche - Victor Serge.

Crimele lor sunt, în mod evident, crime de drept comun considerate de autorii lor drept acte de război împotriva societăţii.

Suntem mai bine informaţi asupra lui Emile Henry. Ziarele epocii semnalau că fusese admis la Şcoala politehnică la 17 ani. El refuză totuşi să continue, lucrează timp de trei luni la un inginer de la Lucrările publice, apoi traversează o perioadă de instabilitate a slujbelor, acceptă posturi prost plătite înainte de a deveni un "anarhist hotărât", după propria sa exprimare (*op. cit.,* pag. 80).

La 19 ani, se lansează în "acţiunea directă", plasarea de bombe, asasinat.

Acelaşi Emile Henry avea să declare în timpul procesului său în legătură cu dispozitivul plasat în cafeneaua *Terminus:* "Voiam să omor mai mulţi; dar oala nu era bine închisă" (*ibid, op. cit.,* pag. 91).

Este deci greu să afirmi că un mediu familial oarecare este în mod necesar "criminogen", şi că nu poate genera decât personalităţi marginale.

De fapt, orice mediu familial poate fi perceput de către un individ - imaginat - ca fiind divizat, deci haotic.

Luarea la cunoştinţă a "diferenţei" mediului familial în raport cu societatea înconjurătoare, sentimentul mediocrităţii sale privitor la o anumită concepţie despre aceeaşi societate, pot duce la apariţia unei dorinţe de integrare mai completă şi a unei mobilităţi sociale ascendente, ţinând cont de diferitele opţiuni ale individului. Acestea sunt tot atâtea răspunsuri posibile la o frustrare, care nu trec toate prin agresivitate - terorismul. Pe 8 noiembrie 1892, o bombă plasată de Emile Henry în birourile Companiei Minelor din Carmaux explodează la comisariatul de poliţie de pe strada Bons-Enfants. Una dintre victime, Pousset, era un tânăr, fiu de ofiţer, crescut la La Fleche, admis la Saint-Cyr, devenit ofiţer. El iubea o femeie fără zestre, ori la vremea respectivă se cerea un minim de către regulamentele în vigoare la ministerul de Război.

El se căsătoreşte, demisionează din armată, şi face cam toate meseriile pentru a trăi; îşi obţine licenţa în drept, devine secretar al comisarului de poliţie şi urma să fie numit în curând comisar de poliţie (cf. Jean Maitron, *op. cit.,* pag. 102). Acest caz este un exemplu al unui răspuns la o situaţie de eşec. Cu toate acestea, printr-un anumit sociologism, Pousset ar fi avut multe circumstanţe atenuante dacă el ar fi devenit criminal şi dacă Emile Henry - acest tânăr copleşit de viaţă - ar fi fost victima sa.

Terorismul politic şi crimele de drept comun. - Dacă clasificăm diferitele acte ale terorismului în rubricile utilizate pentru crimele de drept comun, vom constata că ele cuprind:

- furturi cu mână armată, în general în bande organizate;
- incendieri;
- distrugeri de clădiri publice sau private;
- răpiri urmate sau nu de uciderea persoanelor în vârstă pentru a obţine o răscumpărare;
- în sfârşit, pirateria aeriană având ca obiectiv principal sau secundar o răscumpărare în bani şi în general eliberarea deţinuţilor.

Terorismul nu intervine decât prin ameninţarea condiţională a unuia sau a mai multora dintre aceste acte. Studiul câtorva cazuri scoate în evidenţă cât de imprecisă este chiar în ochii criminalilor demarcaţia dintre cele două forme de criminalitate.

W. A..., născut în 1944, ultimul dintr-o familie cu patru copii. Crescut de un tată singur - mama sa murind când el avea 2 ani. Se angajează la 18 ani la paraşutişti pentru trei ani, munceşte şase ani în uzină ca muncitor calificat (turnător şi reglor), apoi cinci ani în viticultură.

În noaptea de 18 spre 19 octombrie 1974, el pătrunde împreună cu un complice într-un restaurant şi fură banii din casă. Urmărit, el aruncă o grenadă în direcţia unei maşini şi trage un foc de armă spre un jandarm.

El mărturiseşte că ar fi comis mai multe atenate cu explozibil, pe care-l procurase în Elveţia, împotriva unei subprefecturi, a unei jandarmerii, a unui comisariat de poliţie, a unui birou al Confederaţiei Generale a Muncii şi a unui transformator.

Totuşi, el crede că "a fost util", căci după el "violenţa este singura soluţie utilă" pentru "a incita oamenii la manifestaţie".

P. J... (complice al precedentului), născut în 1940 dintr-un tată necunoscut, încredinţat de mama sa unor veri primari.

De la 16 la 20 de ani este angajat ca muncitor necalificat într-un atelier de fabricat şuruburi şi buloane. Îşi satisface serviciul militar în Algeria şi este "impresionat de atentatele comise de către OAS".

În 1968, îl întâlneşte pe W. A..., dezvoltându-i-se atunci o agresivitate certă "împotriva jandarmilor şi a comuniştilor". El devastează o sută de brazi pe proprietarul cărora îl acuză de a fi informator al jandarmeriei, "deoarece s-a îmbogăţit prea repede".

În 1971, se năpusteşte cu un camion în mulţime pentru "a semăna panica" - arestat, eliberat, îl regăseşte pe W. A... din care face un model şi un protector şi pe care-l însoţeşte în noaptea de 18 spre 19 octombrie.

Este vorba despre o grupare teroristă sau de o asociere de răufăcători? Regăsim un proces analogic în formarea unei bande care şi-a făcut simţită prezenţa în timpul atacului de la Grand Magasin şi a unui birou de poştă din periferia lyoneză.

Şeful R... s-a născut în 1943 într-un mediu disociat în mod prematur printr-un divorţ. Încadrarea educativă este slabă. El este plasat într-un orfelinat timp de doi ani, are o copilărie tulburată şi suferă de carenţe afective. Tatăl său este un fost delicvent care-şi ascunde abandonul după nişte principii de toleranţă.

R... îşi urmează şcolarizarea până la 14 ani, de la 14 la 17 ani intră în ucenicie. El se arată a fi visător, intolerant cu observaţiile. La 17 ani, "se combină", apoi la 18 ani se angajează în marină. La întoarcere, rupe legătura cu părinţii săi şi îşi regăseşte prietenii din copilărie - viitorii săi complici:

E. J... născut în 1942, marcat de autoritarismul unui tată alcoolic şi intransigent, şi de o mamă nervoasă, depresivă, foarte supusă tatălui.

V. M..., născut în 1943, a avut un tată fost delicvent, alcoolic şi brutal, patru fraţi mai mari cu toţii delicvenţi şi unul mai mic întemniţat timp de 12 ani.

Psihologii îl notează ca fiind "în căutarea unei imagini materne afectuoase şi protectoare" şi caracterizat printr-o "intensă căutare afectivă". "A căutat în grup o identificare a unei carenţe afective. Criminalitatea sa corespunde unui spirit de solidaritate şi unei nevoi de putere."

Pe 13 iulie 1973 are loc atacul de la Grand Magasin. Cei trei "bandiţi" au 29 şi 30 de ani.

Nu mai lipsea decât o vagă profesiune de credinţă politică pentru a face din aceasta un act terorist.

În cazul incendiatorilor regăsim adesea la început acelaşi climat de instabilitate familială, o şcolarizare stopată la 14 ani, întotdeauna mediocră, şi în a doua parte a vieţii o aceeaşi instabilitate a locurilor de muncă nespecializate. Apare un element dublu:
- nevoia de afirmare;
- pulsiuni sinucigaşe.

Nevoia de afirmare este provocată de o teamă dominantă, un sentiment de singurătate. "Bântuirea focului" apare târziu într-un caz, la 39 de ani, după o existenţă instabilă şi o copilărie marcată de absenţa părinţilor; la 28 de ani, pentru un bărbat notat ca "imatur" şi "pueril"; la 27 de ani, pentru un altul născut într-un mediu disociat prin separarea părinţilor, numeroase eşecuri sentimentale şi un sentiment de singurătate; la 25 de ani pentru încă un altul "instabil în muncă" şi având o "anxietate dominantă"; pentru un altul la 28 de ani, ce avea mijloace intelectuale reduse după o foarte scurtă şi slabă şcolarizare: un copil "din flori" plasat la 18 luni la Asistenţă cu grave tulburări nervoase.

"Uşor maniabil, el caută viaţa în grup." Între 7 iunie şi 24 septembrie 1971, el provoacă 11 incendii în regiunea Nevers, dând foc la opt exploatări agricole.

De fiecare dată asculta cu pasiune rumoarea publică şi citea dările de seamă pe care presa i le consacra "lui".

Astfel, acestor orfani, focul le-a dat căldura Mamei, a îndeplinit rolul său de agent purificator capabil să şteargă răul din această lume, dar şi rolul său simbolic de mijloc de comunicare, de izvor al oricărui limbaj. Limbile de foc au dezlegat limbile de carne şi un public înfricoşat a vorbit despre acei care până atunci nu fuseseră decât nişte anonimi, nişte necunoscuţi.

Deturnările "private" de avioane au avut pentru criminali - în general bolnavi mental - aceeaşi funcţie: aceea de a-i scoate din anonimat, de a-i aşeza brusc într-o lumină deplină, în centrul unei societăţi, ca justiţiari, ca stăpâni, la răscrucea miilor de voci ale presei, radioului şi televiziunii. Lungile declaraţii ale teroriştilor, pe care le cer publicate în toate ziarele şi difuzate pe toate undele, nu au alt scop.

35 de deturnări sau tentative de deturnări au avut loc, în special în 1971-1972, în "marea epocă" a pirateriei aeriene. Modelul a fost atentatele teroriste, ca şi, aşa cum am văzut, atentatele OAS în Algeria, apoi în Franţa, unde evenimentele din 1968 au ajuns să zdruncine personalităţile mai slabe.

Ar fi interesant să observăm câteva dintre caracteristicile criminalilor. Cu toţii sunt bărbaţi, exceptând un singur caz. Vârsta lor: peste 25 de ani pentru 27 dintre ei, îi apropie mult mai mult de media de vârstă a teroriştilor decât de cea a criminalilor.

7 dintre ei aveau între 20 şi 24 de ani în momentul atentatului; 20 între 25 şi 35 de ani; 6, peste 35 de ani şi o femeie de peste 35 de ani.

Studiul naţionalităţilor nu este revelator decât pentru un singur fapt, acela al unei mai mari sau mai mici uşurinţe de acces la avioane, într-o ţară dată, mai ales, în cazul deosebit al Statelor Unite, pe liniile interne. Găsim într-adevăr: 20 de americani, 3 englezi, 3 francezi, 3 greci, 3 libanezi, un bulgar, un german, un japonez.

Meseriile exercitate sunt caracteristice unei slabe înrădăcinări sociale: un actor, un băiat de bucătărie, un ajutor de bucătar, 2 vânzători, un student, un pictor, un gestionar de parking, 4 muncitori, 2 muncitori necalificaţi, un învăţător devenit şofer de taxi, o învăţătoare. Puţini au o profesie ce necesită o mai mare specializare: un inginer şi un pilot, care au încercat escrocherii "cu alarmă falsă".

Tentativa de deturnare a unei Caravelle al Air-Inter la Orly, pe 1 octombrie 1977, este caracteristică multor atentate, inclusiv celor revendicate de către "terorişti". Criminalul, în vârstă de 43 de ani, înarmat cu un pistol şi cu o grenadă, cere înainte de toate difuzarea unui mesaj politic pe undele a două staţii de radio periferice: Europe 1 şi Radio Monte-Carlo, altfel va "executa" un pasager. Către orele 18, după obişnuitele negocieri, are loc asaltul forţelor de poliţie şi dezechilibratul este arestat. Ancheta avea să arate că deja se vorbise despre el. În noaptea de 8 spre 9 februarie 1974, el pătrunsese în studiourile RTL şi îi ceruse unuia dintre animatori să dea pe post un text cu scopul de "a-i trezi pe francezi", el luându-se de "cei care-şi umflă buzunarele" şi spunând ascultătorilor "că sunt mai multe de făcut decât să zbiere în stradă". Fusese, la vremea respectivă, condamnat la 30 de luni de închisoare, prezentat fiind de către avocaţii săi ca un "idealist excesiv", "un mare naiv". Dar mai înainte, el fusese achitat de către Curtea de juri de la Versailles în faţa căreia compăruse, în urma morţii "brutale", considerată suspectă, a tatălui său.

Devenind "un fel de vagabond", un instabil, el încercase să răpească o vedetă de music-hall şi să ameninţe prin şantaj un actor celebru. De data aceasta, una dintre victimile sale, grav rănită de grenada aruncată de către criminal în momentul asaltului, murise la spitalul din Creteil.

Şi aici, noi elemente permit o mai bună discernere a personalităţii "teroristului": moartea suspectă a tatălui, dorinţa de a se lega de actori cunoscuţi, ca pentru a se asocia celebrităţii lor, dorinţa neechivocă de a scutura anonimatul în care el se sufocă, de a lansa un "mesaj politic", de a vorbi.

Cerinţele celorlalţi piraţi ai aerului le reproduc pe cele ale "teroriştilor" sau ale celor care se pretind a fi.

10 milioane de dolari, pentru un american născut dintr-un tată necunoscut; 100 de milioane de franci elveţieni, pentru un băiat de bucătărie care mai cere şi distribuirea a 50.000 de tone de provizii populaţiilor africane şi organizarea unei conferinţe de presă la Geneva, la bordul aparatului; 10.000 $ într-un alt caz, criminalul adăugând că suma în cauză ar trebui donată copiilor din Roxbury; în sfârşit un german de 35 de ani cere eliberarea unui deţinut şi demisia cancelarului federal Brandt.

Patru dintre ei sunt criminali căutaţi pentru furturi importante sau evadaţi din închisoare.

Trei au montat cu mare grijă operaţiunea, iar ceilalţi se aflau în plin delir şi au fost conduşi către spitalele psihiatrice.

Unul singur - un bulgar -, după ce omorâse un pasager şi rănise alţi doi, a fost împuşcat de către poliţie la San Francisco. El cerea o răscumpărare şi două paraşute.

Pentru toţi ceilalţi deturnarea unui avion a fost considerată ca un mijloc de a se îmbogăţi, de a răspândi mii de binefaceri în lume: o mare lovitură.

"Luarea sub control" - Aşa cum am văzut, temele terorismului sunt destul de vagi pentru a permite adeziunea prin simpatie a unei părţi a opiniei publice.

Într-adevăr, este greu să te opui unor petiţii de principiu cum ar fi: "Trebuie mai multă justiţie socială" sau chiar "munca nu trebuie să fie venală, atunci ar fi mai bine să nu muncim". Aceste teme pot exercita o anumită atracţie asupra personalităţilor slabe, pe care Nicole Martinez le numeşte personalităţi "milenariste" (La mort dans le projet collectif, pag. 159-167, in *Archives de Sciences sociales des Religions*, nr. 39, 1975).

Această personalitate se caracterizează prin:
- refuzul societăţii înconjurătoare şi a valorilor sociale în care a fost crescut;
- refuzul lumii aşa cum este ea;
- refugiul în grupul Purilor, Bunilor, Aleşilor, în clan, grupul limitat;
- refuzul muncii prestate regulat, şi deci aşteptarea chilipirului, a averii neaşteptate: acceptarea momentului prezent, fugitiv, ultimul obstacol dinaintea unui viitor mai bun;
- o atitudine ambiguă faţă de bunurile acestei lumi: ele sunt dorite dar cu condiţia de a fi obţinute fără efort: din acest fapt rezultă, pe de o parte delicvenţii care acceptă, fără a-l lua cu adevărat în considerare, riscul de a petrece mai mulţi ani sau o viaţă în închisoare pentru "o mare lovitură", şi pe de altă parte, "cargo-cults"-urile din Melanezia: aşteptarea avioanelor încărcate cu toate bunurile occidentale, fără contrapartida unei munci degradante.

Între cele două, regăsim dorinţa de a fi luat pe cheltuiala societăţii, graţie alocaţiilor, pensiunilor, pensiilor, primelor;
- egalitatea oamenilor în inteligenţă şi în înţelepciune, din moment ce reprezintă daruri ale Spiritului;

- refuzul culturii, a valorilor sale considerate ca fiind inutile şi corupătoare; de unde cultul “naivităţii” copilului şi a multiplelor sale expresii.

Fără îndoială, acest tip de personalitate este ambiguu, purtând în el germenele oricăror revolte ca şi a oricărei integrări reuşite, deoarece se află la baza aşteptării mesianice şi a oricărei speranţe ce a putut ilumina Occidentul.

Astfel putem înţelege alunecarea ce s-a produs uneori între gândirea creştină şi acţiunea teroristă: angajamentul unei fiice da pastor, ca Gudrun Ensslin sau a lui Ulrike Meinhof şi ea provenind dintr-un mediu credincios.

Înţelegem, de asemenea, atracţia exercitată de terorism asupra membrilor multor biserici creştine. Astfel, un Congres internaţional al Teroriştilor s-a întrunit în octombrie 1971 la Florenţa, în localurile Institutului Stensen condus de către RR. PP. Iezuiţi; aşadar, acest preot al Bisericii Romane, este arestat la Ierusalim în august 1974 acuzat fiind de asistenţă acordată teroriştilor - în realitate, pentru trafic de arme.

Pe 20 octombrie al aceluiaşi an, deţinuţii închisorii din Scheveningen, înarmaţi de către un călugăr benedictin, îi ia ostateci pe membrii coralei veniţi să cânte prizonierilor.

Ne-ar lua prea mult timp să-i enumerăm pe toţi cei care cred în evanghelizarea cu orice preţ, “chiar dacă evanghelia ar trece prin Cuba” (Camilo Torres, *Ecrits et paroles*, Paris, Le Seuil, 1964 (col. “Combats”)).

Dar, deja iezuiţii, creând “experimentele” din Paraguay, au prefigurat cele mai groaznice socialisme totalitare ale vremii noastre. Din raţiuni cărora studiul nu le găseşte aici locul, tipul personalităţii milenariste este din ce în ce mai frecvent, ca în toate perioadele de criză ale Occidentului. Rezultă că ambiguitatea unei anumite viziuni a terorismului este întreţinută într-un număr mai mare de conştiinţe. Mulţi reprezentanţi a unei clase sociale înstărite, dar aflată în dezechilibru moral şi psihologic, au susţinut prin ajutorul lor grupul lui Baader. Fără îndoială, criminalii înşişi joacă în mod conştient pe acest sentiment difuz de culpabilitate ce caracterizează, în Germania, generaţia care astăzi a depăşit vârsta de 30 de ani.

Ulrike Meinhof a dorit să-l folosească pentru a-i ridica pe copii împotriva părinţilor lor în cea mai pură tradiţie hitleristă. Nu am avea dreptate uitându-i pe burghezii francezi care cântau *La Ravachole* care publica în onoarea sa *L’Almanach du Pere Peinard pour 1894*: “ghilotinat la 33 de ani, Ravachol a devenit pentru unii camarazi un fel de Hristos violent” a cărui moarte “legală” trebuia să deschidă o eră. Orice ar fi, romancierii l-au luat drept erou, autorii de şansonete i-au celebrat faptele sale sau au chemat la Răzbunare... (Jean Maitron, *Ravachol et les anarchistes, op. cit.,* pag.74).

Mai departe, se află *homines intelligentsiae,* aceşti fraţi ai Spiritului Liber cu robe roşii care trăiau în comunităţi şi, după părerea lor, deveniseră Dumnezeu, aflându-se deasupra legilor şi a restului oamenilor.

Îţi trebuie un orgoliu straniu pentru a afirma că eşti un *homines intelligentsiae* sau că faci parte din *intelligentsia* unei civilizaţii sau a unei ţări.

Toate aceste curente, dintre care multe luate în mod izolat pot părea pure, se varsă într-o aceeaşi deltă mlăştinoasă.

Acelaşi refuz al societăţii, acelaşi dispreţ faţă de muncă şi de angajamentul social, acelaşi sentiment de superioritate aliate unei viziuni paseiste a Pământului-Mamă conduc la formarea unor comunităţi ciudate, cum ar fi Commune II care se voia a fi “o trupă de teatru amator psihanalitic” înainte de a ajunge în fracţiunea Armatei roşii: grupul Baader.

Altele, comunităţi rurale sunt suficiente ca prin simpla lor prezenţă să neliniştească satele izolate.

Pământul suportă mai puţin amatorii decât teatrul. Prost cultivat el produce puţin. Oamenii pleacă în căutarea “recuperărilor” apoi a “reluărilor”.

Istoria a ceea ce ziarele îi numeau “ucigaşii din Ardeche” nu are alt punct de plecare: o comunitate instalată în apropierea platoului Albion - un punct militar strategic - în numele întoarcerii la pământ şi la o viaţă mai sănătoasă. După un hold-up şi asasinarea a doi jandarmi, unul dintre ucigaşi a fost arestat în octombrie 1977, în Olanda, la Groningen, unde fără îndoială ştia că-şi poate găsi un refugiu - cazat în toate comunităţile ce jalonau un itinerar pregătit dinainte.

În luna august al aceluiaşi an, o manifestaţie ce trebuia să fie liniştită, a fost organizată la Creys-Malville pentru a protesta împotriva instalării unei centrale nucleare.

“Din 18.000 de manifestanţi, existau o mie de violenţi - o mie, echipaţi şi înarmaţi pentru o luptă împotriva forţelor însărcinate să menţină ordinea.” Fără îndoială, non-violenţii s-au îndepărtat de ceea ce avea să devină un câmp de bătălie, dar păstrând în sufletul lor visul unui pământ redat Naturii-Mamă.

Pentru ei, pentru mii de alţi tineri sunt confundaţi oamenii forţelor de ordine, părinţii vinovaţi în ochii lor de propriul eşec: Pigs - porcii - în argoul american, cuvântul scris cu litere de sânge pe o uşă de la numărul 10050 de pe Bella Drive din Hollywood de către nişte ucigaşi nebuni la ordinele lui Charles Milles Manson. Considerat de către adepţii săi drept reîncarnarea lui Iisus Hristos, el se lăudase că ar fi comis 35 de crime. Spărgător, hoţ de maşini, falsificator, la 32 de ani, Manson trăise 17 ani în închisoare (Vincent Bugliosi şi Curt Gentry, *Afacerea Manson*).

Deci, dacă un nebun, criminal de drept comun poate atrage personalităţile slabe şi labile, cu atât mai mult un conducător aparent lucid este capabil să-şi exercite cunoaşterea sa asupra oamenilor.

Nu cunoaştem procesul prin care se ajunge de la ultima ranchiună împotriva societăţii şi a civilizaţiei occidentale la primul act criminal. Putem crede că a exista un moment în care o voinţă exterioară a permis teroristului încă în putere depăşirea ultimelor sale interdicţii.

Câteva elemente permit să reconstituim primii paşi. Mai întâi ajutorul acordat membrilor Organizaţiei: un transport cu maşina, o întâlnire pe un aeroport, transmiterea unui curier sau al unui plic plin de tăieturi din ziare, adesea adăpost pentru o noapte acordat unui necunoscut. Apoi plecarea pentru un stagiu de

antrenament odată cu înmânarea probabilă a unui paşaport fals. În primul rând o nouă identitate linişteşte aceste personalităţi slabe. Este surprinzător să observăm numărul de paşapoarte false descoperite la fiecare captură, care nu erau de o reală necesitate operaţională.

Călătorul este izolat în “Charter”-ul plin de studenţi ce se îndreaptă către o insulă din Caraibe, o republică din America Latină, o ţară din Orientul Apropiat. El este singurul care-şi cunoaşte destinaţia, şi nu uită că falsul paşaport - care este singura sa identitate - îl împiedică să dea înapoi sau să renunţe fără a fi grav compromis.

Acolo, după antrenament, el va primi un nume de cod. El va face parte, probabil într-o primă etapă, dintr-un commando de recunoaştere însărcinat să adune toate indicaţiile necesare îndeplinirii misiunii. Commandoul de executare va sosi de la tabăra de antrenament în ultimul moment. Alţii, în curs de recrutare - de luare sub control -, vor ascunde la ei bani, arme, explozibil, paşapoarte false.

Ei au fost recrutaţi dintre militanţii de stânga internaţionali, japonezi, nemţi, francezi, englezi, latino-americani, de către “reprezentanţii” unei Organizaţii: FPLP sau altele; şi în spatele lor, mai departe, alţi “reprezentanţi” protejaţi de data aceasta de imunitatea diplomatică.

Personalitatea teroristului este ca şi cea a anumitor criminali de drept comun: o personalitate sinucigaşă.

Acest refuz al prezentului, a societăţii adulţilor, această dorinţă de întoarcere la trecut nu sunt în realitate decât tot atâtea jaloane ale unui aceluiaşi itinerar de fugă spre moarte, soluţia tuturor eşecurilor. Cu toate acestea, nu este imposibil ca asemenea pulsiuni să fi fost dezvoltate, încurajate în cursul antrenamentului: ele au avantajul de a diminua riscurile asumate de către “angajaţi” şi de a spori sentimentul de culpabilitate al unei burghezii cu o conştiinţă de fiecare dată tot mai zbuciumată.

În sfârşit, mass-media sfârşeşte prin a-i da terorismului o nouă profunzimeşi culori mai vii. Prin ea, un asasin devine vedetă - mai ales dacă este fotogenic - şi ţine conferinţe de presă, prezentat ca o victimă a unei societăţi mamă a tuturor viciilor.

Bonnie and Clyde, aceşti ucigaşi iau loc în galeria celebrilor îndrăgostiţi şi “Banda lui Bonnot” este confundată cu cei “Trei Muşchetari”, ba chiar s-a încercat să ne determine să-l luăm pe Baader şi pe ai săi drept martiri ai unei cauze drepte.

În aprilie 1987, serviciile franceze pun în evidenţă alianţa dintre Fracţiunile armate revoluţionare libaneze - creştine - şi “integrişti” musulmani; alte legături sunt posibile cu grupări ale “Armatei secrete pentru eliberarea Armeniei”. Asemenea fapte ne determină să observăm cu atenţie motivele acţiunii acestui terorism venit din Orientul Apropiat: distrugerea Occidentului prin orice mijloace, destabilizarea Franţei prin pregătirea unei acţiuni subversive în rândul imigranţilor maghrebieni, în rândul francezilor-musulmani, prin explozii de

integrism religios, dar şi prin cultivarea rasismului prin toate formele sale. Să notăm că un acelaşi exploziv foarte puternic, nitratul de metil, a trecut de la grupările teroriste şiite la cele sunite, în Franţa, după ce traversase Republica federală germană, în sticle de vin.

Într-adevăr, pe 21 martie 1987, un student tunisian, în vârstă de 29 de ani, este arestat în cartierul Goutte d'Or la Paris, în timp ce transporta 12 kg din acest explozibil.

În acelaşi timp, în Italia, un general de aviaţie, Licio Giorgeri, este asasinat la 20 martie, la Roma, de către membrii "Uniunii Comuniştilor luptători". Apartenenţa la un anumit comunism este întotdeauna avansată de către teroriştii europeni sau de religie creştină, ca grupările libaneze, în timp ce alţi ucigaşi revendică un Islam "integrist" şi starea de Război sfânt. Fapt ce duce la stabilirea unei egalităţi între cele două cauze: creştinism marxist, sau Islam marxizat.

Fără îndoială, crearea unui "spaţiu judiciar european" ar constitui un obstacol serios în calea viitoarelor dezvoltări ale ameninţărilor teroriste. Pe moment, circulaţia informaţiilor la nivel internaţional între diferitele servicii specializate în lupta împotriva terorismului constituie o primă etapă.

Este adevărat că, aşa cum a declarat, în martie 1987, unul dintre substituţii procurorului Republicii la Roma, Domenico Sica: "Va trebui să trăim încă mult timp cu terorismul." Acesta este un motiv în plus pentru a intensifica prevenirea şi lupta.

Totuşi, ne putem întreba, în faţa unei anumite forme de criminalitate "de mare spectacol" - dintre care atentatele teroriste -, dacă nu cumva ea are o funcţie socială până într-acolo încât să se perpetueze, de-a lungul secolelor, de la un model trecut la un altul, trimiţând întotdeauna aceeaşi imagine care este cea a unei anumite ideologii burgheze nemărturisite.

Şi, de asemenea, ne putem întreba dacă o întreagă societate nu este, în cazul prezent, complice a teroriştilor, făcându-le jocul. Nu din întâmplare, şi nici din ignorarea limbii franceze, mass-media confundă execuţia şi asasinatul, până acolo încât să-şi lase publicul pe loc perplex, într-un haos în mod abil amestecat, de criminali şi de justiţiari.

O dată în plus, aceeaşi clasă socială s-a lăsat prinsă în capcana propriului liberalism, gata să accepte orice pentru a nu risca să fie acuzată de autoritarism, bolnavă de o culpabilitate confuză - în mod savant întreţinută -, gata să reverse în tot ce pare că poate să ofere "o aparenţă justificatoare conştiinţei burgheze" (Jacques Ellul, *Metamorphose du bourgeois,* pag. 41).

În plus, burghezul aureolează personalitatea criminalului aşa cum şi-l imaginează plecând de la propria-i reflectare.

De aici încolo, este meseria specialiştilor, infiltraţi în toate mediile, şi în special în mass-media, de a face "bunele conştiinţe" să treacă de la un sentiment de incertitudine - acela de a nu fi de partea cauzei drepte - la un sentiment de culpabilitate, apoi de complicitate - de care se ocupă alţi specialişti - şi, dacă nu

întotdeauna la participare directă, cel puţin la figuraţie sau, din lipsă, la participarea la spectacol.

Trebuie neapărat să renunţăm la această imagine a teroristului cu inteligenţă diabolică, pentru a constata că, în majoritatea cazurilor, criminalii nu fac decât să exploateze lipsurile organizării societăţii noastre - punctele sale slabe - începând cu avioanele neprevăzute cu nici un dispozitiv de securitate interioară şi cu aeroporturile insuficient protejate.

Urmăriţi, ei se vor refugia în apropierea unei răspântii de frontiere din Europa occidentală, între Italia, Elveţia şi Franţa, aşa cum a fost cazul membrilor grupului Baader.

Începând din anii ’80, terorismul a căpătat un nou aspect, trecând de la atentatul individual - un “artificier itinerant”, de exemplu, şi cei câţiva complici ai săi - cu un obiectiv limitat, la luarea în stăpânire a unui cartier, pătruns de “tineri nemulţumiţi de situaţia lor prezentă”, veniţi din periferiile defavorizate.

Această nouă formă de terorism face apel la o reflecţie mai deosebită. Într-adevăr, aceste periferii nu sunt “defavorizate” decât prin situarea lor, conceperea lor, planul imobilelor, materialele din care sunt construite, organizarea, popularea lor, toate lucrurile care depind de organisme ce au avut - putem presupune - girul unuia sau mai multor guverne.

Periferiile defavorizate şi “locuinţele sociale” sunt populate în majoritate cu imigranţi de origine puţin diversificată ce trăiesc - din diverse motive - într-un climat de tensiune permanentă. Ne putem întreba atunci dacă, în cadrul unei gândiri socialiste limitată la câteva simple clişee, un anumit “rasism” clocit, întreţinut, alimentat, nu va fi urmarea providenţială a acestei lupte de clasă, atât de des anunţată, dar care nu a avut loc totuşi niciodată, care nu poate avea loc.

Nu le rămâne atunci acestor nostalgici ai unui marxism-leninism năruit decât să aştepte, în ciuda tuturor faptelor, din lipsa Marii Seri ce i-ar menţine la putere împotriva oricărei verosimilităţi, a nopţilor de revolte, a nopţilor însângerate, ici colo în Europa.

“Gherila urbană”, deja înscrisă în scenariul din 1968, preludiu - dar cine putea să prevadă? - al unui război civil susţinut, ca toate războaiele civile, de către puterile străine.

Există fără îndoială pentru terorist impasul integrării sale sociale - un eşec -, respingerea sa pe care vrea să o trăiască la fel ca pe o opţiune şi, deodată, tentativa brutală de integrare, în ciuda tuturor, violul societăţii, penetrarea sa prin abolirea tuturor interdicţiilor - incestul în sfârşit înfăptuit.

În acest moment apare imaginea liniştitoare a căldurii sânului matern regăsit, a focului purificator al unei societăţi corupte - vinovată de a se fi dedat Tatălui -, ca şi focul potenţial al armei, al grenadei ţinute în pumn.

Teroristul nu este în străfundurile sale decât un imatur împins la capătul paranoiei sale şi întregul, limitat la câţiva zeci de indivizi, ar putea să nu rămână decât o variantă a crimelor de drept comun.

Prefaţarea terorismului în Occident a fost făcută de către nişte nebuni ucigaşi cu gesturi unice. Continuarea ţine de o istorie a războiului - un război niciodată declarat, dar întotdeauna aflat în stare latentă.

Există probabil vreo cincizeci de terorişti activi în Europa, trăind în celule de câte trei sau patru indivizi, evoluând în mlaştina bidonvillurilor, a mahalalelor, beneficiind de complicitatea adesea tacită, uneori incertă, a oamenilor "care nu vor necazuri".

Numele grupărilor variază, ca şi atentatele pe care le revendică, uneori mai multe grupări pentru o aceeaşi crimă. Dovada unităţii lor fiind stabilită prin uzura caracterelor unei aceleiaşi maşini de scris, a caracterelor balistice ale unei arme sau prin natura unui explozibil. Dar acestea sunt obiecte transportabile, relativ uşor de ascuns.

În spate, se află trei ţări, aşezate două şi una, aşa cum spune arta heraldică: două în faţă devenite "satani" oficiali ai unei părţi a Occidentului, a treia în spate, înmulţind acolo unde poate ambasadele care sunt nişte citadele.

În faţă, există "o lume liberă", este numele pe care şi-l dă, împărţită ca un mozaic între ţări care dezaprobă terorismul, dar care vând arme altor ţări care, fie îi ajută pe terorişti, fie le revând altor ţări care, etc.

Întâlnirea de pe 10 noiembrie 1986, intervenţia Primului ministru a Marii Britanii ar fi putut marca o conştientizare a Occidentului.

Singura raţiune de a fi a terorismului sub toate formele sale este aceea de a constitui o pregătire a unei subversiuni din ce în ce mai generalizate de către angoasă, apoi aţipirea conştiinţelor: acceptarea comunismului marxist ca singurul sistem politic şi economic al viitorului, când el de fapt aparţine trecutului. Doar eşecurile sale sunt ale prezentului.

Fără îndoială, publicul nu se mai înghesuie ca pe vremuri la acest spectacol, conştient cum este de transformarea sa în terorism de masă, în gherile urbane ce tind să se generalizeze, în multiple atentate având drept scop de a face insuportabilă angoasa cotidiană. Terorismul individual, desconsiderat, s-a reîntors la crimele de drept comun de care nu s-a distins niciodată.

Totuşi, imaturii caută să-şi extindă şi la alţi imaturi nebunia lor, dorinţa lor de a pedepsi societatea pentru eşecurile lor şi de ieşi din delirele lor solitare cu descărcări mortale.

În spatele lor, se află conducătorii jocului acestor atentate ce nu sunt decât operaţiuni de diversiune. Un alt război se duce, sub ochii noştri, a cărui miză este Marea Roşie, ca intrarea să fie canalul Suez, strâmtoarea Bab-el-Mandeb sau golful Persic -, apoi, dincolo de aceasta, cucerirea Africii, de la est la vest, o Africă din care Occidentul va fi alungat, şi drumul deschis spre partea insulară de sud-est a Asiei (Indonezia şi Filipine), spre lumea australă, înaintea înrobirii Europei.

BIBLIOGRAFIE

Adler, Alfred, *L'enfant difficile*, Petite Biblitheque Payot, 1949.
Andrieu, Jules, *Notes pour servir a l'histoire de la Commune de Paris en 1871*, ediţie stabilită de Maximilien Rubel şi Louis Janover, Paris, Petite Bibliotheque Payot, 1971.

Arvon, Henri, *L'anarchisme*, Paris, Presses Universitaires de France, 1974, ("Que sais-je?", nr. 179).
Becker, Jillian, *Hitler's children*, Philadelphia and New York, ed. J. B. Lippincott Company, 1977. Trad. franc.: *La Bande a Baader,* Paris, Librairie Artheme Fayard, 1977.
Coeurderoy, Ernest, *Pour la Revolution*. precadat de *Terrorisme revolutionnaire*, de Raoul Vaneigem, Paris, Ed. Champ-Libre, 1972.
Delmas, Claude, *La guerre revolutionnaire*, Paris, Presses Universitaires de France, 1959 ("Que sais-je?", nr. 826).
Dobson, Christofer, *Septembre noir. La terreur pour convaincre*, Paris, Ed. Presses de la Cite, 1974.
Duprat, F. şi Renault, A., *Les fascismes americains, (1924-1941)*, Ed. de la Revue d'Histoire du Fascisme, Cahiers europeens, Le trait.
Gaucher, Roland, *Les terroristes*, "Le Cercle du nouveau livre d'histoire", Paris, Ed. Albin Michel, 1965.
Guerin, Daniel, *L'anarchisme (De la doctrine a l'action)*, Paris, NRF, Gallimard, 1965 (col. "Idees").
Hacker, Friedrich, *Terreur et terrorisme*, trad. franc., Paris, Flammarion, 1976.
Jacqueney, Mona G., *Radicalism on campus 1969-1971*, New York, Philosophical Library, 1972.
Kaufmann, Jacques, *L'internationale terroriste*, Paris, Ed. Plon, 1977
Lissagaray, P.-O., *Histoire de la Commune de 1871*, Paris, F/M Petite collection Maspero, 1976.
Maitron, Jean, *Ravachol et les anarchistes*, Paris, Ed. Julliard, 1964 (col. "Archives").
Martinez, Nicole, La mort dans le projet collectif, in *Archives de Sciences sociales des religions*, nr. 37, pag. 159-167.
Mucchielli, Roger, *La subversion*, Paris, Ed. CLC, 31, rue Rennequin, 1976 (ediţie nouă revizuită şi adusă la zi).
Smith, Colin, *Carlos. Portrait d'un terroriste*, Paris, NRF, Gallimard, 1976 (col. "L'Air du Temps").
Venturini, Franco, *Les intellectuels, le peuple et la Revolution*, vol.I şi II, traduse din italiană de Viviana Paques, Paris, NRF, Gallimard, 1972 ("Bibliotheque des histoires").
Uniunea naţională a Studenţilor din Franţa, Asociaţia federativă generală a Studenţilor din Strasbourg, *De la misere en milieu etudiant consideree sous ses aspects economique, politique, psychologique* (sîc), *sexuel et notamment intellectuel et de quelques moyens pour y remedier* (Supliment special la nr.16 a *21-27 Etudiants de France*), s.l., 1966.
XXX, *La "bande a Baader"*sau *La violence revolutionnaire: 1). De la prehistoire a l'histoire* de Emile Marenssin; *2). Sur la conception de la guerilla urbaine et sur la lutte armee en Europe occidentale par la fraction Armee rouge*,

Paris, Ed. Champ-Libre, 1971 (col.”Strategie”); pentru traducerea franceză şi Berlin, Verlag Klaus Wagenbach, 1971.